

Янко Георгиев, Изпълнителен директор
Yanko Georgiev, Executive Director

Уважаеми пътници, Добре дошли на борда на *България Ер*!

Започващата есен е особена за нас – тя бележи началото на второто столетие в историята на българската авиация. На 13 август 1911 година летецът Симеон Петров поставя началото ѝ с изпитателен полет със своя самолет "Блерио", а към българската армия е сформирано аеропланно отделение.

През този септември годишнината бе отпразнувана подобаващо с грандиозно авиошоу на летище Крумово – с активното участие на *България Ер*, разбира се.

Сто години са наистина завидна възраст. Съвсем малко нации по света могат да се похвалят с по-дълга авиационна история. Но колкото и да се гордеем с миналото си, днес мислите ни в *България Ер* са насочени към бъдещето, към това как да сме по-изобретателни, по-ефективни, по-удобни за вас.

Вярвам, че и договорът ни с Кралските холандски авиолинии (стр. 9), и предстоящата ни съвместна работа с Lufthansa Technik-София (стр. 11) са стъпки точно в тази посока. И мога да ви уверя, че няма да са последните.

*Добре дошли във второто столетие на българската авиация!
И приятен полет!*

Dear Passengers,
Welcome aboard *Bulgaria Air*!

We feel that the beginning of this autumn is a special time for us, as it marks the commencement of the second century in the history of Bulgarian aviation. This history began with test flight aviator Simeon Petrov and his Bleriot airplane on August 13, 1911, and was also marked by the incorporation of an aircraft division into the Bulgarian army.

This September the anniversary was duly celebrated with a grand aviation show at Krumovo Airport – with, of course, the active participation of *Bulgaria Air*.

One hundred years is truly a remarkable age. Very few nations in the world can boast of having a longer aviation history. But however proud we might be of our past, today we at *Bulgaria Air* are thinking of the future, of how we might become more efficient and more convenient for you. I believe that our agreement with the Royal Dutch Airlines (p. 9) and our joint work with Lufthansa Technik Sofia (p. 11) are precisely steps in this direction. I can assure you that these steps will not be our last.

Welcome to the second century of Bulgarian aviation - And have a nice flight!

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Paris

*Двупосочен билет до Париж от
Round Trip to Paris from*

249 €

Wish a destination

Пожелайте си дестинация

Офертата не е промоционална, а е част от новите цени и по-добри условия на България Ер. Местата са ограничени.
Цената е крайна с включени летищни такси. Към цената може да се включи такса за издаване на билет в зависимост от издателя.

This offer is not part of a promotion campaign. These are permanent prices subject to availability.
Airport taxes are included. The air ticket issuing charge may also be applied, according to the issuer's policy.

Може да платите своя самолетен билет и в клоновете на Централна Кооперативна Банка в цялата страна.

www.facebook.com/bgair

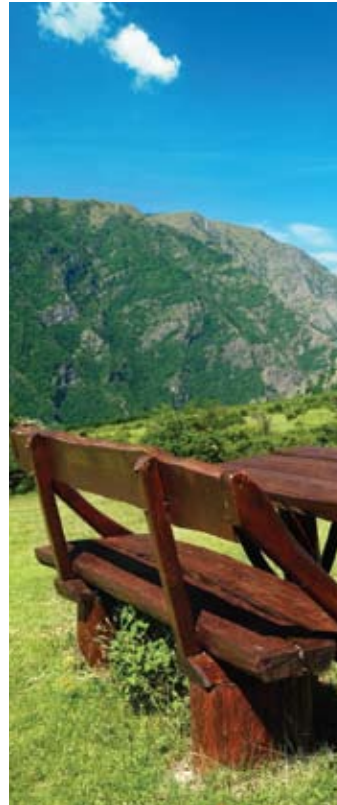
**15 | BUSINESS
ECONOMY**

**43 | ANALYSIS
POLITICS**

**67 | TRAVEL
ADVENTURE**

**87 | LIFE
STYLE**

**34 | Тенденции:
Пушенето
забранено**

Големият въпрос
за съдбата на
тютюневата
индустрия

**36 | Smoking
Prohibited**

**58 | Историята,
каквато можеше
да бъде**

Търсенето на
алтернативно
бъдеще става все по-
популярно

**60 | History, the Way
It Could Have
Happend**

**78 | Започва
път от моя
праз**

Най-красивите планински
маршрути в България,
представени от
Bulgaria on Air

**79 | The Road Goes
Ever On and On**

**94 | Най-добрият
приятел на
човека**

Историята доказва,
че алкохолът ни е
донесъл повече ползи,
отколкото вреди

**96 | Man's Best
Friend**

**16 | Числа и лица
Numbers & faces**

**18 | Томислав Дончев,
преди *Bulgaria On Air***

**22 | Tomislav Donchev,
spoke to *Bulgaria On
Air***

30 | Бащите на успеха

**32 | The Fathers
of Success**

**46 | Бъдещето чупи
розовите очила**

**48 | The Future Destroys
Rose-Tinted Glasses**

**54 | Сбогом на одисеите
в космоса**

**56 | Say Good-bye to
Space Odysseys**

**65 | Рецентата за
българското чудо**

**66 | The Recipe for the
Bulgarian Miracle**

**68 | Елате с нас
Come with Us**

**70 | Ленън, Дилън,
Джагър и аз**

**75 | Lennon, Dylan,
Jagger, and Me**

**88 | Афиш
Poster**

**90 | Доиде времето
за нормална
журналистика**

**91 | The Time for Normal
Journalism Has Come**

100 | Един за всички

101 | One for All

**104 | В куфара на Драган
Радиоевич
In the Suitcase of
Dragan Radivojevic**

YOUR 5 star SPA & CORPORATE EVENTS destination Grand Hotel Primoretz

PRIMORETZ
GRAND HOTEL & SPA

online booking at www.hotelprimoretz.bg

Enjoy a Weekend for 2

from the end of October,
starting from EUR 154,
or organize your **Perfect Corporate Event**
at **preferential rates & conditions!**

2 Al.Batenberg, Burgas 8000, BG Tel: +359 56 8 12345 Fax: +359 56 8 12346
E-mail: info@hotelprimoretz.bg Web: www.hotelprimoretz.bg
Facebook: Grand Hotel Primoretz

6th Sense
SPA & Wellness

salini
mediterranean restaurant

PRIMORETZ
classic restaurant

Piano Bar

LOBBY BAR

POOL BAR

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

THE INFLIGHT MAGAZINE

БОРДНОТО СПИСАНИЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР ИМА СРЕДНА МЕСЕЧНА АУДИТОРИЯ
ОТ НАД 100 000 ДУШИ, ИЛИ НАД МИЛИОН ЧИТАТЕЛИ ГОДИШНО

THE INFLIGHT MAGAZINE ENJOYS AN AVERAGE MONTHLY AUDIENCE
OF MORE THAN 100,000 PEOPLE, OR OVER A MILLION READERS PER YEAR

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Константин Томов
ktomov@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР
Ася Димитрова
adimitrova@bulgariaonair.bg

РЕДАКТОР АНГЛИЙСКИ
Кърк Андерсън
Дейвид Лийстръм

ПРЕВОДАЧИ
СГС Консулт
Албена Манафска

АВТОРИ
Александър Бойчев
Бойко Василев
Валери Ценков
Емил Иванов
Ивайло Петров
Калин Ангелов
Ралица Пейчева
Цветана Царева
Яна Станкова
Ясен Бориславов

ДИЗАЙН
BRAND NEW

РЕКЛАМЕН МЕНИДЖЪР
Благовеста Креовска
bkreovska@bulgariaonair.bg
0887 59 11 05

РЕКЛАМЕН КОНСУЛТАНТ
Весела Мишева
vmisheva@bulgariaonair.bg
0887 97 36 46

ИЗДАТЕЛ
България Он Ер Медиа груп

ИЗПЪЛНИТЕЛЕН ДИРЕКТОР
Виктория Миткова

РЕДАКЦИОНЕН АДРЕС
1540 София, бул. Брюксел 1
office@bulgariaonair.bg
тел.: 02 448 40 70

БАНКОВА СМЕТКА

IBAN: BG57 CECB 9790 1019 1023 03
BIC: CECB BG SF
Банка „ЦКБ“ АД – клон Варна

EDITOR-IN-CHIEF
Konstantin Tomov
ktomov@bulgariaonair.bg

EDITOR
Assia Dimitrova
adimitrova@bulgariaonair.bg

ENGLISH EDITORS
Kirk Anderson
David Leistrum

TRANSLATORS
SGS Consult
Albena Manafska

CONTRIBUTORS
Alexander Boytchev
Boyko Vasilev
Valeri Tsenkov
Emil Ivanov
Ivaylo Petrov
Kalin Angelov
Ralitsa Peycheva
Tsvetana Tsareva
Yana Stankova
Yassen Borislovov

DESIGN
BRAND NEW

ADVERTISING MANAGER
Blagovesta Kreovska
bkreovska@bulgariaonair.bg
(+359) 887 59 11 05

ADVERTISING CONSULTANT
Vesela Misheva
vmisheva@bulgariaonair.bg
(+359) 887 97 36 46

PUBLISHER
BULGARIA ON AIR MEDIA GROUP

CEO
Victoria Mitkova

EDITORIAL ADDRESS
1540 Sofia, 1 Brussels Blvd.
office@bulgariaonair.bg
phone: (+359) 2 448 40 70

BANK ACCOUNT

ISSN 1314-2216

Никаква част от това списание не може да бъде възпроизвеждана без изричното писмено съгласие на издателя. Всички права запазени. Редакцията не носи отговорност за рекламните материали / This publication may not be reproduced in part or in whole without the express written consent of the publisher. All rights reserved. The magazine assumes no responsibility for any advertising content.

АВТОРИ CONTRIBUTORS

Ясен Бориславов е роден през 1964. Завършил е история в Софийския университет, доктор е по журналистика (2008). Бил е завеждащ отдел „Култура“ във вестник „Дума“, от 1997 е журналист на свободна практика с постоянен ангажимент към в. „Сега“. Автор е на книгите „Виното. Българска енциклопедия“ и „Боб и метафизика. Кулинарно-исторически етюди“. Учредител и първи председател на национален клуб „Винен наблюдател“.

Yassen Borislavov was born in 1964. He graduated with a degree in History from the University of Sofia and holds a PhD in Journalism (since 2008). He worked as managing editor for culture at the Duma newspaper and, since 1997, he has worked as a freelance journalist and a regular columnist for the Sega newspaper. He is the author of Bulgarian Wine Book and Beans and Metaphysics: Culinary and Historical Essays. He is the founder and first chair of the nationwide Wine Observer Club.

Яна Станкова е завършила международна икономика и бизнес в италианския университет Бокони. Определя се като "гражданин на света" заради страстта си към пътуването и честата смяна на адресите. Живяла е в Румъния, Унгария и Италия, а съвсем отскоро - и в Колумбия. Писала е за списанията "Егоист" и "Една седмица в София" и е работила в телевизия ММ като репортер в предаването Time Out.

Yana Stankova graduated with a degree in International Economics from the Bocconi University in Italy. She styles herself a „citizen of the world“ because of her passion for travelling and regularly changing her address. She has lived in Romania, Hungary, Italy and, most recently, in Colombia.

She has contributed to Egoist and One Week in Sofia magazines and worked for MM Television as a reporter on the Time Out program.

Bulgaria On Air THE BUSINESS MAGAZINE

Твоят бизнес свят.

Любимото ви списание вече е и на земята.

Попитайте за THE BUSINESS MAGAZINE в разпространителската мрежа и бензиностанциите на Лукойл и OMV

CCB Club

Вземи до **5%** отстъпки при покупка от

ЛУКОЙЛ

Mtel

България Ер
Национален Превозвач www.air.bg

Армеец
ЗАСТРАХОВАТЕЛНО
АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО
www.armeec.bg

Със своята клубна карта **CCB Club** ще получиш много отстъпки:

- При всяко зареждане на бензин или дизел в бензиностанции Лукойл – 3%
- Общуваш свободно и получаваш отстъпка от М-Тел
- При всяко закупуване на билет от България Ер – 5%
- При всяка застраховка от Армеец – 5%

☎ 0800 11 400, www.ccb-club.bg

Събраните отстъпки можеш да използваш за нови покупки в CCB Club.

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

България Ер и KLM подписаха партньорския договор

Договорот за стратегическо партньорство между България Ер и Кралските холандски авиолинии (KLM) бе подписан в София от изпълнителния директор на българския национален превозвач Янко Георгиев и представителя на KLM Франк де Костер.

От началото на септември двете компании оперират съвместно ежедневните полети София – Амстердам – София. Така клиентите на България Ер ще могат да се възползват от изключително добре развитата полетна мрежа на KLM до над 131 дестинации по цял свят.

Новият договор развива сътрудничеството между Air France-KLM Group и България Ер в допълнение към вече действащия code-share договор между София и Париж.

„Връзката между София и Амстердам е от изключително значение – коментира пред *Bulgaria On Air* Франк Де Костер. - Смятам, че след това споразумение с българския национален превозвач вече можем да предоставим една още по-качествена услуга на всички пътници, които избера да пътуват с нас до почти всяка точка на света.„ „Надявам се София наистина да се превърне в трансферен пункт,“ коментира капитан Янко Георгиев. ■

РАЗПИСАНИЕТО НА ПОЛЕТИТЕ:

07.30–09.15 София т.2 - Амстердам Схипхол

10.40–14.10 Амстердам Схипхол - София т. 2

Bulgaria Air and KLM have signed a partnership agreement

The agreement for strategic partnership between *Bulgaria Air* and the Royal Dutch Airlines (KLM) was signed in Sofia by the CEO of the Bulgarian national carrier, Yanko Georgiev, and KLM representative Frank de Koster.

From the beginning of September the two airlines are jointly operating the daily Sofia-Amsterdam-Sofia flights. This will help the clients of *Bulgaria Air* take advantage of the extremely well-developed KLM network of flights to more than 131 destinations all over the world.

In addition to the acting code-share agreement between Sofia and Paris, the new agreement further elaborates on the cooperation between the Air France-KLM Group and *Bulgaria Air*.

„The connection between Sofia and Amsterdam is extremely important,“ Frank de Koster commented to *Bulgaria On Air*. „I think that now that we have this agreement with the Bulgarian national carrier, we can offer even higher quality service to all passengers who choose to travel with us to almost every destination in the world.“ „My hope is that Sofia will become a transfer point,“ commented Captain Yanko Georgiev. ■

FLIGHT SCHEDULE:

07.30–09.15 Sofia (terminal 2) – Amsterdam Schiphol

10.40–14.10 Amsterdam Schiphol – Sofia (Terminal 2)

PICKWICK

Green Tea

Колко по-различно е да пиеш този чай

WHAT A DIFFERENCE THIS TEA MAKES

DOUWE EGBERTS

ESPRESSO

ИЗИСКАНО ИНСТАНТНО КАФЕ С БОГАТ АРОМАТ, ПЛЪТЕН ВКУС И СЪБЛАЗНИТЕЛЕН КАЙМАК. ЗА ИСТИНСКИТЕ ЦЕНИТЕЛИ.

PREMIUM INSTANT COFFEE WITH RICH AROMA AND TASTE AND CREAMY FOAM. TO MAKE YOUR DAY SPECIAL.

Douwe EGBERTS

ANNO 1753

100 години българска авиация

Със запомнящо се авиошоу на летище Крумово край Пловдив беше отбелязана 100-годишнината на българската авиация. Прегляда на над десет хиляди зрители уменията си демонстрираха пилоти от военновъздушните сили на Русия, Швеция, Италия, Германия, Румъния, Сърбия и Гърция. От българска страна се включиха пилоти на самолети МиГ-29, МиГ-21, Су-25, PC-9M Pilatus, C 27J Spartan и вертолету Ми-17, Ми-24, Bell 206 и Cougar.

Една от главните атракции на събитието беше изпълнението на демонстрационен полет на самолет Airbus A319 на **България Ер**, управляван от изпълнителния директор на компанията капитан Янко Георгиев. В допълнение към спектакъла, повече от 1200 души успяха да се възползват от възможността да разгледат пилотската кабина и да разговарят лично с пилота. ■

100 years of Bulgarian Aviation

The 100th anniversary of Bulgarian aviation was celebrated with a memorable air show at Krumovo airport near Plovdiv.

In the presence of more than ten thousand spectators, pilots from the Air Forces of Russia, Sweden, Italy, Germany, Romania, Serbia and Greece demonstrated their skills. Bulgaria was represented by pilots flying MiG-29, MiG-21, Su-25, Pilatus PC-9M and C 27J Spartan aircrafts, as well as Mi-17, Mi-24, Bell 206 and Cougar helicopters.

One of the main attractions of the event was the demonstration flight of an Airbus A319 from **Bulgaria Air** piloted by the company's CEO, Captain Yanko Georgiev. In addition to the show more than 1,200 people managed to take advantage of the opportunity to see the cockpit and to personally speak to the pilot. ■

Реконструкция на летище Варна от 15 октомври

Във връзка с предстоящата реконструкция на летище Варна се налага анулирането на полетите на авиокомпания **България Ер** до морския град. По план строителството ще продължи от 15 октомври 2011 до 28 февруари 2012.

За улеснение на пътниците, направените вече резервации ще се прехвърлят автоматично на съответните полети до и от Бургас, като ще бъде осигурен двупосочен автобусен

превоз между летищата на Бургас и Варна.

Допълнително ще ви уведомим за разписанието на автобусния превоз и за точната продължителност на ремонта.

Авиокомпания България Ер се извинява за неудобството и ще направи всичко възможно да улесни максимално своите пътници. ■

Varna Airport reconstruction from October 15

In connection with the upcoming reconstruction of Varna Airport, all **Bulgaria Air** flights to the coastal city will have to be canceled. The reconstruction activities will take place between October 15, 2011 and February 28, 2012.

To make it easier for passengers, flights that have been booked will automatically be transferred to the respective flights to and from Burgas, and bus transportation will be provided

between the airports of Burgas and Varna.

We will inform you further regarding the bus transportation schedules and the exact duration of the reconstruction work.

***Bulgaria Air** would like to apologize for any inconvenience this might cause, and will do its best to make things as easy as possible for its passengers ■*

Lufthansa Technik инвестира още 20 млн. лева в летище София

Над 20 милиона лева ще инвестира в разширяване на ремонтната си база Lufthansa Technik-София - съвместното дружество на германската Lufthansa Technik и Bulgarian Aviation Group, собственика на **България Ер**. Компанията ще осигури над 200 нови работни места и има амбицията да се наложи като лидер в техническото обслужване на самолети в България.

На церемонията по подписването на договора присъстваха министър-председателят Бойко Борисов, министърът на транспорта Ивайло Московски и посланикът на Германия Матиас Хьопфнер.

Разширението на ремонтно-техническото съоръжение на Летище София увеличава капацитета с две допълнителни линии за базово обслужване на самолети. Lufthansa Technik-София ще поеме и цялостното техническо обслужване на българския национален превозвач **България Ер**.

За последните две години авиоремонтната база е привлякла клиенти от Европа, Близкия Изток, Азия и Африка. След разширението на базата, Lufthansa Technik-София ще може да обслужва 5 самолета едновременно, което ще повиши значително приходите и обема работа.

При предишната си инвестиция от над 20 милиона евро в изграждането на първата ремонтна база, българо-германската компания получи сертификат за "Инвеститор клас А", както и наградата "Инвеститор на годината" за 2008. ■

Lufthansa Technik invests an additional 20 million BGN leva in Sofia Airport

An investment of over 20 million BGN leva in the expansion of its maintenance base will be made by Lufthansa Technik-Sofia – the joint venture between the German Lufthansa Technik and the Bulgarian Aviation Group, the owner of **Bulgaria Air**. The company will provide more than 200 new jobs and has the ambition to become the leader in the technical maintenance of airplanes in Bulgaria. The contract signing ceremony was attended by Prime Minister Boyko Borisov, Minister of Transport Ivaylo Moskovsky and the German Ambassador Mathias Hoepfner.

The expansion of the technical maintenance facility at Sofia Airport increases the capacity by an additional two lines for the basic servicing of airplanes.

Lufthansa Technik-Sofia will also take over all the technical maintenance for the Bulgarian national carrier, **Bulgaria Air**.

For the last two years the aviation maintenance base has attracted clients from Europe, the Middle East, Asia and Africa. After the expansion of the base, Lufthansa Technik-Sofia will be able to service five airplanes simultaneously, which will significantly increase the volume of the work as well as the income.

When it made the previous investment of over 20 million euros in the construction of the first maintenance base, the Bulgaro-German company received a „Class A Investment Certificate,” as well as an Investor of the Year award for 2008. ■

Burgas Airport Welcomes You!

Централна Кооперативна Банка отпразнува юбилей

Еlegantно парти с над 500 гости в резиденция „Бояна“ бе кулминацията на тържествата по случай 20-ия юбилей на една от най-успешните финансови институции в България - Централна Кооперативна Банка. За доброто настроение на гостите се погрижиха Весела Бонева и група „Те“, а водещ бе Николай Николов от телевизия *Bulgaria On Air*.

„Централна Кооперативна Банка“ АД е регистрирана през 1991 година. Днес тя е универсална търговска банка, лицензирана да извършва всички видове банкови операции в страната и чужбина. Извършва дейности като инвестиционен посредник и е одобрена от БНБ за първичен дилър на държавни ценни книжа.

ЦКБ АД поддържа централен офис в София, 50 клона и 208 офиса в България, собствен клон в кипърската столица Никозия, офис във финансовия център на Европа – Лондон, централен офис и клонова мрежа на дъщерната банка ЦКБ Скопие АД в македонската столица.

Сред последните успешни проекти на банката е програмата за лоялни клиенти CCB Club, съвместно с авиокомпания *България Ер*, ЗАД „Армеец“, „Мобилтел“ и „Лукойл България“. CCB Club предлага на своите клиенти преференциални условия при пазаруване при нейните партньори. ■

Изпълнителният директор на ЦКБ Георги Константинов поздравява гостите
The CEO of CCB Georgi Konstantinov greets the guests

Central Cooperative Bank Celebrates an Anniversary

An elegant party with more than 500 guests at the Boyana Residence was the culmination of the celebrations surrounding the 20th anniversary of one of the most successful financial institutions in Bulgaria – Central Cooperative Bank. Vesela Boneva and the band „Te“ took care of providing the guests with a good mood, and *Bulgaria On Air* television's Nikolay Nikolov was the host.

Central Cooperative Bank PLC (CCB PLC) was registered in 1991. Today, it is a universal commercial bank, licensed to handle all kinds of bank operations in the country and abroad. It acts as an investment intermediary and has been licensed by BNB (the Bulgarian National Bank) as a primary trader for government bonds.

CCB PLC, whose central office is in Sofia, also has 50 branches and 208 offices throughout Bulgaria, its own branch in the capital of Cyprus (Nicosia), and an office in the financial capital of Europe (London), as well as a central office and a branch network of its daughter bank CCB Skopje PLC in the capital of Macedonia.

Among the bank's latest successful projects is the CCB loyal clients program, which is in association with *Bulgaria Air*, *Armeec*, *Mobiltel* and *Lukoil Bulgaria*. CCB Club offers its clients preferential terms when doing business with its partners. ■

Уточнение

Авиокомпания **България Ер** е назначен въздушен превозвач (съгласно междуправителствена спогодба между Република България и Руската Федерация), изпълняващ го 28 сезонни редовни полета от Варна и Бургас до Москва и 7 до Санкт Петербург.

Във връзка със създалата се ситуация с непревозени клиенти от Варна и Бургас на групата "Алма тур" и нейни контрагенти, заплатили на последната въздушен превоз, смятаме, че този въпрос следва да се отнесе и реши пряко с "Алма тур".

Що се отнася до предоставянето на въздушен превоз на непревозените клиенти на "Алма тур", както **България Ер**, така и всеки друг превозвач, допуснат да изпълнява полети между Руската Федерация и Република България, следва надлежно да изпълни своите ангажименти само при наличие на издаден превозен документ - самолетен билет на превозвача.

Във връзка с публикуваните сведения за търговските взаимоотношения между авиокомпанията и групата "Алма тур" и

задълженията на последната от 3.6 млн. евро, **България Ер** отговорно заявява, че събирането на това вземане е въпрос на предприети вече правни действия, като окончателното решение ще бъде взето от компетентния съд.

Имайки предвид това задължение, **България Ер** категорично не може да приема да превозва клиенти на "Алма Тур". Ако безвъзмездно финансира дейността на "Алма тур", авиокомпанията ще подложи на риск изпълнението на останалите си редовни и чартърни полети. Като национално отговорна авиокомпания, **България Ер** няма право за сметка на "Алма тур" да допусне нарушение на графика на ежедневните си плащания към контрагентите за гоставка на гориво, летищно обслужване на самолетите и други такси за прелитане и обслужване на полетната дейност.

Ръководството на **България Ер** е на мнение, че фокусът се измества от основния проблем и никога не задава въпроса „Къде са заплатените от клиентите суми за билети и почивки?“ ■

Clarification

Bulgaria Air is the appointed air carrier under the terms of the intergovernmental agreement between the Republic of Bulgaria and the Russian Federation, operating up to 28 regular seasonal flights from Varna and Burgas to Moscow, and 7 flights to St. Petersburg.

With respect to the situation with customers of Alma Tour and its representatives who were not transported from Varna and Burgas, and who paid Alma Tour to arrange their air transport, we hold that this issue must be referred to Alma Tour and solved directly with them.

Concerning the provision of air transport from Varna and Burgas for the customers of Alma Tour Group who were not transported, **Bulgaria Air** airline, as well as the other air carriers who have a license to operate flights between the Russian Federation and the Republic of Bulgaria, are to fulfill their due obligations only in the presence of an issued document for transportation - an airplane ticket from the respective air carrier.

Regarding the published information concerning the business relationship between **Bulgaria Air** and Alma Tour Group, namely the

accumulated debt exceeding 3.6 million euros on their part, **Bulgaria Air** officially declares that the collecting of these payables is a matter of legal actions that have already been undertaken before the competent court, which will have the final say on the matter.

Having in mind that Alma Tour Group's liabilities exceed 3.6 million euros, **Bulgaria Air** airline finds it emphatically unacceptable to transport their customers. If **Bulgaria Air** were to undertake gratuitous funding of Alma Tour's operations, the airline would put the execution of other regular and charter flights in jeopardy. Being a nationally responsible aviation company, **Bulgaria Air** has no right to allow the disturbance of its daily payments schedule to its counterparts in connection with the delivery of fuel, airport service of the airplanes and other fees for flying and management of flight operations, in favor of Alma Tour.

Bulgaria Air management takes the view that the focus is being shifted from the main problem and nobody is actually asking "Where has the money paid by customers for tickets and holidays gone?" ■

Саришвили: Руските туристи няма да се откажат от България

Българското Министерство на икономиката, енергетиката и туризма даде пресконференция в Москва, на която руските туроператори и журналисти бяха информирани за мерките, предприети от българското правителство за справяне с кризата с руските клиенти на "Алма Тур".

В пресконференцията участваха посланикът на Република България в Русия Пламен Грозданов, изпълнителният директор на ГВА Тилко Петров, началник-отдел "Туристическа информация, анализи и проучвания" в МИЕТ Албена Методиева, изпълнителният директор на **България Ер** капитан Янко Георгиев и търговският директор на **България Ер** Мария Стоянова. От руска страна участие взе заместник-ръководителят на Федералната агенция по туризъм на Русия Григорий Саришвили.

Г-н Саришвили увери, че руските туристи няма да се откажат от България, защото са наясно, че не държащата е виновна за възникналите проблеми. Той смята, че неговите сънародници ще продължават да идват у нас, но ще се откажат от услугите на този туроператор.

Sarishvili: Russian tourist will not give up on Bulgaria

The Bulgarian Ministry of Economy, Energy and Tourism held a news conference in Moscow at the International Trade Fair for Tourism Otdyk 2011, where Russian tour operators and journalists were informed about the measures undertaken by the Bulgarian government to find a solution to the crisis concerning the Alma Tour clients.

The news conference featured the Bulgarian Ambassador to Russia, Plamen Grozdanov, the Director General of the Civil Aviation Administration, Tilkko Petrov, the Head of MEET's Department for Travel Information Albena Metodieva, **Bulgaria Air** CEO Capt. Yanko Georgiev, and **Bulgaria Air** Commercial Director Mariya Stoyanova. The Russian Federation was represented by the deputy head of the Russian Federal Tourism Agency, Grigory Sarishvili.

Mr. Sarishvili gave his assurance that Russian tourists will not give up on Bulgaria because they know that the Bulgarian state is not to be blamed for the recent problems. He thinks that his countrymen will continue to come to Bulgaria, but will not use the services of this particular tour operator.

34 | **ПУШЕНЕТО
ЗАБРАНЕНО**
SMOKING PROHIBITED

18 | **ТОМИСЛАВ ДОНЧЕВ**
TOMISLAV DONCHEV

30 | **БАЩИТЕ НА УСПЕХА**
THE FATHERS OF SUCCESS

ЧИСЛА И ЛИЦА NUMBERS & FACES

позиция заема България в новата световна класация за икономическа свобода на канадския институт "Фрейзър". Това е най-високото класиране на страната, с което тя изпреварва Италия и Румъния. Начело в ранглистата са Хонконг, Сингапур и Нова Зеландия.

EN

is Bulgaria's ranking in the new annual report on economic freedom in the world, as published by the Frazer Institute (Canada). This is our country's highest ranking so far, bettering Italy and Romania. The top rankings on the list are occupied by Hong Kong, Singapore and New Zealand. ■

2.5%

ще е икономическият ръст в България за 2011 година според актуализираната прогноза на Международния валутен фонд. През пролетта МВФ предвиждаше 3 на сто ръст. Корекцията е заради очакваното забавяне на глобалната икономика. Прогнозата за инфлацията в България е понижена от 4.5 на 3.8%.

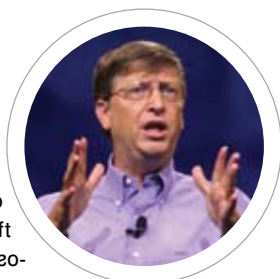
EN

will be the size of Bulgaria's economic growth during 2011 according to the updated forecast of the International Monetary Fund. During this spring the IMF had forecasted a higher percentage growth. The correction of their report is due to the anticipated slowdown in the global economy. The inflation forecast for Bulgaria was also lowered from 4.5% to 3.8%. ■

59

млрд. долара е състоянието на основателя на Microsoft Бил Гейтс, който и тази година оглави класацията на списание Forbes за най-богатите хора в Америка. Втори е инвеститорът Уорън Бюфет с 39 млрд., трети – Лари Елисън (Oracle) с 33 млрд. долара.

EN

billion US dollars is the wealth of Microsoft founder Bill Gates, who tops Forbes' list of the richest people in America. Second is investor Warren Buffett with a total worth of 39 billion; Larry Ellison (Oracle) comes in third with 33 billion. ■

17 000 000

долара от глоби за неправилно паркиране дължат дипломати на градските власти в Ню Йорк. Най-сериозни нарушители били представителите на Египет и Нигерия, натрупали фишове съответно за 1.9 и 1 милион долара. По сега действащите правила дипломатите не ги плащат, а парите се удържат от финансовата помощ, отпускана от САЩ на държавите им.

EN

US dollars in parking tickets are owed by international diplomats to New York City. The representatives of Egypt and Nigeria, who have been the most serious transgressors, have accumulated fines totaling 1.9 and 1 million dollars, respectively. Under current rules, parking tickets are not paid by diplomats, but their amount is deducted from the financial aid granted by the USA to their countries. ■

ЦКБ ДЕПОЗИТИ

Умножете парите си

☎ 0800 11 400, www.ccbank.bg

Централна Кооперативна Банка
Важният си ти.

ГЛАСЪТ НА БЪЛГАРИЯ ВЕЧЕ СЕ ЧУВА

Томислав Дончев, министър по
управление на средствата от
Европейския съюз, пред *Bulgaria On Air*

Г-н Министър, предстои едно доста сложно обсъждане на европейската финансова рамка за следващия седемгодишен период. Отсега е ясно, че в разпределението на общия бюджет ще настъпят промени. Какви ще са отраженията върху България?

Предложението на Европейската комисия за финансовата рамка вече е факт. Оттук нататък предстоят година-година и половина на тежки политически разговори.

Факт е, че следващият бюджет – за програмния период 2014-2020 – ще бъде различен. Нека припомним, че когато говорим за европейски бюджет, не обсъждаме само как да се задели един финансов ресурс и как да бъде използван. С тези пари трябва да се посрещнат – да се атакуват дори, ако искате – най-тежките предизвикателства, които имаме пред себе си. При това не бива да се съобразяваме само с това, което ни тревожи в момента. Трябва да мислим и за онова, което ще бъде заплаха или възможност след три, четири или пет години.

Колкото до промените, на първо място в така наречената кохезионна политика, тоест политиката на сближаване, ще се въведе една система от дисциплиниращи мерки. Например ако някоя страна надхвърли границата от 3 процента бюджетен дефицит, ще ѝ бъде спирано европейското финансиране. Категорично това е мярка в посока на по-добра финансова дисциплина.

Има ли консенсус по тази идея?

Ако питате дали подобен механизъм ще бъде въведен – да, по моя преценка ще

бъде. Дали има съпротива? Естествено – има поредица от страни, които трудно биха вместили дефицита си не само под 3 процента, но и под шест-седем.

Друга промяна засяга така наречения Договор за партньорство и развитие, който ще се сключва между всяка отделна държава и Европейския съюз. Ще бъдат заложени сфери, в които трябва да се извършат реформи. Ако тези реформи са факт – по преценка на комисията – страната ще има право на допълнително финансиране от специалния 5-процентов резерв.

Има и други забележими промени – например възможността през Кохезионния фонд да се финансират разходи, свързани с електрификация и енергопренос.

Доколкото си спомням, в предложението имаше и изискване за 25% фиксиран дял на Европейския фонд за социално развитие от общата финансова рамка за съответната държава, което означава специален акцент върху социалната реформа.

Очертават ли се промени във вноските на различните държави?

Има едно предложение за нова методика за изчисляване на стойностите, а също и за промени в начина, по който ще се събират приходите в бюджета – рамката да е 2.5% от Брутният национален доход. Някои членки настояват вноската да е по-висока. Смятам, че като цяло България би могла да очаква да получи не по-малко, отколкото в сегашния програмнен период. Дори смятам, че финансирането би могло да бъде увеличено с 15-20%. Разбира се, всичко оттук насетне зависи от политическите ►

► преговори, от това колко сме подготвени и колко сме убедителни.

За да стоим добре, трябва да покажем, че имаме сигурна система за управление на европейските пари – нещо, което вече като че ли не подлежи на съмнение. България е сред страните с най-нисък процент на грешки по оперативните програми. Освен това трябва да демонстрираме добрите темпове на ползване на средствата и да покажем, че сме сигурен партньор по отношение на основния проблем, който има Европейският съюз в момента – финансовата стабилност. Мисля, че сме добре и по трите показателя.

Една от възможните негативни за България промени в новата рамка ще е отслабването на акцента върху инфраструктурата и изграждането на пътища – нещо, което е приоритет на българското правителство. Възможно ли е да запазим сегашните проекти – прословутите седем магистрали например?

Аз не разсъждавам само върху запазване на същия обем на финансирането – искам той да бъде увеличен. За целта е нужно ясно и твърдо отстояване на позиция. Имали сме множество срещи с представители на всички държави, с еврокомисаря Хан, който е отговорен за регионалната политика. На тях аз остро съм поставял въпроса за какво сближаване говорим без акцент върху транспортната инфраструктура. Според мен сериозни пободи за тревога няма – това е въпрос на аргументация от наша страна.

Между другото Европейският съюз не се оттегля изобщо от ангажимента си към инфраструктурата – просто акцентът вече е на друго място. Нека припомним, че Европейската комисия иницира един специален фонд – Connective Europe Facility, от който на централно ниво ще бъдат финансирани транснационални проекти в сферата на пътната инфраструктура, комуникациите и може би енергопреноса. Трябва да преценим кой от обектите, които ще се изграждат в България, ще предложим за включване в този специален фонд.

Споменахте нуждата да се защитават позиции. Основна критика срещу кабинета Борисов е, че няма изразено мнение по важните въпроси в Европейския съюз, няма собствена ясна европейска политика.

Затова е публичното пространство – всеки да може свободно да изрази това, което мисли и чувства. Що се отнася до кохезионната политика, мисля, че за първи път, колкото и да не обичам този израз, България не просто следи какво се случва, а говори и гласът ѝ се чува. На някои от срещите аз – не като персонално самочувствие, а като имидж на страната – мога да говоря с по-голяма тежест от някои от

колегите си. Всеки тежи толкова, колкото е показал, че може – да пази дисциплина, да плаща, да гради.

Споменахте електрификацията като сектор, върху който ще се акцентира...

Енергийна политика, нека да го разширим така, защото интерконекторите и газовете връзки също са приоритет.

... Въпросът ми беше кои са другите сектори на икономиката, в които промените в европейския бюджет ще отворят нови възможности за бизнес в България?

Една от сферите, по които вече имаме опит и по които може да се получава безвъзмездно финансиране, категорично е енергийната ефективност. И възобновяемите енергийни източници. Цветът на следващия програмен период ще е преобладаващо зелен – във всички сфери.

Но когато говорим за енергийна ефективност, нека не примитивизираме нещата. Повечето хора обикновено си представят поставянето на топлоизолация на няколко панелни блока. А всъщност става дума за наука, за стратегия, която засяга проектирането не само на жилища, но и на квартали, на цели градове. Ние вече успяваме да намалим енергопотреблението с до 30%, което е добре. Но съвременните високи стандарти вече преследват не просто намаляване на консумацията на енергия. Модерните решения предполагат домове, които сами могат да произвеждат електричество, свързани в мрежа.

Това ще е приоритет и за Европа като цяло, и за България. Но за целта трябва да създадем традиции в образователните институти, способни специалисти, подготвени фирми. Иначе след пет години някой може пак да се оплаче, че българският пазар е зает основно от чуждестранни компании. За да не изпусне тези възможности, бизнесът трябва да се готви от сега. От днес.

Почти като градска легенда се говори, че България се е "минала" с членството и фактически внася повече в европейския бюджет, отколкото получава. Какво показват реалните числа?

Най-краткият начин да коментирам това е да кажа, че е абсолютна глупост. Това, за което питате, се нарича нетна финансова позиция – тоест разликата между сумата, което страната внася в бюджета, ►

„България не просто следи какво се случва, а говори и гласът ѝ се чува”

STAMBOLOVO

WINERY

Bulgaria's Voice Is Already Being Heard

Tomislav Donchev, Minister of EU Funds Management, spoke with *Bulgaria On Air*

Mr. Minister, there will be a very intricate debate over the European financial framework for the next seven-year period. It is already clear that there will be changes in the redistribution of the common budget. How will Bulgaria be affected by that?

The European Commission's suggested financial framework is already a fact. Now we are going to have heavy political talks over a period of one to one-and-a-half years.

The fact is that the budget for the program period from 2014-2020 will be different. Let us remember, that when we talk about the European budget, we are not deliberating solely on a way to set aside a particular financial resource and how to use it. With these resources we must be able to meet – even attack, if you prefer to put it this way – the greatest challenges that lie before us. Furthermore, we must not merely take into consideration the issues that concern us now. We also need to think about the issues that will possibly be a threat in three, four or even five years.

As for the changes, the first one in the so-called cohesion policy, i.e. the policy of integration, will be the introduction of a system of disciplinary measures. For example, if any country exceeds its limit of a 3% budget deficit, its European funding will be canceled. This is definitely a measure aimed at better financial discipline.

Is there consensus regarding that idea?

If you ask whether this mechanism will be established – yes, in my opinion, it will be. Will there be resistance? Of course! There are many countries that find it very difficult to limit their deficit not only to 3%, but even to 6-7%.

Another change concerns the so-called Agreement on Partnership and Development, which will be agreed upon and signed between each individual country and the European Union. It will outline spheres that are in need of reform. If the Commission assess that those reforms have been addressed, the country shall have the right to additional funding from a special 5% reserve.

There are also other noteworthy changes – for example, the possibility to fund expenditures

for electrification and electricity transportation through the Cohesion fund. As far as I remember, the proposal also included a requirement for a 25% fixed share of the European fund for social development from the total financial framework for the respective country, which means a special emphasis on social reform.

Will there be changes in the payments to the different countries?

There is a proposal for a new method of calculating the payments, as well as for a change in the way of collecting the revenues in the budget; the framework should be 2.5% of the gross domestic product. Some member countries are insisting on a higher percent for the payment. I believe that, generally, Bulgaria can expect to receive at least as much as it did in the current program period. I even believe that the funding might increase by 15-20%. Of course, from now on everything depends on political negotiations, on whether we are prepared and convincing.

In order to be credible, we need to show that we have a proven system for the management of the European funds, which is something that already seems to be beyond question. Bulgaria is among the countries with the lowest percentage of problems under the operational programs. Besides, we need to show we are using the funds at a good pace, that we are a reliable partner in respect to the major problem that occupies the European Union at this moment – financial stability. I think we are in good standing in relation to all three of these indicators.

One of the possible changes in the new framework that would influence Bulgaria negatively is the proposed weakening of the

„Bulgaria can expect to receive at least as much as it did in the current program period”

accent on infrastructure and road building, something that is a priority for our current cabinet. Will it be possible to preserve our current projects – our famous seven highways, for example?

I am not speaking of simply preserving the same amount of funding; I would like it to increase. For this reason it is necessary to maintain our position in a clear and firm way. We had many meetings with representatives of all the countries, as well as with European Commissioner Hahn, who is in charge of regional policy. In these meetings I directly raised the question of what kind of „cohesion” we are talking about if we fail to maintain the emphasis on transport infrastructure. In my opinion there is no serious reason for alarm; this issue is a matter of contention on our part.

By the way, the European Union is not stepping back from its commitment to infrastructure whatsoever; the emphasis will simply be different. Let us remember that the European Commission has initiated a special fund – Connecting Europe Facility – from which it will fund transnational projects in the areas of road infrastructure, communications, and, perhaps, the transport of electricity, too. Of all the projects to be implemented in Bulgaria, we need to select one and propose that it be included in this special fund.

You mentioned the need of defending positions. The main criticism against the Borisov cabinet is the lack of a formulated position on the major issues in the European Union. In other words, they do not have a clear European policy. We often hear such things.

This is the reason why there is a public square – so that everyone can freely express what he or she thinks and feels. As for the cohesion policy, despite my personal dislike for that phrase, I think that, for the first time, Bulgaria is not merely following the events, but its voice is being heard. At some meetings my words carry more weight than those of my colleagues, which is not a reflection of my self-confidence, but of the image of our country. Everyone carries as much weight as he has demonstrated he is capable of wielding – i.e. to be disciplined, to pay, to build.

You have mentioned electrification as a sector that will be emphasized...

Let us broaden the term to energy policy, since the inter-connectors and the gas links are also priorities...

... actually, my question was what are the other sectors of the economy where the changes in the European budget will open new possibilities for business in Bulgaria?

One of the spheres where we already have experience and which offers liberal funding is definitely energy efficiency, as well as renewable energy sources. The next program period will be predominantly green in color, in all areas.

But when we talk about energy efficiency, let us not oversimplify this matter. Many people

usually imagine that energy efficiency means putting insulation on several concrete blocks. Yet it actually means a science, a strategy that concerns not only the designing of homes, but of residential quarters of entire cities as well. We have already succeeded in decreasing energy consumption by 30%, which is a good result. But the contemporary high standards now aim not only to merely lower energy consumption. Modern solutions involve homes that are connected in a network and can produce electricity independently. This will be a priority for Europe in general, and for Bulgaria in particular. But, having this purpose in mind, we need to establish traditions in the educational institutions, to create skilled experts and companies that will be prepared to offer these services. Otherwise, five years from now someone might complain that the Bulgarian market is occupied mainly by foreign companies. If businesses do not want to miss this opportunity, they need to start getting ready now. From this day on.

There is an idea, circulating almost like an urban legend, that Bulgaria was „foolish” to join the EU and, practically, she pays more into the European budget than she receives from it. What do the real numbers show?

The shortest way to comment on this is to say that it is total nonsense. What you are asking about is called a net financial position – i.e. the difference between the amount that our country pays into the EU budget and that which we receive from it. Since the beginning of our membership, the net position of Bulgaria, if my memory serves me correctly, is +3.5 billion euros. Here we include the agricultural instruments, the Program for Development of Rural Regions, and the pre-accession programs. But, even if we have to measure it on the strictest standard – without the agricultural programs, only including the operational programs, the difference is again approximately double for us on an annual basis. We receive at least twice as much as we pay in.

And with the increased absorption of the funds, this difference will rise even further.

Of course it will.

Why then do people say similar things, in your opinion? These rumors are not just idle talk in the cafes; they are also trotted out by public figures. Five years after 2007, is there an organized euro-skepticism in Bulgaria? Such sentiments are understandable in countries like Germany and the Netherlands, which bear the greater part of the funding of the common European budget. But what can explain these sentiments in Bulgaria?

I would not say that the euro-skepticism is organized. I don't even think that this is euro-skepticism in its pure form. My meetings with people, as well as the polls, demonstrate that Bulgarians believe in the European institutions. In fact – and I am not happy to say this – they often believe in the European institutions more than they trust the Bulgarian ones. ►

► In my opinion, such viewpoints are related to a difficult-to-explain and pathological, yet somehow sentimental, tendency to impress on ourselves how stupid and incapable we are. I have no idea who might find contentment in this, but, from a pragmatic point of view, this is a problem. We need to have more faith in ourselves. Faith keeps the processes running, not a mere fulfillment of the rules.

When the post of Minister for EU Funds was created, the rate of absorption in some spheres was below 3% ...

I do not remember the exact percent at the end of March 2010, but I think it was about 2.2% or 2.4%.

Now it is about 15%. What level could it realistically reach by the end of the current program period? I mean, how much funds would remain unused in a best case scenario?

I have forbidden the discussion of these scenarios since they assume retreating and admitting that we will not be able to use all the funds. The goal we pursue is full absorption of the funds. In the spring of 2012 we will begin a procedure that will certainly not be perceived positively by everybody. Based on the analysis that we are continually making, we will transfer money from those programs that are lagging behind – and for which a risk of non-absorption of funds exists – to those programs for which there is a shortage of funding.

For example?

I cannot give detailed examples right now; that might be perceived as a verdict.

Let us at least mention the programs that are successful and that have run out of funds.

All the resources for railways under Operational Program „Transport” - Priority Axis I have been used already, for example. From now on, if we want to work on more sites in the railways sector, we will need new resources. Besides, we have the perfect opportunity to renovate the railway stations in several big cities. At this moment there are no funds for this, but we have to provide them because these are projects of public importance.

Under Operational Program „Regional Development” we have hundreds of municipal projects that meet all the requirements, but the funding has already been exhausted. Most often they are related to rehabilitating public buildings. Therefore, we want to give a chance to everyone to do their best until the spring of next year. Yet, if there is a risk of somebody not using the funding, we have many opportunities to transfer the resources to those projects that have the full technical readiness to make good use of them.

If we look back, what were the reasons for such a slow absorption during Bulgaria's first years of EU membership? The trivial explanation is inadequate administrative capacity. However, to what extent might we also

see the problem in the insufficient number of projects or the conviction of many people that the European funds were only for the chosen few, so-to-speak, and, therefore, there is no use even to try to apply for them? Is there a bit of truth in such statements?

This question is intricate, yet very good. The life of millions of Bulgarians was improved through the projects that were implemented with the help of European funds. Many people, without knowing it, bring their children to schools and kindergartens that were renovated with European funds. Many people have waste water systems and waste water treatment plants thanks to European funds. Many drive their cars on roads that were constructed and repaired with European funds. Last year, half of the investment resources of our country came from

these funds. Every second lev spent somewhere was from European money. So the fact is that they reach many people.

If we return to the reasons, the insufficient number of adequate projects was the greatest scourge, in combination with the administrative problems. The preparatory work for a big investment project takes at least three and a half years before we are ready to turn the first sod. Bulgaria started with a very low level of technical readiness. The existence of an established system with tested procedures for reaction is also important. It may sound a little bit abstract, but one of the issues for Bulgarian administrators was the lack of judgment – deciding what was right and wrong, what they may and may not take part in. The administrative practice of transferring bad habits in managing Bulgarian money to the management of European funds backfired on us. I am proud to say that we are now witnessing the opposite process – the higher standards in managing EU funds is gradually affecting the management of Bulgarian funds, which is our goal after all.

Another problem that marked our ►

„The goal we pursue is full absorption of the european funds”

► и това, което получава. От началото на членството ни нетната позиция на България е, ако не ме лъже паметта, плюс 3.5 милиарда евро. Тук включваме и земеделските инструменти, Програмата за развитие на селските райони, предприемаческите програми. Но дори и да мерим всичко по най-суровия стандарт – без селската програма, само по оперативните програми – разликата пак е близо два пъти на годишна база в наша полза. Получаваме поне два пъти повече, отколкото плащаме.

С повишаването на усвояемостта тази разлика ще се увеличи още повече.

Разбира се.

Защо според вас тогава се говорят подобни неща? И те се говорят не само по кафенетата от скука – говорят се и от хора, които са обществени фактори. Пет години след 2007 съществува ли у нас организиран евроскептицизъм? Такива настроения са разбираеми в страни като Германия и Холандия, които носят по-голяма тежест при финансирането на общия европейски проект. Но какво ги обяснява в България?

Не бих казал, че евроскептицизмът е организиран. Дори мисля, че не става дума за евроскептицизъм в чистия му вид. И срещите с хора, и проучванията показват, че българите вярват на европейските институции. Всъщност – и не съм особено щастлив да го кажа – често те вярват на европейските институции повече, отколкото на българските.

Подобни коментари според мен са свързани с един труднообясним, патологичен, но и някак сладостен стремеж да си повтаряме колко сме глупави и неспособни. Не знам кому носи удовлетворение това. Но от прагматична гледна точка то е проблем. Трябва ни малко повече вяра в себе си. Тя движи процесите, а не просто спазване на правилата.

Когато бе създаден постът на министър по еврофондовете, по някои пера усвоените средства бяха под 3 на сто...

Не си спомням точния процент към края на март 2010, мисля, че беше около 2.2 или 2.4 процента.

Сега клони към 15%. До колко реалистично може да достигне към края на сегашния програмен период? Тоест колко средства ще останат неизползвани в най-добрия случай?

Аз съм забранил да се коментират подобни сценарии – някой отсега да вдигне ръце и да каже, че няма да може да използва всички пари. Целта, която гоним, е пълно усвояване на средствата. През пролетта на следващата година ще започне една процедура, която едва ли ще зарадва всички: на базата на анализите, които непре-

„България стартира с много ниска степен на техническа готовност”

къснато се правят, ще се прехвърлят пари от онези програми, които изостават и има риск да не усвоят средствата, към онези, по които има недостиг.

Например?

Не бих искал да давам конкретни примери към момента, защото ще прозвучи като присъда.

Да споменем поне програмите, по които има голяма успеваемост, когато парите са изчерпани?

Например по приоритетна ос 1 на Оперативна програма "Транспорт" целият ресурс за железници е договорен. Оттук нататък, ако искаме да изграждаме още обекти в железопътния сектор, ще ни трябва нов ресурс. Освен това има чудесна възможност за ремонт на гарите в няколко големи градове. Към момента пари за това няма, но трябва да бъдат осигурени, защото това са обществено важни проекти.

По оперативна програма "Регионално развитие" имаме стотици общински проекти, които отговарят на всички изисквания, но финансирането е изчерпано. Най-често става дума за рехабилитация на публични сгради.

Затова до пролетта на следващата година искаме да дадем шанс на всеки да даде максимума от себе си. Ако има опасност някой да не си използва средствата, имаме редица възможности да ги прехвърлим там, където има пълна техническа готовност, и да ги оползотворим.

Ако погледнем назад, какви са причините за толкова бавното усвояване в първите години на членството? Обичайното обяснение е в недостатъчния административен капацитет. Доколко обаче проблемът може да се търси и в недостатъчния брой проекти, в убеждението на много хора, че еврофондовете са едва ли не само за избрани и че няма смисъл дори да опитват? Има ли частица истина в подобни твърдения?

- Сложен, от една страна, но и хубав въпрос. От това, което се прави с европейски пари, се е подобрил животът на милиони българи. Много хора, без да го знаят, водят децата си в училища и детски градини, ремонтирани с европейски средства. Мнозина имат канализация, пречиствателни станции благодарение на фондовете. Мнозина карат автомобилите си по пъти-

ща, построени и ремонтирани с европейски пари. През миналата година половината от инвестиционния ресурс на държавата идва от тях. Всеки втори лев, който сме вложили в нещо, е от европейските пари. Тоест факт е, че те достигат до много хора.

За да се върнем на причините, слабата проектна готовност беше най-големият бич, наравно с административните проблеми. Един голям инвестиционен проект, преди да стигне до първата копка, се подготвя минимум три години и половина. България стартира с много ниска степен на техническа готовност.

Има значение и дали съществува изградена система с отработени реакции. Звучи малко абстрактно, но един от проблемите, които имаше България в началото, бе именно липсата на усещане за правилно и неправилно, какво може и какво не може да се прави. Много лоша шега изигра практиката да се прехвърлят старите лоши навици на администрацията от разпореждането с български пари към това с европейски. Горд съм да кажа, че в момента тече обратният процес – по-високите стандарти по управлението на европейските пари постепенно се налагат и при българските. Кое, в крайна сметка, е целта.

Друг от проблемите, с които България стартира програмния период, бяха нереалистичните очаквания. Мнозина – и граждани, и земеделци, и бизнесмени – имаха убеждението, че европейските пари се разпределят съвсем просто и ще влязат пряко в джоба на всеки. Но те не са стипендии или социални помощи, а финансиране, което се получава в режим на тежка конкуренция.

Има много идеи за реформиране на системата за разпределение на еврофондовете. Според някои е нужно то да става по-централизирано, според други, тъкмо напротив – да се даде по-голяма свобода на местно ниво. Какво мислите вие?

Прави са и едните, и другите. Трябва да има повече експерти на място – там, където се случват нещата, където се строят съоръженията и се реализират проектите. Не просто за да имаме по-качествен контрол, а за да можем и да помагаме. Целта не бива да е да хващаме тези, които грешат, а да не им даваме шанс да го правят. Практика във всички успешни европейски държави е създаването на силни регионални звена. Според предварителните анализи, които правят моите експерти, при нас тези структури вероятно ще бъдат шест, в шестте региона за планиране.

На централно ниво трябва да протече обратният процес – на централизация. В момента имаме седем оперативни програми, седем управляващи органа, разположени в седем министерства... Като добавим и всички останали финансови инструменти, виждаме, че системата е твърде разпийана. По този начин принуждаваме хората, ►

► които кандигатстват за финансиране, за едно нещо да търсят една институция, за друго нещо – друга, като навсякъде спазват различни правила.

Затова в момента тече изключително интензивна експертна работа. Готовим основните положения на един специален закон за еврофондовете, който ще регулира процесите през следващия програмен период. Със сигурност ще търсим намаляване на броя на структурите. И на оперативните програми, защото седем отделни са твърде много. Някои могат да се обединят.

Обмисля ли се вариант всички тези дейности да бъдат събрани под шапката на една структура – специално министерство или агенция, както направиха в Испания и Португалия през 80-те?

Подобни структури има и в Полша, и в Ирландия, и в Естония, и в други държави... Със сигурност механичните, формалните процеси – като обработка на плащания и сертификация на разходите – трябва да са

в една структура. Така, както ганъчната администрация е една, а не три, например.

Но и няма как абсолютно всички процеси да бъдат събрани на едно място, защото трябва да имаме сигурни гаранции, че в отрасловите политики в съответните сектори ще бъдат въвлечени и самите министерства, които отговарят за тях. Все още търсим най-подходящата кройка.

Кога очаквате проектозаконът да е готов?

Като концепция и основни положения – до края на тази година.

През пролетта говорехте за въвеждането на електронни системи за подаване на проектите. Докъде стигна този процес?

Имаме съществуваща електронна платформа, която може да се използва и за подаване на документи, и за отчитане. Към момента от тази възможност се ползват две оперативни програми – "Техническа помощ" и "Човешки ресурси". Много се

надявам до половин година всички програми да могат да я ползват. Това не е просто улеснение, което да ви спести отпечатването на няколко килограма хартия. Чрез електронната система премахваме всички препятствия, свързани с физически разстояния и с работно време – можете да подадете проекта си и в два часа след полунощ. Евентуалните фриволности на човешкия фактор изчезват напълно. Вече не е възможно да има спор в срок ли са подадени документите...

Или пък да се загуби някой жизненоважен лист...

- ...или да се загуби някой лист. Освен това всяко действие или бездействие на длъжностно лице се регистрира от системата. Много е лесно със задна дата да се провери кой какво е свършил. Това е голямото достоинство на електронното правителство – то не е просто технологично улеснение, а инструмент, който помага да се зачитат в много по-голяма степен правата на гражданите. ■

EN

► development from the start of the program period was unrealistic expectations. Many people – citizens, farmers, and businessmen – were convinced that European money would be distributed in a very simple way and would directly extend to everybody's individual pocket. But they are not scholarships or doles, but rather funding which is given amid very strong competition.

There are many ideas for reforming the system for redistribution of European funds. Some think it needs to be more centralized, while others, on the contrary, want greater freedom to be given to the local levels. What is your opinion?

Both views are correct. We need to have more experts on location – the place where the work is being done, where the facilities are being constructed and the projects are being realized. This is necessary not only because it will enable us to have better control, but to help as well. Our goal should not be to catch those who make errors, but rather not to give them a chance to make errors. All successful European countries have the practice of strong regional departments. According to the preliminary analysis of my experts, these structures in Bulgaria would probably need to total six, corresponding to the six regions that will be outlined in the programs.

On a national level, we need to have the opposite process – centralization. Currently, we have seven Operational Programs and seven controlling bodies working in seven departments... If we add the other financial instruments to the picture, we will see that the system is too blurry. Thus, we compel the people who

"We will definitely strive to lower the number of structures"

apply for funding to address several institutions for different projects – and maintain a different set of rules in relation to each place.

Therefore, we are now working very hard on the expert level. We are preparing the main text of a special law regarding EU funds, which will regulate the processes during the next program period. We will definitely strive to lower the number of structures, as well as the Operational Programs' offices, because seven separate structures are too many. And some of them might be united.

Have you considered a solution whereby all these operations are under the umbrella of one structure – a special ministry or agency, as was the case in Spain and Portugal in the 1980s.

There are similar structures in Poland, Ireland and Estonia, as well as in other countries. The mechanical, formal processes – such as the processing of payments and certifying of the expenditures – must definitely be under one structure, as we have one tax administration rather than three, for example. But there is no way for absolutely all processes to be gathered in one place because we need to be sure that the very ministries who are in charge of the branch policies in the respective sectors will be

involved in the processes. So we are still looking for the best solution.

When do you expect the bill to be ready?

As a concept and basic text – by the end of this year.

During the spring you talked about the introduction of electronic registration systems for the projects. How far has that process come along?

We already have an electronic platform that could also be used for submitting documents and financial reporting. At this moment two Operational Programs use this option, namely Technical Support and Human Resources. I strongly hope that within half a year this system will be available for all programs. This is not just an advantage that will save you the trouble of printing several kilograms of paper. Through the electronic system we will eliminate all obstacles that are related to physical distance and working hours – you could theoretically submit your project at 2 AM. The possible frivolities of the human factor are totally eliminated. It would be impossible to argue whether the documents have been submitted on time...

Or for some document of crucial importance to be lost...

... or for some sheet of paper to be lost. Besides, every action or inaction would be registered by the system. It is very easy to check who has done what. This is the greatest benefit of an e-government – it is not merely a technological solution, but also an instrument that respects the rights of the citizens in a much better way. ■

Бащите на успеха

Какво се крие в основата на икономическото чудо?
Историите на Япония, Чили, Ирландия оставят
повече въпроси, отколкото отговори

Поражението, казват, имало само една майка, но успехът имал много бащи. Няма обаче ДНК тест, по който да определим истинския. Особено когато става дума за гържащите и техните истории на успеха.

Хиляди хора си блъскат главите защо едни успяват, а други – не. Историците Тойнби и Шпенглер говорят за „предизвикателства“, „отговор на предизвикателствата“, „изгрев“ и „залез“. За да изгрее една цивилизация, учи Тойнби, тя трябва да има предизвикателство – достатъчно силно, за да я предизвика, и достатъчно слабо, за да не я смачка. „Никой не броди безнаказано сред палми“, казва Гюте, за да покаже, че тъкмо изпитанията раждат величието. Обратно, щедростта на природата води го мързел, оттам го упадък.

Е, да – но кое е предизвикателството, което прави народите успешни? Защо едни го преодоляват, а други не? И каква е ролята на шанса? Тук учените, политиците и коментаторите не могат да се разберат.

Кое донесе богатството в Чили – гали наистина либералните икономисти, „чикагските момчета“, които гоидоха с Пиночет и свалиха данъците? Или базата, която преди това беше създавал Салвадор Алиенде? Чувал съм и трето мнение: възходът на чилийската икономика не се повлиял нито от едното, нито от другото. Диктатурата не била рентабилна, напротив.

Япония успя – но защото прие западния капитализъм, или защото го попълни? Западът или Изтокът зачена успеха ѝ? Или фактът, че няма никакви природни ресурси, освен хората си? Може би напред я тласна загубата във Втората световна: изоставяме войната и политиката и се посвещаваме на технологиите. Но кое по-точно в технологиите? Японците бяха много силни във внедряването, но по-слаби в измислянето. Те възприемаха фирмата като семейство: това напред ли ги тласна или задържа развитието им? И как да обясним „загубеното десетилетие“ на Япония,

което започна преди 20 години и все още продължава?

Подобни въпроси изскачат около Корея и всички азиатски икономики, които през 80-те за първи път бяха наречени „тигри“. Спомням си как превъзнасяха тогава брака между капитализма и така наречените „азиатски ценности“ (термин, измислен от президента на Малайзия) – сплотеност, иерархия, колектив. Но дойде кризата от 1997-98 – и вълната се обърна: азиатските ценности се оказаха не фактор на успеха, а причина за провала. После се появи холандският учен Хеерт Хофстеде, който беше измислил скала за измерване на културите. А неговият български ученик Мартин Минков заяви, че корейските ценности съвпадат едно към едно с българските – и в хубавото, и в лошото. Защо тогава България не постигна корейския бум?

Може би защото няма първата от две други предпоставки за корейския успех – демографията. Територията на Южна Корея е точно колкото българската, но населението ѝ е 48 милиона – фактор за истинска конкуренция. Иначе и корейците като нас имат фонетична азбука. Въведена през 1446 от владетеля Седжонг Велики, тя е лесна и логична. Оттук ученето става леко и приятно.

Ако питате обаче корейците „как успяхте“, те ще отговорят „с труг“. А ако попитате ирландците, обясненията ще бъдат доста повече.

През 1845 Ирландия е ударена от така наречената „картофена чума“, съсипала реколтата и причинила Големия глад. Един милион души измират и един милион емигрират. Към това прибавяме 600 години чуждо владичество, плюс бедност, войни и

В началото на XX век България също е история на успеха

насилия. Не е чудно защо българите, които също са страдали от историята, но никога не са гладували, се опитаха да разберат как най-бедното ъгълче на Европа в края на XX век внезапно се превърна в „келтския тигър“. Кои вятър донесе чудото?

Европейските помощи, казваха едни. Но, според други, помощите нямаше да свършат работа, ако не бяха хармонизирани и свалени данъците. Архитектът на чудото, покойният Питър Фицджералд, открояваше уникалната договорка между бизнес, правителство и синдикати. Авторът на „Деца на папата“ Дейвид Макуилиамс пък смяташе, че възходът е дошъл ... на крилете на германските спестители: тъкмо те са финансирали ирландското харчене.

А защо да не похвалим английския език? Нима той не превърна Ирландия във високотехнологичен рай? Преди два века Даниъл О'Конъл „Освободителя“ се борил срещу англичаните, но не и срещу английския – „защо да се отказваме от езика на прогреса“? Можем да изредим и още обяснения за успеха – географията (Ирландия е точно на пътя между Европа и Америка), демографията (многобройните емигранти помагали на родината), екологията (липсата на индустрия пощадила „Изумрудения остров“), целеустремеността (Ирландия си поставила приоритети и неотклонно ги следвала).

И къде е тук печелившата рецепта? Всеки избира това, което отговаря на собствения му идеологически стереотип. Десните ще посочат свалянето на данъците, левите – синдикалния мир, националистите – протегионизма. А философите, които се измъкват от подобни гатанки по терлици, ще обобщат мъдро: Рецептата на успеха е в комбинацията от много различни фактори.

Но историята се смее последна. Не минаха и двайсет години от времето, в което българите започнаха да се ослушват за чуждестранни рецепти – и ето, отличниците започнаха да се клатят. Оказа се, че Чили не е чак толкова ОК. Япония се запъна в депресия. Южна Корея преживя тежка криза, която разби конгломерати като Daewoo. А Ирландия, Исландия, Гърция и Португалия направо тръгнаха да потъват.

Какво да се прави? Да бръкнем още по-дълбоко в рецептурника? Или просто да се огледаме около себе си, да видим какво работи и да го правим, без много мислене? Може би да се върнем назад в собствената си история.

В началото на XX век България също е история на успеха. Кои е неговият баща? Твърдата ръка на Стамболов? Демократизмът на Константин Стоилов? Отварянето към Запада? Любовта към Русия? Чуждите инвестиции? Протегионистското законодателство за „защита на родната индустрия“? Старите чорбаджийски родове? Духът на свободата? Националният иде-

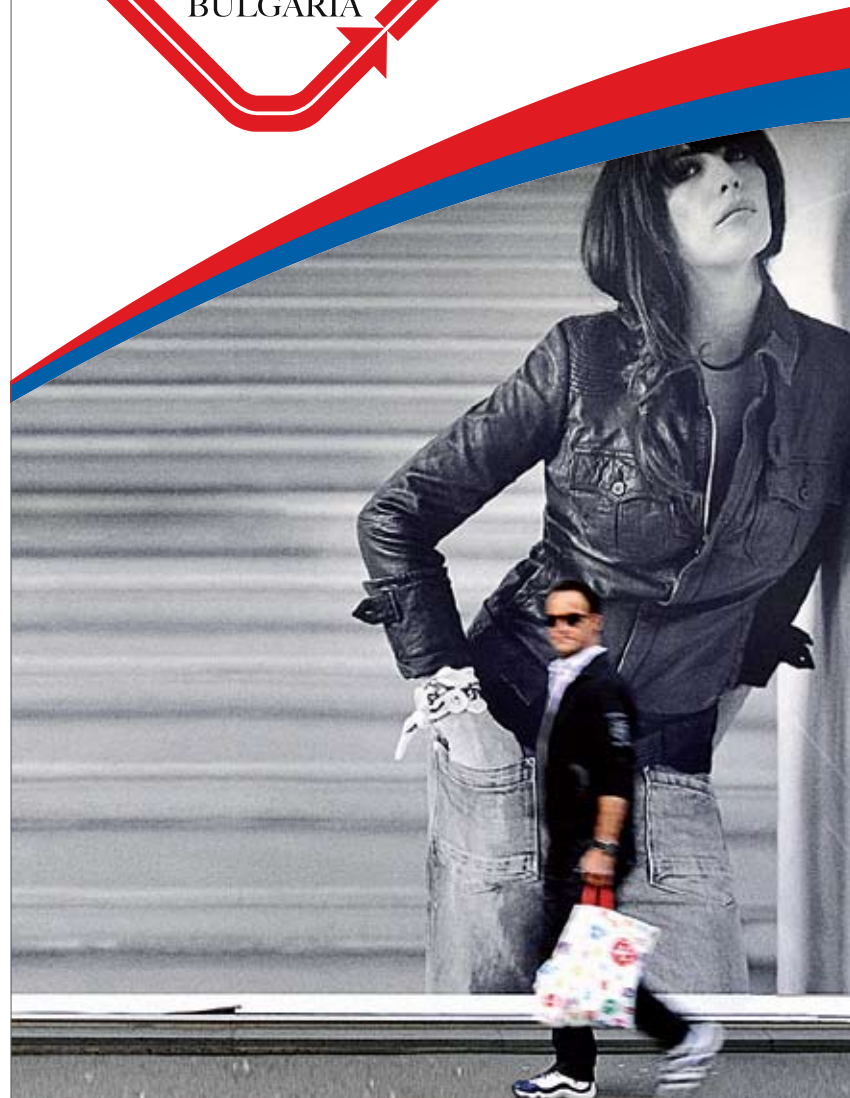

ал? Демографският бум? (Точно преди сто години България е първа по раждаемост в Европа, днес е една от последните) Развитието на науката? Здравият селски гръб? Култът към образованието? Кое от всичко това е магическата подправка на успеха? Задачата е с повишена трудност. Но възходът е факт.

После, разбира се, идват пораженията. А те, както знаем, имат само една майка. Докато успехът има много бащи. Само дето ми се струва, че преди да го постигнат, успешите не са си губили времето с въпроса за бащинството. ■

Улиците на Токио
- образът на едно
икономическо чудо

The streets of Tokyo
- a classical image of
economic miracle

Shop the World.
In Bulgaria.
TAX FREE.

E & S
11 A, Slavyanska Str.
1000 Sofia
Tel: +359 2 986 92 25
www.eands-taxservices.com

The Fathers of Success

What is behind economic miracles? The stories of Japan, Chile and Ireland leave us with many more questions than answers

It is said that failure has only one mother, while success has many fathers. However, there is no DNA test by which we can ascertain the real father. This holds true especially in respect to particular countries and their success stories.

Thousands of people rack their brains trying to figure out why some succeed and others do not. Historians like Toynbee and Spengler talk about „challenges and response to challenges“ and „rising and declining.“ For a civilization to rise, as Toynbee teaches, a challenge must exist that is strong enough to push it, but weak enough not to crush it. „No one walks under the palms unpunished,“ said Goethe to show that trials are precisely what produce greatness. On the other hand, nature's generosity leads to laziness and, hence, to decline.

Yes, but what challenges make nations succeed? Why do nations overcome them, while others do not? What role does chance play? Scholars, politicians and commentators cannot agree on these issues.

What made Chile rich? Are the liberal economists, the so-called Chicago Boys who came with Pinochet and lowered the taxes, the real reason? Or was it the foundation that was created by Salvador Allende before that? I have also heard a third opinion: the upward trend of the Chilean economy was influenced neither by the former nor by the latter; on the contrary, the dictatorship was not profitable at all.

Japan succeeded – but was that because it adopted Western capitalism, or because it had Japanized it? What caused its success – the East or the West? Or maybe it was the fact that it has no natural resources besides the Japanese people? Perhaps the country was pushed forward by the defeat it suffered during the Second World War, deciding „we will abandon war and antagonistic politics and dedicate ourselves to technology.“ But, then, the question still remains to which sphere of technologies in particular? The Japanese were very strong in implementation, but weaker in invention. They perceived the firm as a family; has that driven them forward or, on the contrary, held back their development? How can we explain Japan's lost „decade“ which began 20 years ago and still continues?

Similar questions arise concerning Korea and all the Asian economies, which were called

„tigers“ for the first time during the 1980s. I remember the big discussions about the marriage between capitalism and so-called „Asian values“ (a term coined by the Malaysian president intimating unity, hierarchy and collectivism). But then the crisis of 1997-98 arrived and the trend reversed: those same Asian values proved not to be a factor for success, but rather for failure. Then, Dutch scholar Geert Hofstede came forward with his scale for measuring cultures and his Bulgarian student, Martin Minkov, declared that the values in Korea are completely identical to those in Bulgaria – the good, as well as the bad. Why then has Bulgaria not experienced a Korean-style boom?

Perhaps the reason was because we lacked the first of two other preconditions of Korea's successes – demographics. The territory of South Korea is the same as Bulgaria's, but its population is 48 million, which is a factor for real competition. Otherwise, Koreans have a phonetic alphabet, as we do. It was introduced in 1446 by their ruler, Sejong the Great, and it is simple and logical; hence, learning Korean is easy and pleasant.

However, if you ask Koreans, „how you have succeeded,“ they will answer „by working hard.“ However, if you ask the Irish the same question, you will receive a rather longer explanation.

In 1845 Ireland was hit by the so-called potato famine, which destroyed the crops and caused the Great Famine. One million people starved to death and another million emigrated. Add 600 years of foreign domination to that, plus poverty, wars, and violence. It is no wonder that Bulgarians, who have also suffered historically yet have never experienced hunger, tried to understand how the poorest corner of Europe suddenly became the „Celtic Tiger“ at the end of the 20th century? What wind brought that miracle on its wings?

Some say it was European subsidies. Others

think that those subsidies would not have helped if the taxes were not harmonized and lowered. The architect of the wonder, the late Peter Fitzgerald, points to the unique agreement between business, government and trade unions. David McWilliams, author of „The Pope's Children,“ holds the opinion that the growth has come... on the wings of German depositors, since they were the people who, in reality, funded the Irish spending.

And why not commend the English language? Did it not turn Ireland into a high technology paradise? Two centuries ago, Daniel O'Connell, the Liberator, fought against the English, but not against the English language; he asked, „why should we renounce the language of progress?“ We could mention other explanations for Ireland's success – geography (it is situated on the direct route between Europe and America), demography (the numerous emigrants helped their mother country), ecology (a lack of industry spared the „Emerald Isle“) or determination (Ireland has set her priorities and pursued them without deviation).

What is the winning recipe? Everybody indicates that which corresponds to his own ideological stereotype. The right points to the lowering of taxes; the left points to labor peace due to the unions, while nationalists indicate protectionism. Philosophers, who tend to side step such detail, will generalize wisely: „The recipe of success is in the combination of many different factors.“

However, history tends to laugh last. A full two decades have not passed since the time when Bulgarians began to look around for foreign recipes, and lo, the best-performing countries have all begun to be shaken. It ends up that Chile is not so well. Japan is stuck in depression. South Korea went through a difficult crisis, which shattered such conglomerates as Daewoo. In the meantime Ireland, Iceland, Greece, and Portugal have also started to go under.

What should we do? To search more thoroughly through the recipe book of history? Or should we simply look around us to see what is working and do it, without over-thinking? Perhaps we should look back at our own history.

At the beginning of the 1900s Bulgaria was also a story of success. What was the father of that success? The iron hand of Stambolov? The democratism of Konstantin Stoilov? Openness toward the West? Closeness to Russia? Foreign investments? Protectionist legislation for „the protection of local industry?“ The affluent land owners from old Bulgarian families? The spirit of freedom? The national ideal? The demographic boom? (One hundred years ago Bulgaria ranked first in Europe in fertility, while now it is among the last). The development of science? A strong rural background? The focus on education? Which of all these was the magical flavor of success? This is an issue for advanced students, yet the upward trend was an undeniable fact.

Then, of course, the failures came. As we know, they only have one mother, while success is fathered by many. However, I think that those who succeeded did not lose their time in speculating on the issue of fatherhood. ■

At the beginning of the 1900s Bulgaria was also a story of success

**ПУШЕНЕТО
ЗАБРАНЕНО**

Текст ЕМИЛ ИВАНОВ / Фотография SHUTTERSTOCK, АРХИВ

Загадките около бъдещето на "Булгартабак" са само част от големия въпрос за съдбата на световната тютюнева индустрия. Която, ако се вярва на анализаторите, е безвъзвратно обречена

Кой е действителният нов собственик на "Булгартабак"? Какво бъдеще очаква холдинга, предизвикал толкова скандали? Тези въпроси предизвикват разбираем интерес в България (макар и, по някаква причина, не сред членовете на правителството). Но те едва ли могат да се разглеждат извън далеч по-машабната тема за бъдещето на тютюневата индустрия като цяло.

ПРЕЗ 50-ТЕ ГОДИНИ, когато бизнесът с цигари преживяваше златните си мигове, пушенето носеше неустойимо очарование, а в рекламите без скрупули участваха зъболекари, лекари и дори бебета. Стигна се дори до момент, в който 5-6-годишните в Америка разпознаваха повече Джо Кемъл – талисмана от цигарените реклами, отколкото Мики Маус. Сто години след апогея си обаче пушенето в развитите страни ще изчезне. Прогнозата е на анализаторите от финансовия колос Citigroup, които досега винаги са се изказвали оптимистично за развитието на тютюневия бизнес.

Този път те твърдят, че през следващите 30-50 години сред населението на развитите страни няма да останат пушачи, а няколко години по-късно същото ще се случи и с по-бедните региони, където днес тютюневите производители се радват на нарастващи продажби. Анализирайки досегашните тенденции, специалистите стигат до извода, че първата страна, в която пушенето ще изчезне, е Швеция, където днес пушат едва около 15% от възрастните жители. Това ще стане през 2028 година. През 2030 същото ще се случи в Австралия, през 2033 – в Исландия, а през 2040 – в Канада и Великобритания. Най-късно сред развитите страни от пушенето ще се откажат Гърция и Германия – съответно през 2231 и 2280 година.

Действително подобна прогноза не изглежда лишена от смисъл. Все повече страни демонстрират, че са готови на

безкомпромисност в борбата срещу навика, който убива половината от привикналите с него хора. Ню Йорк забрани пушенето на градските плажове, в парковете и в пешеходните зони. Миналия септември Финландия стана първата страна, която прие закон против тютюнопушенето с категоричната цел да го изкорени. Скоро парламентът на Исландия ще обсъди предложение, което ще забрани продажбата на цигари в магазините. Право да ги продават ще имат само аптеките, при това с лекарска рецепта – само за доказано пристрастението. Промяната ще се осъществи постепенно, като в крайна сметка цигарите ще станат по-евтини от всякога. „Пушачите, на които ще се издават рецепти, ще бъдат диагностицирани като пристрастени, а ние не смятаме, че правителството трябва да налага данък на такива хора“, обясняват авторите на предложението. През последните 20 години Исландия намали наполовина дела на пушачите сред жителите си и днес те са само 15 на сто – най-малко в цяла Европа.

ДРУГИ СТИГНАХА ОЩЕ ПО-ДАЛЕЧЕ. В Швеция хирурзите отказват да оперират пушачите, докато те не се откажат от навика си, заради вредния ефект от пушенето върху оздравителните процеси. Австралия пък е на път да стане първата страна в света, задължила всички производители да продават цигари в абсолютно еднакви маслинено-кафяви опаковки (цвят, който според поръчаното от правителството проучване се харесва най-малко от пуша-

Първата страна, в която пушенето ще изчезне, ще е Швеция

чите), със стандартно изписани имена на продукта и без никакви логотипи и отличителни знаци. Предупредителните надписи за вредните ефекти от тютюнопушенето ще трябва да заемат внушителните 75% от лицевата и 90% от задната част на всяка кутия. Ако законът бъде одобрен – а това изглежда доста вероятно, тъй като и опозицията смята да го подкрепи, промените ще влязат в сила още от януари 2012.

Да изчисти и Европа от цигарения дим се кани Джон Дали, малтийският еврокомисар по здравеопазването и защитата на потребителите. „Заради по-високите нива на заболявания, до които води пушенето вреди на икономиката, като намалява производителността и всяка година натовазва здравната система с разходи за милиарди“, заяви той. Още по-сериозно звучат аргументите на здравните специалисти, които предупреждават, че годишно в резултат от тютюнопушенето умират 650 000 европейци, а повече от 13 млн. страдат от сериозни хронични заболявания.

ПРИТИСКАНИ ОТ СЪДЕБНИ ПРОЦЕСИ, забрани за пушене на публични места, растящи данъци и ограничения върху рекламите, тютюневите гиганти отстъпват позициите си в развития свят. В периода от 2005 до 2010 продажбите им в Западна Европа са се свили с 12%, в Северна Америка – с 20%, а в Австралия – с 10%.

Повече от четири пети от пушачите в света вече живеят в гържави с ниски и средни доходи. В Китай пристрастени към тютюна са 350 милиона възрастни – това означава, че страната има повече пушачи, отколкото са жителите на Съединените щати. В Индонезия делът на пушачите е скочил четири пъти от 70-те години насам, а в Русия момчета запалват първата си цигара още на 10. Най-агресивната борба за завладяване на нови територии обаче се води в Африка.

Основният проблем на новото географско разпределение на бизнеса с тютюн е, че разходите за цигари в бедните райони са изгубени пари, които иначе биха могли да бъдат похарчени за храна, образование и здравеопазване. В Индонезия например бедните семейства харчат 22% от месечните си доходи за цигари. В Бангладеш хвърлените за тютюн пари биха могли да стигнат за спасяването на 10.5 млн. деца, които сега страдат от недохранване. А парите, които плащат пушачите във Виетнам (416.7 млн. долара годишно), са достатъчни да изхранят 10-11 млн. души за същия период.

Страните, които се борят с всеобщата бедност и безработица, трудно ще склонят да се опълчат на индустрия, която им предлага ценни приходи и работни ▶

SMOKING PROHIBITED

By EMIL IVANOV/ Photography SHUTTERSTOCK, ARCHIVE

The mysteries surrounding the future of Bulgartabac are just a part of the bigger issue regarding the fate of the worldwide tobacco industry, which seems to be in irreversible decline according to analysts

Who is the actual new owner of Bulgartabac? What future awaits the holding company that has caused so many scandals? These questions are provoking understandable interest in Bulgaria (even though, for some reason, not among members of the government), but they can hardly be examined independently of the much broader issue about the future of the tobacco industry as a whole.

DURING THE 1950S, when the tobacco industry experienced its golden age, smoking had irresistible charm; dentists, doctors and even ba-

bies participated in the advertisements without any scruples. We even reached the point where 5 and 6-year-olds identified Joe Camel, the talisman of tobacco advertisements, more easily than Mickey Mouse. One century after its apex, smoking is about to disappear in developed countries. This forecast was made by analysts from Citigroup, the financial colossus that until now had been expressing optimistic views regarding the development of the tobacco industry.

This time they are claiming that there will be no smokers among the populations of developed countries within the next 30-50 years and,

a few years later, the same thing will happen in the poorer regions where tobacco producers are still enjoying increasing sales today. Analyzing the trends to date, specialists have come to the conclusion that the first country where smoking will disappear is Sweden. Only 15% of Sweden's adult population currently smokes. The last smoker in Sweden is projected to stop in 2028. The same is expected to happen in Australia (2030), Iceland (2033), and Canada and Great Britain (2040), too. The countries whose populations will give up smoking last are Greece and Germany – in 2231 and 2280, respectively. Such a forecast seems to be justified. More and more countries are demonstrating that they are ready to uncompromisingly fight against the habit that kills half of the people addicted to it. New York forbade smoking on city beaches, in parks and pedestrian zones. Last September Finland became the first country to enact a law against smoking with the ultimate aim to eradicate it. Soon the parliament of Iceland is going to debate a proposal aimed at forbidding the sale of cigarettes in shops. Only pharmacies would have the right to sell them – moreover, only with a prescription that would only be given

The first country where smoking will disappear is going to be Sweden

to those proven to be severely addicted. The change is going to happen gradually, as cigarettes finally become cheaper than ever. „The smokers who would receive prescriptions would be diagnosed as addicted, and we believe that the government should impose a tax on them,” the authors of the proposal explain. Within the last 20 years Iceland has decreased the share of smokers among its citizenry by half, and today they amount only to 15% - the smallest number in all of Europe.

OTHERS HAVE GONE MUCH FURTHER. In Sweden, surgeons have refused to operate on smokers until they give up their habit due to the negative effects of smoking on the healing process. Australia is on the way to become the first country in the world to require all manufacturers to sell cigarettes in totally identical olive-brown packaging (the color that is most disliked by smokers, according to a survey ordered by the government) with product names written in a standard way, without any logos or other distinguishing marks. The warning notices about smoking's harmful effects will take up an impressive 75% of the front and 90% of the back of each pack. Should the law come into effect, which seems highly likely as the opposition also intends to support it, the changes will be enforced as early as January 2012.

Freeing all of Europe from cigarette smoke is the intention of John Dali, the Maltese European Commissioner for Health and Consumer Policy. „Because of the higher risk of fatality caused by smoking, it harms the economy by decreasing productivity and costing the health system billions in terms of expenses each year,” he said. The health experts' arguments sound even more solid when they warn that every year 650,000 European citizens die and over 13 billion suffer from serious, chronic diseases.

PRESSED BY LEGAL PROCEEDINGS, prohibitions against smoking in public places, growing taxes and restricted advertising, the tobacco giants are surrendering their positions in the developed world. During the period 2005-2010, sales in Western Europe shrank by 12%; in North America they shrank by 20%; and, in Australia, the figure was 10%.

More than 80% of the world's smokers live in countries with low and medium incomes. In China 350 million adults are addicted to tobacco; this means that there are more smokers in the country than the entire population of the USA. In Indonesia the share of smokers has quadrupled since the 1970s, while, in Russia, boys light up their first cigarette at the age of 10. The most aggressive fight to conquer new territories is being led in Africa, however.

The main problem with this new geographical expansion of the tobacco industry is that the expenditures for cigarettes in poorer regions are money wasted, which could otherwise have been spent on food, education and health care. In Indonesia, for example, poor families spend 22% of their monthly income on cigarettes. In Bangladesh, the money thrown away on tobacco could have saved 10.5 million children who suffer from malnutrition. The money spent by smokers in Vietnam (416.7 million dollars annually) is enough to provide for 10-11 million people on an annual basis.

The countries fighting against world poverty and unemployment will face difficulty in opposing an industry that offers them valuable incomes and jobs. But even they are beginning to realize, little by little, the harm to health and the necessity for regulations. In August 2010 Egypt started an ambitious campaign to restrict indoor smoking in the cities. The same year Syria forbade the unhealthy habit in most public places (including parks, cafes and restaurants) and restricted hookah (water pipe) smoking to special areas. The most drastic measures have been adopted in Bhutan. The sale and smuggling of tobacco are forbidden in the small Himalayan country; anyone who is caught smoking in a forbidden place goes to prison for up to three years without the possibility to be released on bail. A tax of 100-200% is imposed on every tobacco product imported into the country, and quantities are restricted to 200 cigarettes, 30 cigars ▶

ЦИФРИТЕ / THE FIGURES

Наг **1 милиард** са пушачите по света
Over **1 billion** smokers worldwide

5 500 000 000 000 (5.5 трилиона) цигари се изпушват
Всяка година. Само филтрите им тежат около 1 милион тона.
5,500,000,000,000 (5.5 trillion) cigarettes are smoked every year.
Their filters alone weigh about 1 million tons.

10 милиона цигари се продават по света всяка минута, 15 милиарда – всеки ден.
10 million cigarettes are sold every minute in the world – 15 billion every day.

Наг **80%** от пушачите в света живеят в страни с ниски и средни доходи.
Over **80%** of smokers live in countries with low and medium incomes.

10 пъти повече пари се харчат в Бангладеш за тютюн,
отколкото за образование.
In Bangladesh **10 times more** money is spent on tobacco than
is spent on education.

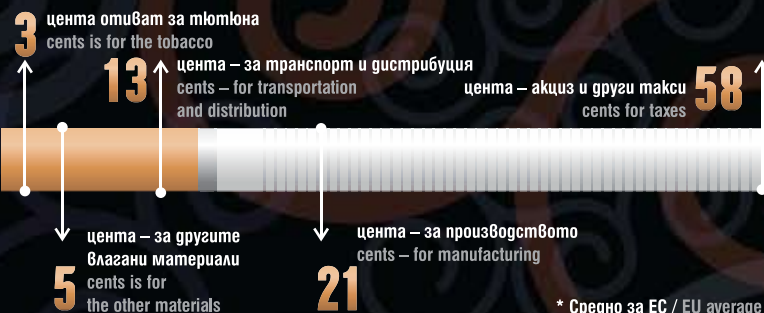
50% от мъжете в Уганда пушат, макар 80% от населението
на страната да преживява с по-малко от 1 долар на ден.
50% of Ugandan men smoke, although 80% of the country's
population survives on less than one dollar per day.

448.61 долара годишно е пропуснатият доход на всеки пушач
в Намибия, изчисли преди няколко години американското
издание на Forbes. С малко над 1 млн. пушачи страната губи
доходи от около 461 млн. долара.

448.61 dollars is the annual income missed by every smoker in Namibia, as calculated
by the American edition of Forbes a few years ago. With slightly more than 1 million
smokers the country is losing incomes amounting to about 461 million dollars per year.

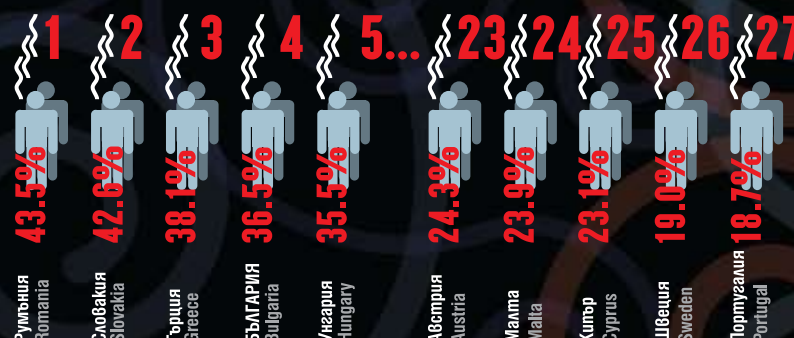
КЪДЕ ОТИВАТ ПАРИТЕ ВИ / WHERE YOUR EURO GOES

От всяко евро, което сте похарчили за цигари... / For every euro spent on tobacco in the EU...

ЗАКОРАВЕЛИ ПУШАЧИ / HEAVY SMOKERS

% на пушачите от възрастното население в ЕС / % of smokers among the adult population in the EU

In Russia, boys light up their first cigarette at the age of 10

► and 150 grams of chewing tobacco. When importing, the smoker receives a receipt that he is required to present any time he decides to smoke in a public place.

THE DEBATE IS NOT A NEW ONE – any time a country decides to impose a prohibition on smoking, the health risks, healthcare expenses and potential losses for business and the country are put on a scale. „To think about giving up cigarettes as a loss of tax income is not a good idea,” Czech professor in economics Libor Dusek warns. This autumn the Czech Republic is going to discuss a proposal for a absolute prohibition in restaurants and bars. Dusek claims that when people decrease smoking they will spend their money on other goods, on which taxes are imposed, and the government will incur fewer expenses connected with healthcare. „I cannot think about this in terms of taxes; that would mean saying the benefits from legal use of a particular poison for more than 60 years is the best that can happen to the government,” Dusek adds. In Hungary, where a total smoking ban (including in work places and restaurants) will be introduced in 2012, the tax authorities have calculated that this measure will decrease the budget income by 118.6 million euros. The loss of VAT on cigarettes sales is expected to be between 18 and 31 million.

On the other hand, research in Germany and the USA show that after introducing smoking bans, the incomes of the local cafes and restaurants have not decreased and people

actually have nothing against going outside of the restaurants to smoke. A company based in Michigan even submitted its employees to a smoking test, warning them that it would be performed on a random basis in the future also. If the test result was positive, the employees would be dismissed. It turns out that this state does not have any laws that prevent employers from firing employees who smoke – even those who smoke only when they are not at work.

Regardless of the financial crisis that paralyzed the world, the tobacco companies' sales are increasing. People have limited their expenses in many areas, but they have not decreased their consumption of tobacco. This is why cigarette producers have one of today's most stable profits. Philip Morris International, the world's largest tobacco corporation, is realizing about 2 billion dollars profit every quarter.

That is why many people are justified in rejecting the forecasted demise of the tobacco business. Nonetheless, the possibilities for enlarging developing markets and taking over former state-owned tobacco companies are becoming more and more limited. The Chinese market, which consumes a remarkable 40% of the world's tobacco, can hardly offer anything impressive because the local state company's monopoly has limited foreign brands to a nearly zero share of the market there.

Of course, it is possible that the tobacco companies will seek to development outside their area. Actually, this has happened before.

In the 1970s, when fears regarding their fate arose for the first time, the companies took a look aside. British American Tobacco even flexed its strength in cosmetics and life insurance. Until now the companies have been trying another strategy in order to keep their profits, however; they are looking into a new product as popular as cigarettes but less regulated. A few years ago Philip Morris launched Marlboro Snus on the American market; it is a sack of tobacco that is placed inside the upper lip in order for the nicotine to be extracted. The product is going to become more popular in the future. Another variant is electronic cigarettes, which produce nicotine clouds without any smoke. At the beginning of this year R.J. Reynolds began test sales of another new product under the Camel trademark – tobacco in the form of toothpicks, drops and pastilles that melt in mouth. They do not produce any smoke and there is no need to spit. As always the advertising slogan has been selected in a clever way – „Smoke wherever and whenever you want.”

It seems these corporations are not thinking about any type of surrender. Recently Britain's The Independent newspaper revealed the finding that the tobacco industry is secretly using PR agencies and law firms to lobby against smoking restrictions and to ensure access to important surveys of public organizations, which it generally does not have the right to require. Obviously, it will have difficulty living without habitually getting what it wants, whenever and wherever it wants it. ■

WEBIT 2011 – ПО-МАЩАБЕН ОТВСЯКОГА

За трета поредна година България ще бъде домакин на едно от най-значимите събития в сферата на дигиталния маркетинг и IT индустрията.

На 26 и 27 октомври Webit Congress 2011 ще събере в София сто от най-влиятелните и изтъкнати професионалисти от сферите на маркетинга, дигиталните технологии, криейтивата, електронната търговия, разработването на приложения и развлекателната индустрия, за да споделят своя опит и ноу-хау.

Webit Congress е признат като водещо събитие за играчите в дигиталната индустрия не само от Централна и Източна Европа, но и в цял свят. С повече от 5 000 делегати от над 30 държави, той предлага несравними възможности за създаване на

контакти и нови бизнес хоризонти

„Нашата цел е да подпомагаме и да бъдем част от развитието на дигиталната индустрия в региона – казва Пламен Русев, председател на борда на Webit Congress. - Вярвам, че образованието е ключът към това развитие в Централна и Източна Европа и ние правим всичко възможно да съберем някои от най-добрите лектори и професионалисти заедно с най-големите компании в региона и техните представители. На конференцията можете да видите и чуете президенти, вице-президенти и директори на едни от най-иновативните компании в света, като Facebook, Google, Yahoo!, заедно с някои от най-големите локални играчи като ThinkDigital, Httpool, Arbo, Gemius...“.

For a third year in a row, Bulgaria will host one of Europe's premier digital marketing and IT industry events - Webit Congress 2011.

On October 26-27, Webit Congress 2011 will gather in Sofia 100 of the most influential and renowned digital, marketing, creative and entertainment professionals worldwide to share their experience in different areas such as online marketing and advertising, management, startups and investment, e-commerce, design and program development, gaming and telecommunications.

Webit Congress has been recognized as a beacon for the digital industry players from Central and Eastern Europe and the rest of the world, thus presenting unparalleled networking opportunities and new business horizons with more than 5000 visitors from 30 countries.

"Our goal is to help and to be part of the process of the development of the digital industry in the region. I believe that education is the key to developing the industry in CE Europe and thus we are doing our best to gather together some of the world's best speakers and digital

Webit 2011 – bigger than ever

professionals along with the regional top companies and representatives. At Webit Congress you may hear and meet the President, Vice presidents and Directors of the world's most innovative companies like Facebook, Google, Yahoo!, etc along with the top local digital players like ThinkDigital, Httpool, Arbo, Gemius, etc.", said Plamen Russev, Chairman of the Webit Congress Board.

With over 5000 delegates from more than 30 countries, Webit is the only event of this scale for the industry outside UK and Germany. In 2011, Webit will feature 7 parallel conference tracks, covering topics and trends such as:

- Digital Marketing
- eCommerce
- Social Media
- App/Web development
- Mobile Marketing

С очакваните над пет хиляди делегати, Webit Congress е единственото събитие от такъв мащаб извън Великобритания и Германия. През 2011 конгресът ще включва седем паралелни конферентни потока, покриващи теми като:

- Дигитален маркетинг
- Електронна търговия
- Социални медии
- Разработване на уеб и мобилни приложения
- Мобилен маркетинг
- Дигитален криейтив и брандиране
- Стартиращи фирми (startups)
- Интерактивни забавления

Тазгодишният Webit разполага и със значително по-голяма изложбена площ с десетки от най-добрите доставчици на дигитални услуги и решения, както и най-изчерпателната свободна конферентна програма в Европа.

- Digital Creative & Branding
- StartUp Companies
- Interactive entertainment

This year Webit Congress also boasts a much bigger exhibition area with tens of top digital service and solution providers, as well as the most comprehensive free conference program in Europe.

webit™
CONGRESS

Научете повече за Webit Congress 2011 и се регистрирайте на www.webitexpo.com
You can find out more about Webit Congress 2011 and register at www.webitexpo.com

Ван Гог, „Череп с
димяща цигара“
Van Gogh, Skull with
a burning cigarette

► места. Но дори те постепенно осъзнават вредата върху здравето и нуждата от регулации. През август 2010 Египет започна амбициозна кампания за ограничаване на тютюнопушенето, която включваше повишени данъци и намерения за забрана на пушенето на закрито в големите градове. Същата година Сирия забрани вредния навик на повечето публични места, включително в паркове, кафенета и ресторанти, и ограничи пушенето на нарگیлетата в определени зони. Най-драстични са мерките, въведени в Бутан. Продажбата и контрабандата на тютюн в хималайската държава са забранени, а всеки, който бъде заловен да пуши на непозволено място, отива в затвора за максимум от три години без възможност за освобождаване под гаранция. Всеки тютюнев продукт, който бъде внесен в страната, подлежи на мито от порядъка на 100-200%, а количествата са ограничени до 200 цигари, 30 пури или 150 грама тютюн за дъвчене. При внасянето му пушачът получава бележка, която е дъжжен да показва всеки път, когато реши да пуши на публично място.

СПОРЪТ НЕ Е НОВ – всеки път, когато някоя държава реши да наложи забрана на пушенето, на везните се поставят рисковете за здравето, разходите за здравеопазване и потенциалните загуби за бизнеса и държавата. „Да мислим за отказването на цигарите като за загуба на данъчни приходи не е добра идея“, предупреждава обаче чешкият професор по икономика Либор Душек. Тази есен Чехия ще обсъди предложението за пълна забрана в ресторанти и барове. Душек твърди, че ако намалят пушенето, хората ще харчат парите си за други стоки, обложени с данък, а правителството ще има по-малко разходи, свързани със здравеопазването. „Не мога да мисля за това в данъчно изражение, защото то е все едно да кажем, че употребата на каквато и да е отрова от хората над 60 години е най-доброто, което може да се случи на правителството“, допълва Душек. В Унгария, която през 2012 ще въведе пълна забрана на пушенето, включително на работните места и в заведенията, данъчните служби са изчислили, че през първата година този ход ще намали бюджетните приходи със 118.6 млн. евро и ще причини загуба на приходи от акцизи върху цигари и алкохол от 2.2 млн. евро. Загубата от ДДС върху продажбите на цигари се очаква да е между 18 и 31 милиона.

От друга страна, изследвания в Герма-

ния и САЩ показват, че след въвеждането на забраната за пушене приходите на местните кафенета и ресторанти не са намалели и че хората всъщност не са против да пушат извън заведенията. Компания от американския щат Мичиган дори подложи на тест за пушене всичките си гвеста служители и ги предупреди, че това ще се прави на случаен принцип и в бъдеще. Ако дадат положителен резултат, служителите ще бъдат уволнявани. Оказва се, че щатът няма закони, които да попречат на работодателите да гонят пушещи служители – дори онези, които го правят, когато не са на работа.

НЕЗАВИСИМО ОТ ФИНАНСОВАТА КРИЗА, която скова света, продажбите на тютюневите компании се увеличават. Хората ограничиха разходите си в много сфери, но не намалиха потреблението на цигари. Затова производителите им имат едни от най-стабилните печалби. Philip Morris International, най-голямата тютюнева корпорация в света, прави по около 2 млрд. долара печалба всяко тримесечие.

Това дава основание на мнозина да отхвърлят прогнозата за приближаващия край на тютюневия бизнес. Възможностите за разширяване на развиващите се пазари и поглъщането на някогашните държавни цигарени компании обаче стават все по-ограничени. Китайският пазар, който консумира впечатляващите 40% от световния тютюн, трудно може да предложи нещо значимо – заради монопола на местната държавна компания чуждестранните марки имат почти нулеви позиции там.

Разбира се, възможно е тютюневите

компании да потърсят развитие извън своя сектор. Всъщност това вече се е случвало. През 70-те години, когато за пръв път се появиха страховете за съдбата им, компаниите погледнаха встрани от традиционния си бизнес. British American Tobacco дори опита силите си в козметиката и животозастраховането. Засега обаче компаниите изпробват друга стратегия, за да загържат печалбите си – търсят нов продукт, популярен като цигарите, но по-слабо регулиран. Преди няколко години Philip Morris пусна на американския пазар Marlboro Snus – торбичка тютюн, която се поставя зад устната, за да изпусне никотин. Продуктът тепърва ще събира популярност. Вариант са и електронните цигари, които произвеждат никотинови кълбета, но без гъм. В началото на тази година R.J. Reynolds започна пробни продажби на още един нов продукт с марката Camel – тютюн под формата на клечки за зъби, гражета и пластини, които се разтварят в устата. Те не произвеждат гъм, а и няма нужда да се плюят. Както винаги, рекламният слоган е подбран умело: „Това, което искате, когато и където го искате“.

Както изглежда, корпорациите не мислят да се предават. Съвсем скоро британският вестник The Independent разкри в свое разследване, че тютюневата индустрия използва тайно пиар агенции и правни фирми, за да лобира срещу ограниченията на пушенето и да си осигури достъп до важни за нея проучвания на публични организации, които по принцип няма право да изисква. Очевидно тя трудно ще забрави навика си да получава това, което иска, когато и където го иска. ■

Philip Morris прави
по около 2 млрд.
долара печалба
всяко тримесечие

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

WEB CHECK-IN

ОНЛАЙН РЕГИСТРАЦИЯ

ОНЛАЙН Е ПО-БЪРЗО!

Използвайте услугата **Web Check-in** на нашия сайт www.air.bg

- ▶ Регистрирайте се онлайн от 24 до 2 часа преди своя полет*
- ▶ Спестете време и заложете на бързото обслужване
- ▶ Изберете сами своето място на борда

* Услугата важи за полети от летища София, Варна и Бургас.

Сканирайте QR кода с Вашия смартфон, за да видите подробности.
Сканирането става с безплатно приложение за iPhone/iPad, Android, Windows
Mobile или Symbian от мена "Barcode Scanner" или подобно.
Scan the QR code with your Smartphone to see more details.
Scanning is for free, using the application for iPhone/iPad, Android, Windows
Mobile or Symbian from the "Barcode Scanner" type or similar.

www.facebook.com/bgair

58 | **ИСТОРИЯТА, КАКВАТО
ЩЕШЕ ДА БЪДЕ**

HISTORY, THE WAY IT COULD HAVE HAPPEND

46 | **БЪДЕЩЕ НЕСЪВЪРШЕНО**
FUTURE IMPERFECT

65 | **БЪЛГАРСКОТО ЧУДО**
THE BULGARIAN MIRACLE

Текст ВАЛЕРИ ЦЕНКОВ / Фотография SHUTTERSTOCK

БЪДЕЩЕТО ЧУПИ РОЗОВИТЕ ОЧИЛА

Проблемът с прогнозите или защо не трябва да инвестирате според съветите и указанията на експертите

Пссстт!

Чувате ли? Това е звукът от поредния пукаш се балон. Още едно предсказание отива на бунището. Но опитите да погледнем в бъдещето едва ли някога ще престанат.

Лично за мен предсказанията и прогнозите са нещо изключително любопитно – по няколко причини.

Първо: много искам да знам какво ме очаква – утре или след една седмица.

Освен това повечето от нещата, които ще определят нашето ежедневие след десет години, още отсега са видими за онези, които са надарени с малко по-чувствителни сетива, по-пързав и комбинативен ум.

И, не на последно място: способността да се предвижда бъдещето оформя онзи талант, който Джон Пиърпойнт Морган нарича „изкуството да се правят пари“.

САМИЯТ ТОЙ МНОГО ДОБРЕ ЗНАЕЛ как да го използва. В навечерието на Гражданската война Морган изчислил, че си струва да се освободи от военна служба, като заплати огромната сума от 300 долара (\$400 000 днес). Прогнозирайки, че желязото ще поскъпне драстично, Морган разработил финансова схема, известна като „Аферата с карабините Хол“. Той купувал от правителството дефектни карабини от арсенала в Ню Йорк по 3.50 долара парчето, след което ги продавал на правителствената армия във Вирджиния като нови, по 22 долара. По този начин, докато връстниците му воювали и загибали в Гражданската война, Морган спечелил 92 426 долара (или близо \$100 млн. в съвременен еквивалент). При това той продавал пушките „в аванс“ – тоест, преди още да ги притежава. Така на практика правителството финансирало и покупката, и продажбата със свои пари, а Морган прибирал в джоба си разликата от 18.5 долара на пушка.

Който не притежава този талант към фючърсни сделки, постъпва като индианците от племето Алгонкин, което продало на 24 май 1626 година целия остров Манхатън за 60 гулдена (\$1000 по днешни цени). Четири века по-късно един квадратен метър в Манхатън струва толкова, колкото пове-

чето хора изкарват за цял живот.

Както е казал Сенека преди две хилядолетия, „Ще гоиде време, когато ще се учудваме как не сме знаели толкова очевидни неща“.

ПРЕЗ 1958 ГОДИНА ИЗВЕСТНИЯТ АМЕРИКАНСКИ СОЦИОЛОГ Джеймс Стонтън публикува в списание Journal of sociology резултатите от свое изследване, в което анализирал обстоятелствата около 200 железопътни и 50 самолетни катастрофи.

Той разгледал взаимната връзка между три фактора: броя на засегнатите от катастрофите хора, броя на загиналите и капацитета на транспортните средства. След това сравнил тези данни с аналогични влакове и самолети, които не са катастрофирали по същите маршрути.

Оказало се, че при всички катастрофи транспортните средства били запълнени средно най-много до 61 процента, а всички благополучно завършили пътувания били запълнени най-малко на 76%. Разликата била 15%! Според Стонтън това е доста сериозен аргумент в подкрепа на неговата теория – а именно, че хората, които подсъзнателно умеят да предусещат бъдещето, просто не са се качили на обречените превозни средства. Само едно сравнение: самолетите, отвлечени от терористите на 11 септември 2001, до един били запълнени под 50 процента!

След като през 70-те се появили първите по-мощни компютри, те потвърдили някои от изчисленията на Стонтън. Причините за незапълнените места във влаковете и самолетите се оказали най-различни: някои пътници просто закъснели за пътуването, други внезапно получили здра-

вословни кризи, на трети се наложило да презаверят билетите си заради нещастни случаи с близки... Според Стонтън ги обединявала онази загадъчна способност да предугаждат бъдещето.

След смъртта на социолога по теорията му се запалил писателят Стивън Кинг. Това станало в един трагичен ден, когато самолет на Magestic Airlines се разбил на летище Логън в Бостън и всичките 94 души на борда загинали. „След като нещата се поуталожиха, позвъних в офиса на авиокомпанията“, споделя в едно интервю Кинг. „Представих се като журналист и казах, че искам да напиша статия за катастрофата. Затова ги помолих да ми кажат средно по колко пътници закъсняват за полета по линията Денвър-Бостън. Отговориха ми, че не са имали случай повече от трима души да пропуснат пътуването си. Но при злополучния рейс цели 15 души са се отказали да пътуват... Значи заглавието „Самолетната катастрофа на летище Логън уби 94 души“ би звучало по-интригуващо, ако звучеше така: „31 души се спасиха от смърт при самолетна катастрофа“, заключва Стивън Кинг. Той е убеден, че шестото чувство съществува. Но то действа, само когато спасява човешкия живот. И е безсилно тогава, когато са замесени алчността и лакомията.

ЕТО ВИ НЯКОЛКО ЗНАКОВИ ПРОГНОЗИ в подкрепа на тази теза.

Ървинг Фишър е един от най-знаменитите икономисти на XX век. Самият Милтън Фригмън го нарича „най-големият икономист, който е раждала Америка“. Но дори такъв гениален ум като Фишър три дни преди краха на Уолстрийт през октомври 1929 направил прогноза, която след това срина цялата му кариера: „Курсовете на акциите, както изглежда, са достигнали трайно високо ниво“.

За съжаление подобни грешки са ежедневие. Понякога те имат изключително печални последици. Като например прогнозата на Мао Дзедун, че Китай може за десет години да изпревари чрез „големия скок напред“ Великобритания по добив на стомана. След което започва да всяко китайско семейство да лее стомана в задния си двор. Прогнозата на Мао се оказва погрешна, което коства живота на 14 милиона китайци според официалните данни на Пекин. Според западни източници жертвите на предизвикания от нелепи индустриален устрем глад са между 26 и 40 милиона.

Бъдещето винаги е около нас, но успешните предсказания са нещо изключително трудно. Което обобщава втората причина защо харесвам прогнозите: много е забавно да наблюдаваш колко по-различен е светът от това, което някой някога е предсказал. Великият лорд Келвин през 1899 в едно изречение прави три фатално погрешни прогнози: Радиото няма бъдеще, не е възможно ▶

Шестото чувство е безсилно, когато са замесени алчността и лакомията

By VALERY TSENKOV / Photography SHUTTERSTOCK

The Future Destroys Rose-Tinted Glasses

The problem with forecasting, or why you should not invest based on the recommendations and advice of experts

Pssssttt!

Can you hear that? It is the sound of yet another balloon popping. One more prediction assigned to the garbage. Nonetheless, our attempts to look into the future will surely never stop.

For me, personally, forecasts and predictions are something extremely interesting for a

number of reasons.

First, I really want to know what lies ahead for me in the future – whether that be tomorrow or a week from now. Moreover, most of the things that will determine our daily life in ten years' time can be seen even now by those who gifted with this special kind of sense and who

possess a quick mind. Second, but not less important, the ability to foresee the future forms the talent that John Pierpont Morgan called „the art of making money.”

HE HIMSELF KNEW WELL ENOUGH HOW TO USE IT.

On the eve of the Civil War, Morgan calculated that it would be worth freeing himself from military service by paying the large amount of 300 dollars (equivalent to \$400,000 today). Foreseeing that the price of iron would rise drastically, Morgan developed a financial scheme that would come to be known as the Hall Carbine Affair. He bought faulty carbines from the government's New York arsenal for \$3.50 each, and, after repairing them, he proceeded to sell them back to the government's army in Virginia as new for \$22 each. In this way, while his peers fought and died in the Civil war, Morgan earned \$93,426 (equivalent to nearly \$100 million today). Moreover, he sold the guns in advance; that is, even before he owned them. It turns out, then, that the government financed both the purchase and the re-sale with its own money, and Morgan put the difference of \$18.50 per gun in his own pocket. Those who do not possess this talent for future bargains behave like the Algonquin tribe, which sold the whole island of Manhattan for 60 guilders (\$1,000 today) on May 24, 1626. Four centuries later, one square meter in Manhattan costs as much as most people earn in their entire lifetime.

Like Seneca said two thousand years ago, „A time will come when our descendants will be amazed that we did not know things, which are

Listening to the prophets, the world should have already ended 242 times

so plain to them".

IN 1958 THE FAMOUS AMERICAN SOCIOLOGIST James Staunton published in the Journal of Sociology magazine the results of his research on the circumstances surrounding 200 railway and 50 airplane crashes.

He reviewed the correlation between three factors: the number of people injured in each accident, the number of those who died, and the capacity of the train or airplane involved. He then compared this data with similar trains and airplanes on those same routes that had not crashed.

It turned out that the vehicles that were involved in accidents were filled on average to 61% of capacity, while those that arrived safely were filled to at least 76%. The difference was 15%! According to Staunton, this difference strongly supports his theory that people who are able to subconsciously sense the future simply do not get on doomed trains and planes. Just one comparison, as an example: the airplanes hijacked by the terrorists on September 11, 2001 were all less than 50% full!

When the first more powerful computers appeared after the 1970s, they proved some of Staunton's calculations. The reasons for the trains and airplanes to be half empty turned out to be different: some of the passengers were just late for their trip, others suddenly experienced a health crisis, others had to change their trips due to accidents with their relatives... Yet in Staunton's opinion, what united them all was that mystical ability to foresee the future.

After the death of the sociologist, writer Steven King got excited about his theory. This happened on a tragic day, when a Majestic Airlines airplane crashed at Boston's Logan Airport and all 94 passengers died. „After things settled down, I called the airline's office," Steven King shared in an interview once. „I introduced myself as a journalist and said I wanted to write an article about the air crash. I asked them to tell me how many passengers are late for the Denver-Boston flight on average. They told me that they had no cases where more than three people have missed their flight. But, on this very tragic flight, it turned out that a total of 15 people refused to travel... So, Steven King concludes, instead of „Plane Crash at Logan Airport Kills 94 People" a more intriguing title would sound something like „31 People Survive Airplane Crash". He is convinced that a sixth sense exists. But it only works when it saves human lives; it is somehow powerless when it comes to greediness.

HERE ARE SOME SIGNIFICANT PREDICTIONS in support of this thesis.

Irving Fisher is one of the 20th century's most distinguished economists. Milton Friedman himself called Fisher „the greatest economist the United States has ever produced." But even

a genius mind like Fisher's made a forecast three days before the Wall Street crash of 1929, which afterwards destroyed his entire career.

„Stock prices have reached what seems to be a permanently high plateau."

Unfortunately, such mistakes are made every day. Sometimes they have extremely sad consequences. Like, for example, Mao Tse-tung's forecast that China could surpass Great Britain in terms of producing steel in ten years through the „Great Leap Forward." He then ordered each Chinese family to build steel-producing furnaces in their backyards. Mao's forecast turned out to be wrong and cost the lives of 14 million Chinese people, according to official data provided by Beijing. According to Western sources, the victims of the famine caused by the ridiculous industrial ambition were somewhere between 26 and 40 million.

The future is all around us, but successful predictions are something extremely rare. Which summarizes why I like forecasts so much; it is fun to observe how different the world is in reality from what someone predicted some time ago. In 1899, the great Lord Kelvin made three completely wrong forecasts in a single compound sentence: the radio has no future, machines heavier than air cannot fly, and x-rays will be proved to be fake.

IN VICTORIAN ENGLAND THERE WAS AN INTERESTING PRACTICE as insurance against prophets foreboding the end of the world. Before declaring their predictions they first had to bequeath all their property to charitable purposes, as of the day after they predicted the world would end! That seems fair to me; if one is sure of the approaching Apocalypse, they hardly need a washing machine and a microwave the next day.

If all fortune tellers repeating the prophecies of the Mayan calendar – which indicates that the world will end on December 23, 2012 – had to wager all their property and fortune, maybe we could save ourselves a lot of bullsh*t and absurdities. Because, if we take all the apocalyptic prophets together, it turns out that the world should have already ended 242 times. Experience shows us that the future rarely turns out to be what we have expected. Even when it comes to something as harmless as a weather forecast.

Of course, sometimes pure intuition gives amazing results.

Aristotle, in 330 B.C., suggested that bees use their „air dance" to coordinate their actions. Twenty two centuries later, science developed to such an extent as to prove this guess (Carl von Frisch did so in 1973 and received the Nobel Prize).

But, in many other cases, intuitive sense does not have such a fortunate fate.

In 1959 the Postmaster General of the United ►

FRISOMAT®

Innovators in steel buildings

ВАШИТЕ МЕТАЛНИ СГРАДИ

Над 20 000 сгради в цяла Европа!

Над 15 успешни години в България!

Произведени в Белгия от FRISOMAT.
Изцяло интегрирана верига:
проектиране - производство - монтаж.

Бързо и лесно!

www.frisomat.net

YOUR STEEL BUILDINGS

More than 20 000 buildings
all around Europe!

More than 15 successful years
in Bulgaria!

Produced in Belgium by FRISOMAT.
Entirely integrated chain:
engineering - production - assembly.

Fast and easy!

www.frisomat.net

Frisomat Centre BG
Sofia 1715
Ring Road km 41 + 194,
Kambanite

GSM +359 888 55 66 50
tel. +359 2 975 02 85
fax +359 2 975 02 86

Belgium - Bulgaria - France - Germany - Hungary - Netherlands - Poland - Portugal - Romania - Slovakia - Spain - Ukraine - Angola - Lithuania

► States, Arthur Summerfield, predicted that „humanity stands on the threshold of rocket mail.” After the launch of Russia’s Sputnik, Summerfield replied with his own project – an American military ship, the USS Barbaro, fired a cruise missile full of post cards with greetings to the members of the United States government. The missile flew the distance between Florida and Edwards Air Force base near Washington in 22 minutes. But this turned out to be not only the first, but also the last postal cruise missile flight.

THE FORECASTS OF COMPUTER EXPERTS from the middle of the last century are even more absurd. In 1949 the scientific magazine Popular Mechanics predicted a not very bright future for the ENIAC computer prototypes: „Where a computer on the ENIAC is equipped with 18,000 vacuum tubes and weighs 30 tons, in the future computers may have only 1,000 vacuum tubes and perhaps weigh 1 1/2 tons.”

The president of the Digital Equipment Corp., Ken Olsen, said in 1977, „There is no reason anyone would want a computer in their home.” Earlier, in 1943, the creator of IBM corporation, Thomas Watson predicted, „I think there is a world market for maybe five computers.” In 1968 his son, Thomas Watson, Jr., failed to learn from his father’s embarrassment and commented on the emergence of the microprocessor this way: „Of what use could this invention be for us?”

Sometime later Bill Gates made a competent declaration on the future of computers, too, „640k ought to be enough for anybody.” Right now I am writing these lines on a computer with 9,831 times more power and it keeps pissing me off because I think that 6GB of RAM (or exactly 6,291,456 kilobytes) is not enough for what I want to do.

In 1916 Douglas Haig, the British Marshal, commented thus on the emergence of the first tanks: „The suggestions to replace the cavalry with iron wagons is absurd and, to me personally, it smells like state treason.”

Thomas Edison, the famous inventor, did not have a high opinion of his rival John Westinghouse either. He used every opportunity to mock his invention – the alternating current: „My prediction is that the alternating current will never find its application.” He recommended instead his favorite direct current.

The reviews of another inventor, engineer Wilhelm Siemens, of the light bulb invented by Edison were less than flattering. In 1880 Siemens said, „Such startling announcements as these should be deprecated as unworthy of science and mischievous to its true progress.” Twenty years later Siemens himself established one of the first companies in Europe for the production of light bulbs – Osram.

OTHER GENIUS PHYSICISTS LIKE ALBERT EINSTEIN and Ernest Rutherford did not manage to foresee the future of atomic energy. Rutherford, who was the first to achieve disintegration of the atomic nucleus, said about his

Джон П. Морган / John P. Morgan

Ървинг Фишър / Irving Fischer

achievement, „The energy produced by breaking down the atom is a very poor kind of thing. Anyone who expects a source of power from the transformation of these atoms is talking moonshine.” The great Einstein, too, was not far behind; he said, „There is not the slightest indication that nuclear energy will ever be obtainable.” In 1955 criticism turned into euphoria. Robert Ferry, executive of the U.S. Institute of Boiler and Radiator Manufacturers said, „The basic questions of design, material and shielding in order to combine a nuclear reactor with a home boiler and cooling unit, are no longer problems... The system would heat and cool a home, provide unlimited hot water for the household and melt the snow from sidewalks and driveways. All that could be done for a period of six years on a single charge of fissionable material costing about \$300”.

Regarding economic forecasts, we do not even have to go that far back to find ridiculous things. Each year the Business Week magazine dedicates its last edition to forecasts on the development of the world economy during the next year. I remember reading with great interest on December 20, 2007 the analysis of six of Wall Street’s best experts, forecasting the movement of the Dow Jones Index by the end of 2008. All of them were absolutely sure that the index would move above 14,000 points:

- Burney Schaeffer from Schaeffer’s Investment Research: 15,300
- David Bianco, UBS Investment Research: 15,250
- Tobias Levkovich, Citigroup: 15,100
- Leo Grohowski, BNY Mellon Wealth Management: 14,800
- Thomas McManus, Bank of America Securities: 14,700
- William Greiner, UMB Financial: 14,400

Credit can be given to the magazine, which later informed its readers of the experts’ mistakes in a special column named „Our Unfulfilled Forecasts.” The article said that on December 31, 2008 the Dow Jones Index was far lower than the expected values and finished the

year at 8776 points, which is about 40% less than the forecasts given by the biggest stock market experts.

WANT MORE PROOF? Here I will mention the great Dr. Nouriel Roubini, a New York University professor, who became famous for his prediction of the coming mortgage crisis and the following world recession.

But some of his other forecasts are purposely omitted. In December 2008, Fortune magazine asked him to give a prediction for the economy in 2009. Roubini is famous for his pessimism and is rightly known as Dr. Doom. Here is what he said. „Over the next 12 months I would stay away from risky assets. I would stay away from the stock market. I would stay away from commodities. I would stay away from credit, both high-yield and high-grade. I would stay in cash or cash-like instruments such as short-term or longer-term government bonds. It’s better to stay in things with low returns rather than to lose 50% of your wealth”.

At face value his forecasts turns out to be a complete failure; the assets Roubini warned investors about had a record double-digit rate of return that same year. Meanwhile, the investments suggested by him produced a lot of problems for the two biggest funds trading in government bonds. Vanguard Short-Term Treasury Fund registered a miserable return on investment of 1.4% and Vanguard Long-Term Treasury Fund had to cope with a loss of 12.1%.

After retiring, Bob Farrell, the legendary Merrill Lynch analyst, published his 10 Golden Rules for investing. The penultimate rule is: „When all the experts and forecasts agree, something else is going to happen.”

So be careful with forecasts – including mine. And watch out for „experts” who are very convincing with their forecasts. If you take the time to look into their biographies you will find at least a dozen reasons not to trust them. Don’t forget the words of John Maynard Keynes, „The market can remain irrational longer than you can stay solvent.” ■

DEDEMAN

PRINCESS SOFIA
&
TRIMONTIUM PRINCESS PLOVDIV
HOTELS

We take care of everything!

DEDEMAN PRINCESS SOFIA HOTEL
131, Maria Louisa Blvd., Sofia 1202, Bulgaria
tel.+359 (2) 9338778, fax +359 (2) 9338777
e-mail: reservation.sofia@dedeman.com

DEDEMAN TRIMONTIUM PRINCESS PLOVDIV
2, Kapitan Raicho, Plovdiv 4000, Bulgaria
tel.+359(32)605000, fax +(32)605009
e-mail:trimontium@dedeman.com

www.dedeman.com

► да летят машини, по-тежки от въздуха, а рентгеновите лъчи ще се бъдат доказани като измама.

ВЪВ ВИКТОРИАНСКА АНГЛИЯ ИМАЛО

любопитна практика като застраховка срещу пророци, вещаещи края на света. Преди да публикуват гаданията си, те трябвало да завещаят цялото си имущество безвъзмездно за благотворителни цели - считано от следващия ден след тяхната прогноза! Лично на мен ми се струва справедливо: щом някой е сигурен в идването на Апокалипсиса, едва ли ще се нуждае от пералнята и микровълновата си печка на другия ден.

Ако всички гадатели, повтарящи предсказанията от календара на маите за 23 декември 2012, трябваше да направят адекватен залог от цялото си имущество и състояние, може би щяхме да си спестим доста нелепици и абсурди. Защото, ако сумираме всичките апокалиптични пророци, излиза, че края на света би трябвало да е настъпил вече 242 пъти. Опитът ни е научил, че бъдещето рядко се оказва такова, каквото очакваме. Дори когато се касае за нещо толкова безобидно като прогнозата за времето.

Разбира се, понякога и чистата интуиция дава изумителни резултати. Аристотел още през 330 година пр. Хр. предположил, че пчелите използват своя „въздушен танц“, за да координират действията си. Цели двайсет и два века по-късно науката напреднала до толкова, че да докаже тази гозагдка (Карл фон Фриш го стори през 1973 и получи Нобелова награда).

В много други случаи интуитивните усещания нямат тази завидна съдба.

През 1959 година шефът на пощите в САЩ Артур Съмърфийлд предсказал, че „човечеството стои на прага на ракетната поща“. След изстрелването на руския „Спутник“ Съмърфийлд отговорил със свой

„Ако слушаме пророците, края на света би трябвало да е настъпил вече 242 пъти“

проект: американският военен кораб USS Barbaro изстрелял крилата ракета, която била натъпкана с пощенски картички с поздравления до членовете на американското правителство. Ракетата прелетяла за 22 минути разстоянието между Флорида и военновъздушната база Едуардс край Вашингтон. Това обаче се оказал не само първият, но и последният ракетен пощенски полет.

ОЩЕ ПО-АБСУРДНО ЗВУЧАТ ПРОГНОЗИТЕ на компютърните експерти от средата на миналия век. През 1949 научното списание Popular Mechanics прогнозира мрачно бъдеще за прототипа на компютрите - ENIAC: „Той тежи 30 тона, а в корпуса си крие 18000 електронни лампи. Този гигант може да извършва до 5000 операции в секунда. Но за да имат бъдеще и практически приложение, компютрите трябва да тежат най-много 1.5 тона и да крият максимум 1000 лампи“.

Президентът на компанията Digital Equipment Corp. Кен Олсън казва през 1977: „Няма нито една причина някой да иска да има компютър у дома (There is no reason anyone would want a computer in their home.) По-рано, през 1943, съзателят на корпорация IBM Томас Уотсън прогнозира: „В целия свят ще има пазар за най-много пет компютъра“. През 1968 синът му Томас Уотсън-младши също не се поучил от излаганията на баща си и коментирал така появата на микропроцесора: „За какво може да ни послужи това изобретение?“.

Малко по-късно Бил Гейтс също се изказва компетентно по въпроса за бъдещето на компютрите: „Памет от 640 килобайта ще стигне за всичко“. В момента пиша тези редове с 9831 пъти по-мощен компю-

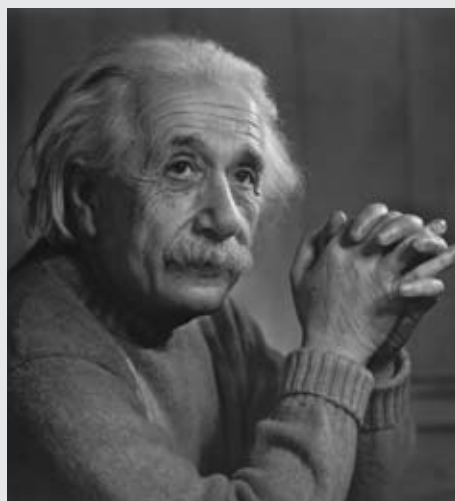
тер и той постоянно ме ядосва, защото все си мисля, че паметта от 6GB (или точно 6291456 килобайта) не е достатъчна за това, което искам да направя.

През 1916 британският маршал Дъглас Хейг коментирал така появата на първите танкове: „Предложението да заменим кавалерията с железни каруци е абсурдно и лично на мен ми намирава на държавна измяна“.

Знаменитият изобретател Томас Едисън също нямал особено високо мнение за своя конкурент Джордж Уестингаус. Той използвал всяка възможност, за да се подиграва на неговото изобретение – променливия ток. „Моята прогноза е, че променливият ток никога няма да намери приложение“. И препоръчвал само своя любим прав ток.

Не по-ласкави били отзивите на друг изобретател – инженер Вилхелм Сименс – за създадената от Едисън електрическа крушка. През 1880 Сименс казал: „Подобни „поразителни“ открития заслужават само порицание, защото те са недостойни да се наричат наука и по всякакъв начин пречат на прогреса“. Двайсет години по-късно лично Сименс създава една от първите в Европа компании за производство на електрически крушки - Osram.

ДОРИ ГЕНИАЛНИ ФИЗИЦИ КАТО АЛБЪРТ АЙНЩАЙН и Ернест Ръдърфорд не успели да прогнозират бъдещето на атомната енергия. Ръдърфорд, който първи съумял да осъществи деление на атомното ядро, казал по повод на постижението си: „Получаването на ядрена енергия по този начин е доста безперспективно занятие. Всеки, който планира да направи нещо подобно, гради неосъществими фантазии“. Великият Айнщайн също не останал по-на-

Алберт Айнщайн / Albert Einstein

Нурел Рубини / Nouriel Roubini

Стивън Кинг / Stephen King

заг: „Няма дори най-малък признак, че контролираният разпад на атомното ядро някога ще стане достъпен”.

През 1955 критиката се превърнала в еуфория. Директорът на Американския институт за производство на бойлери и радиатори Робърт Фери казал: „Напълно реално е да очакваме комбинирането на атомния реактор с битовия нагревател. Това е само въпрос на дизайн, материали и защита. Тази система ще бъде в състояние да нагрява и охлажда нашите домове, а също и да топи снега по тротоарите. При това един-единствен изотопен заряд ще стига за 6 години, а самият заряд няма да струва повече от 300 долара”.

Колкото до икономическите прогнози, дори не е нужно да се връщаме толкова назад, за да открием забавни нелепости. Списание BusinessWeek всяка година посвещава последния си брой на прогнозите за развитието на световната икономика през следващата. Спомням си как на 20 декември 2007 с интерес прочетох анализа на шестима от най-добрите експерти на Уолстрийт, които прогнозираха как ще се движи индексът Dow Jones в края на 2008. До един бяха категорични, че той ще е над 14 000 пункта:

- Бърни Шефър, от Schaeffer's Investment Research: 15 300
- Дейвид Бианко, UBS Investment Research: 15 250
- Тобиас Левкович, Citigroup: 15 100
- Люо Гроховски, BNY Mellon Wealth Management: 14 800
- Томас Макманъс, Banc of America Securities: 14 700
- Уилям Грайнер, UMB Financial: 14 400

Чест прави на изданието, че по-късно специално информира читателите си за грешката на експертите в специална рубрика, озаглавена „Нашите несбъднали се прогнози”. Там бе запосано, че на 31 декември 2008 индексът Dow Jones е далеч под очакваните стойности и завършва годината на нива от 8776 пункта – тоест около 40% по-ниско от прогнозите на най-големите борсови експерти.

ИСКАТЕ ОЩЕ ДОКАЗАТЕЛСТВА? Ето ви го и неподражаеми г-р Нуриел Рубини, професор от Нюйоркския университет, който се прочу с това, че предсказа настъпването на ипотечната криза и последвалата световна рецесия.

Но умишлено се пропускат някои други негови прогнози. През декември 2008 списание Fortune го помоли да направи прогноза за икономиката през 2009. Рубини е известен с песимизма си и не случайно го наричат г-р Обреченост (Dr.Doom). Ето какво казва той: „През следващите 12 месеца аз бих отбягвал рискови активи. Бих отбягвал и фондовия пазар. Бих стоял настрана и от суровините. Бих стоял настрана от кредити - както високодоходни, така и високопроцентни. Аз бих останал при кешовите или кешово-подобните инструменти като краткосрочните или дългосрочните правителствени облигации. По-добре е да останете при ниските печалби,отколкото да загубите 50% от състоянието си”.

Всъщност реално прогнозите му се оказаха пълен крах: активите, за които Рубини предупреждава инвеститорите, през същата година имаха рекордна двуцифрена възвръщаемост. А препоръчаните от него инвестиции донесоха доста главоболия на двата най-големи фонда, търгуващи с правителствени облигации. Vanguard Short-Term Treasury Fund регистрира нищожна възвръщаемост от 1.4%, а Vanguard Long-Term Treasury Fund преглътна загуба от цели 12.1%.

След като се пенсионира, легендарният анализатор от Merrill Lynch Боб Фарел публикува своите 10 златни правила за инвестиране. Предпоследното от тях гласи: „Когато всички експерти и прогнози са единодушни – ще се случи нещо друго”.

Така че винаги бъдете нащрек с прогнозите. Включително и с моите. И се пазете от „експерти”, които са много убедителни в предсказанията си. Ако си направите труда малко да се поровите в биографиите им, ще откриете поне половин дузина причини, за да не им вярвате. Не забравяйте думите на Джон Мейнард Кейнс, „Пазарът може да остане ирационален по-дълго, отколкото някои от нас могат да останат платежеспособни”. ■

TravelTSH
ONLINE TRAVEL MARKET

полети
качествено обслужване
400 редовни
110 Low cost
авиокомпания

хотели
най-ниски цени
15 - 70% намаление
над 150 000 хотела

рент а кар
всички марки
летни настелани
свои возачи

почивки
всички услуги
сва уенди
кратки уикенди

city breaks
шопинг уенди
сва уенди
кратки уикенди

**горещи
оферти**
пакети със такси и паркинг
10% отстъпка за члени
5% отстъпка за тичане
най-ниското
най-бързото

Club TSH
пакети със такси и паркинг
10% отстъпка за члени
5% отстъпка за тичане
най-ниското
най-бързото

SIXT
RENT A CAR

София, бул. Н. Вапцаров 53А, East Park Trade Center, София, e-mail: flights@traveltsh.com
За резервации **БЕЗПЛАТЕН** телефон от цялата страна **070019900** www.traveltsh.com

Текст ЦВЕТАНА ЦАРЕВА / Фотография АРХИВ

Сбогом на одисеите в космоса

По-високи сгради, по-мръсни улици, по-жестокото класово разделение. Всичко, което фантастичните филми някога предсказаха, вече е факт. Може би затова вече никой не иска да ги прави

Градът е мрачен, шумен, враждебен. Организъм с ръждиви вътрешности, смазвани от петролен гъжг. По артериите му пълпят създания, пречупени от безнадеждност, настръхнали от параноя. Единствената врата към щастие в подгизващия мегаполис се отваря с код, а отвъд се простира виртуална реалност... От подобни кадри е съглобен почти всеки научнофантастичен филм. Очевидно, че не са розови.

Колкото повече продукции за бъдещето минават пред очите ни, толкова повече се убеждаваме, че не ни чака нищо добро. По-

гледнати през камерата, следващите години са катастрофа. Сблъсък във високите стени на антиутопията. Защо ли киноинтерпретациите на тема „утре“ са толкова песимистични? Едно от логичните обяснения - режисьорите все още са зомбирани от предсказанието, направено от гения Фриц Ланг в началото на XX век.

ПРЕЗ 1927 ГОДИНА ВИЕНЧАНИНЪТ, който работи в Берлин, рисува черна перспектива, без да жали средства. С бюджет от 1 300 000 райхсмарки и с 37 000 стату-

сти той създава класиката „Метрополис“ и едва не разорява студиото UFA. Освен пари и хора, филмът му гълта огромна творческа енергия и поражда с невиджани дотогава визуални ефекти. Заснет с последен модел техника, внесена от Щатите, „Метрополис“ е не просто зрелище, а дефиниция за кинофантастика. Основа, върху която ще бъдат направени десетки експерименти.

По сценарий действието се развива през 2000 година. Фриц Ланг разтваря докрай ножицата на класовото неравенство и забива единия ѝ връх в земята. Долу, в дълбоки галерии, бедните задвиждат машини, които крепят безгрижния свят на богатите горе.

Между тези два пласта Ланг прокарва идеята за клонирането чрез героинята Мария – опасана с жици и легнала в стъклена туба, през която минава електричество, тя дава живот на робот. „Метрополис“ също така, макар и тромаво, за пръв път издига автомобилите във въздуха. А някъде там, в облаците, невидима ръка пише, че някой ден човечеството ще строи все по-високи сгради, ще оставя все повече боклук след себе си и ще се държи все-по аrogантно.

Въпреки че е грандиозен като замисъл и реализация, а може би именно заради това, филмът дълги години остава самотно предсказание. Режисьорите след Ланг не искат да се занимават с бъдещето на Земята. Предпочитат да гледат към звездите („2001: Одисея в космоса“, „Соларис“, „Междוזвездни войни“), а в редките случаи, когато хвърлят едно око към дома, съзират единствено зли извънземни („Война на световете“).

ВЕРОЯТНО ЩЯХА ДА СИ КРЕТАТ ТАКА, ако не се бе появил „Блейд рънър“. С него Ридли Скот създаде убедително усещане за това, което ни чака; за даде точни параметри на бъдещето - настроение, височина, гъстота, цвят; и даде на колегите си тема за обезкостяване. Елементи от филма могат да бъдат открити в почти всяка научнофантастична продукция, създадени в последните двадесетина години - поглед настроението или неоновите лица, „тежкия“ гъжг, метафора на замърсяването или клаустрофобично пренаселените улици... „Блейд рънър“ наложи живота по вертикалата, забивайки Харисън Форд на 97-ия етаж, и вкара ретро стилистика в сградите и интериорите.

Но освен визуалните шаблони Ридли Скот лансира и една нова идея чрез роботите клонинги, които вярват, че са хора. А именно - че някой ден няма да знаем кои сме, защото техническият прогрес ще е обърнал представите, ценностите и спомените ни... На Холивуд тази концепция много му харесва. С удоволствие показва машините като заплаха, ако не броим изключения като „Изкуствен интелект“ или „200-годишният човек“.

През 1995 година, преди появата на „Матрицата“, страхът на кинаджиите от технологиите изби докрай в „Джони Мнемоник“, – киберпънк антиутопия, базирана на разказ на Уилям Гибсън. В нея Киану Рийвс играе куриер на информация – спомените му са изтрети, а на тяхно място са записани важни данни, които пренася. В паметта му има 160 свободни гигабайта – смешно малко от днешна гледна точка. Освен че е лакмус за страха от непознатото, „Джони Мнемоник“, е и буксата, в която се включи „Матрицата“, отново в комплект с Киану. А през 2003 година, сякаш като продължение на тези два филма, се появи *Second Life* – виртуалният свят, в който всеки от нас може да си избере нов живот по собствен дизайн.

В ПОСЛЕДНО ВРЕМЕ ОБАЧЕ ВЪОБРАЖЕНИЕТО на режисьорите е пресъхнало, затова те черпят идеи от един алтернативен източник – научните лаборатории. Неслучайно днес големите филмови теми са отглеждането на органи и екзоскелетите, върху които специалистите работят активно. За сближаването между киното и науката лично е отговорен Стивън Спилбърг. Режисьорът пръв събра експерти, обсъди с тях бъдещето и имплантира идеите им в сценария на „Специален доклад“, базиран върху разказ на Филип К. Дик (създател на гениални романи, стигнали до екрана

като „Блейд рънър“, „Зов за завръщане“, „Камера обскура“).

Мозъчният тръст на Спилбърг си свърши работата. „Специален доклад“ се окача за пророчеството на 2002 година. Пророчество, направено не от врачка, а от група хладнокръвни анализатори.

Филмът докосна любимата оруелова тема – личното пространство. Спомнете си как героят на Том Круз бе преследван не само от полицията, а и от рекламни съобщения, в които се споменава името му. Прецизното рекламно таргетиране скоро се прехвърли от киното в реалността. Вече го прилагат социални мрежи като Facebook, а също и супермаркети като Tesco. Веригата магазини раздава карти за намаления, в които се съхраняват данните на клиентите и видът на покупките им. Информацията се обработва, след което търговците подготвят оферти за нови продукти и ги прицелват към конкретни групи.

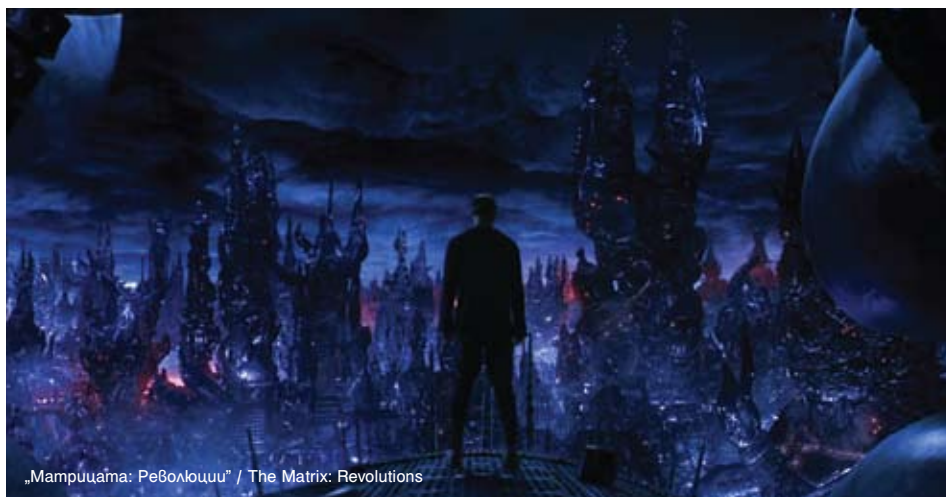
Разбира се, „Специален доклад“ беше и строго технологично предсказание. Колин Фаръл първо ловко размести изображения и информация върху холограмен екран, а пет години по-късно, сякаш вдъхновени от тези кадри, Microsoft представиха революционната multi-touch table – хоризонтален дисплей с размерите на маса, който се управлява чрез докосване. За Apple и Стив Джобс остана удоволствието да превър-

нат тъчскрийна в ежедневие.

ПРЕДИ ОБАЧЕ СПИЛБЪРГ ДА ОТВОРИ вратата към бъдещето, Люк Бесон я побутна с крак. В „Петият елемент“ той показа легла, които сами сменят чаршафите си, цигари с филтър, отнемаш две трети от дължината им, телефонни слушалки от края на XIX век, но без кабел. Видяхме и как шепя гранулки се превръщат в приятно изглеждашо и ухаещо блюдо, обработени за секунди в нещо като микровълнова фурна. Година след премиерата на филма американските футуристи Ерик и Джонатан Дрезни лансираха подобна идея. Според тях след стотина година всеки ще създава каквато храна поиска, като просто добави въздух, вода и слънчева светлина в машина, подобна на печка.

Дали братята Дрезни са „преписвали“ Бесон, или пък всички крадат от Айзък Азимов, който предположи, че някой ден ще ядем грозди, маскирани като мляко, месо и плодове? По този въпрос може да се спори до 2056 година, защото неведоми са пътищата на въображението...

Единственото сигурно е, че вече на никого не му се правят филми като „Петият елемент“, „Матрицата“ или „Специален доклад“. Напоследък режисьорите активно мързеляват. Холивуд, а може би и ние, сме се уморили от предсказания, които се сбъдват. ■

„Матрицата: Революции“ / The Matrix: Revolutions

„Метрополис“ / Metropolis

„Петият елемент“ / The Fifth Element

„Метрополис“ / Metropolis

The city is dark, noisy and hostile – an organism with rusty entrails, lubricated by petrol rain. Creatures creep along its arteries, broken by hopelessness and bristling with paranoia. The only door to happiness in the depressing megalopolis is unlocked with a code and a virtual reality stretches outside ... Almost every science fiction film is built upon similar images. It is obvious that they are not rose-tinted.

The more productions about the future that pass before our eyes, the more we become convinced that nothing good awaits us. Looking at them through the camera's lens, the next years are catastrophic – a collision with anti-utopia's high walls. Why are the „tomorrow“ movie's interpretations so pessimistic? One of the logical explanations is that movie directors are still zombified by genius Fritz Lang's prophecy made at the beginning of the 20th century.

IN 1927 THE VIENNESE CITIZEN who worked in Berlin painted an unsparingly dark perspective. With a budget amounting to 1,300,000 Reichsmarks and 37,000 background actors he created the classic movie, *Metropolis*, and nearly ruined UFA studios. Besides money and people, the movie absorbed immense creative energy and used striking visual effects that had been unseen until that time. Shot with the newest equipment available and imported from the USA, *Metropolis* is not only a spectacle, but the definition of a fantasy movie – the foundation upon which several dozen experiments would be made.

According to the script, the action takes place in 2000. Fritz Lang opens the scissors of class inequality to their full extent and sticks one sharp point into the mark. Down in the deep galleys poor men set machines in motion that bear the carefree life of the wealthy men above.

Between these two layers, Lang underlines the idea of cloning with the help of Maria, a character who – amid a grid of wires and contained in a glass tube through which electricity runs – gives birth to a robot. *Metropolis*, even though clumsy, levitates automobiles for the first time. Somewhere there, in the clouds, an invisible hand writes that, one day, mankind will build higher and higher buildings, will discard more and more garbage, and will behave more and more arrogantly. Although the film is grandiose in terms of idea and realization – or perhaps because of this – it has remained a lonesome prophecy for years. Movie directors after Lang do not want to deal with the future of the earth. They prefer to look at the stars (for example, 2001: A Space Odyssey, Solaris, Star Wars) yet, in the rare cases in which they cast an eye homeward, they can only see evil aliens (War of the Worlds).

THEY PROBABLY WOULD HAVE HARDLY RAISED ANY INTEREST except for the appearance of *Blade Runner*. Ridley Scott created a persuasive feeling about the future that awaits us;

By TSVETINA TSAREVA / Photography ARHIVE

Say Good-bye to Space Odysseys

Taller buildings, dirtier streets and more brutal class distinction – everything that has been predicted in fantasy movies of the past is now fact. Maybe that is the reason why no one wants to make such predictions any more

Харисън Форд в „Беглец по острпуюто“
Harrison Ford as the Blade Runner

he gave the correct parameters for this future – mood, height, thickness, color – and provided his colleagues with a subject to unravel. Elements of the movie can be found in almost every science fiction film that has been shot over the last twenty years – the noir mood, neon faces and „heavy“ rain, a metaphor for pollution or claustrophobically overpopulated streets... *Blade Runner* affirmed the vertical life by placing Harrison Ford on the 97th floor, and introduced the retro style in

the architecture and interiors.

But in addition to the visual patterns, Ridley Scott also launched a new idea with his robot-clones, who believe they are human beings. This leads, namely, to the idea that one day we will not know who we are because technical progress will lead us to confused perceptions, values and memories... Hollywood liked this concept very much. It gladly presents machines as a threat, excluding only the very rare exceptions like Artifi-

cial Intelligence and Bicentennial Man.

In 1995, before *The Matrix* appeared, movie fans' fear of technology reached its peak with *Johnny Mnemonic* – an anti-utopia cyberpunk, based on a book by William Gibson. Here Keanu Reeves plays an information courier; his memories have been erased and, in their place, important data has been recorded for him to transport. He represents 160 gigabytes of free memory storage – a strangely small amount from today's point of view. Besides being a litmus test for the fear of the unknown, *Johnny Mnemonic* is also the plug to which *The Matrix* was connected – another movie including Keanu Reeves. In 2003, a type of continuation to these two movies, *Second Life*, came out; it portrayed a virtual world in which everyone can design a new life for himself.

RECENTLY, THE IMAGINATION OF MOVIE DIRECTORS has all but dried up, so they obtain ideas from an alternative source – science laboratories. It is no accident that themes of today's great movies are organ planting and exoskeletons, on which specialists are intensively working. Steven Spielberg is personally responsible for bringing movies and science together. The movie director was the first to gather experts together in order to discuss the future with them and to incorporate their ideas into the script of

Minority Report, based on a story by Philip K. Dick (the author of genial novels that have been filmed, like *Blade Runner*, *Total Recall*, and *A Scanner Darkly*).

Spielberg's brain trust did its job. *Minority Report* became the prophetic film of 2002. A prophecy made not by a fortune-teller, but by a group of coldblooded analysts.

The movie touched the favorite Orwellian theme of one's personal space. Recall how Tom Cruise's character was chased not only by the police but also by advertisements, in which his name was mentioned. Precise advertisement targeting moved quickly from cinema to reality. It is applied by social networks like Facebook and supermarkets like Tesco. The store chain gives discount vouchers in which data about the customers and their purchasing tendencies are stored. The information is processed, after which the merchants prepare offers for new products and target specific groups with them.

Minority Report was clearly a strictly technological prophecy as well. Collin Farrell was the first one to change the order of images and information on a hologram screen and, five years later, as if inspired by these frames, Microsoft presented the revolutionary multi-touch table – a horizontal, table-sized display, managed via touch. The pleasure of turning the touch screen into everyday life was left to Ap-

ple and Steve Jobs.

BUT BEFORE SPIELBERG OPENED the door to the future, Luc Besson gave it a slight push. In *The Fifth Element* he showed beds that changed their own sheets, cigarettes with a filter that took up two thirds of their length, and wireless receivers from the late 19th century. We also saw a handful of small granules turning into a nice looking and smelling dish, after being prepared in something similar to a microwave oven. Years after the premiere of the movie, American futurists like Eric and Jonathan Dregni launched a similar idea. According to them, in one hundred years' time, everyone will create food according to his own wishes by just adding air, water and sunlight into a machine similar to an oven.

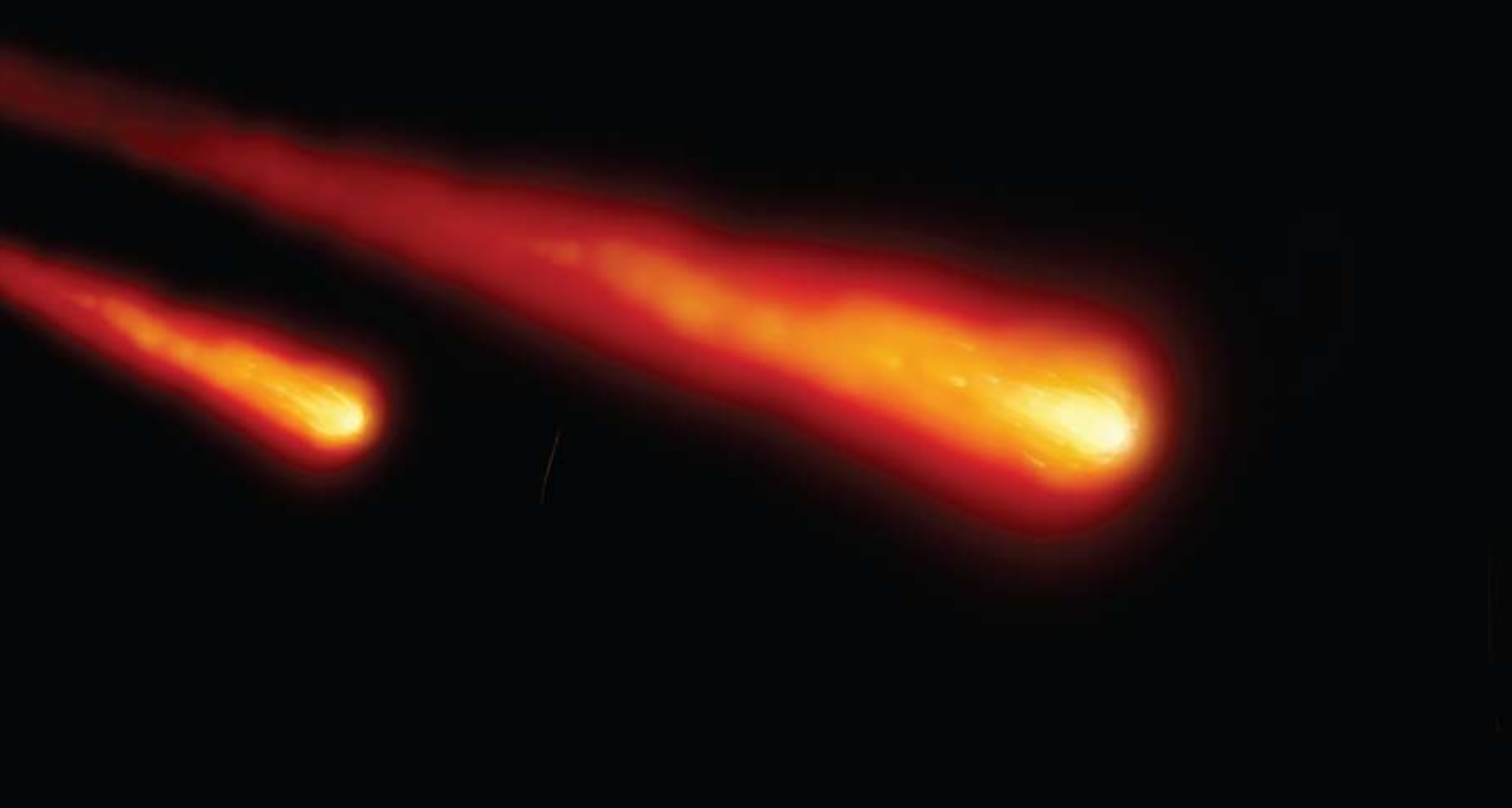
Did the Dregni brothers copy Besson or does everyone steal from Isaac Asimov, who suggested that one day we will be eating yeast that imitates milk, meat and fruits? It can be argued until the year 2056, but the ways of the imagination are unknown ...

The only thing that is certain is that no one wants to make movies like *The Fifth Element*, *The Matrix* or *Minority Report* any more. Recently, movie directors have been actively lazy. Hollywood, and maybe we, too, has become tired of predictions that come true. ■

Varna Airport Welcomes You!

Текст КОНСТАНТИН ТОМОВ / Фотография АРХИВ

ИСТОРИЯТА, КАКВАТО МОЖЕШЕ ДА БЪДЕ

Какъв щеше да е светът, ако динозаврите не бяха изчезнали? Ако римляните бяха открили парната машина? Ако Хитлер бе успял да стане художник? Търсенето на алтернативно бъдеще става все по-популярно развлечение

Предвиждането на бъдещето е трудна работа. Ако някой се опита да ви убеди в обратното, не му вярвайте. Всевъзможни мислителци – като се почне от Карл Маркс и се приключи с фантаста Айзък Азимов – са флиртували с идеята как посоката на историята може да се прогнозира чрез научни методи. Но човешката история, освен резултат на обективни въздействия, е и низ от удивителни случайности, които никакъв научен метод не може да обхване.

Ако например в един злополучен есенен ген през 1907 преподавателите във Виен-

ската художествена академия бяха предпочели първо да обявят и после да изпитват кандидат-студентите на пълен стомах, те можеше да проявят великодушие и да не отхвърлят видимо бездарния Адолф Шикългрубер. И вероятно щяха да предотвратят Втората световна война.

Ако през септември 1983 благоприятната случайност не бе отредила в ракетната база Серпухов-15 да дежури единственият инженер сред персонала от фанатизирани военни, фалшивото съобщение за американско ядрено нападение над СССР щеше да предизвика и Трета световна.

Алтернативната история - странна смес от наука и фантастика - става все по-популярна. Начало ѝ дадох писатели като Филип К. Дик („Човекът във високата кула“ описва свят, в който Германия и Япония са спечелили войната) и Владимир Набоков („Ага“). Кингсли Еймис в The Alteration си играе с идеята какво би било, ако Реформацията бе овладяна в зародиш и Лутер бе станал папа; Филип Рот в The Plot Against America обрисова едно открито фашистко американско общество, родило се след загубата на Рузвелт в президентските избори през 1940 от авиатора Чарлс Линдберг. През 2006 известният фантаст Стивън Бакстър отиде дори по-далеч, като в една статия за The Independent прегледа цялата човешка история и отдели най-важните повратни точки.

ПРЕДИ 4.5 МЛРД. ГОДИНИ: ЗЕМЯТА НЕ СЕ СБЛЪСКАВА

Според съвременната наука Луната се е появила, след като Земята се е сблъскала със сродна по размери планета, наричана

Теа. От колосалния удар едно внушително количество разтопена материя се отделило в космоса и постепенно се превърнало в естествен спътник на планетата. Ако това не бе станало, сега земните дни щяха да продължават само по осем часа, атмосферата щеше да е пренаситена с въглероден двуокис, а повърхността на планетата - брулена от свирепи ветрове. Без Луната земната ос щеше да е нестабилна и планетата постоянно би се люшкала от един на друг климатичен катаклизъм - ледени епохи, тежки суши, наводнения.

ПРЕДИ 65 МЛН. ГОДИНИ: ДИНОЗАВРИТЕ НЕ ИЗЧЕЗВАТ

Главната причина човекът да господства на Земята днес е една космическа случайност преди 65 милиона години, при която голям астероид удря планетата (според учените това е станало на полуостров Юкатан в днешно Мексико, където и досега съществува колосалният кратер Чиксулуб с диаметър над 180 километра). Ударът е предизвикал неопишуема експлозия, милиард

пъти по-мощна от съвременните водородни бомби. Земната атмосфера била изпълнена с прах, пепел и други твърди частици. Настъпила ядрена зима, в която загинали над три четвърти от живите организми на планетата, начело с господстващите динозаври. Това открило пътя пред дребните бозайници, които могли да се заравят в земята и да изпадат в летаргичен сън.

ПРЕДИ 60 МЛН. ГОДИНИ: ТРЕВАТА НЕ СЕ ПОЯВЯВА

Според знаменития астроном Фред Хойл появата на тревата е била решаващата предпоставка за възникването на разумен живот. По-устойчива на промените в климата, разпространена навсякъде и по-достъпна от листата на дърветата, тревата е довела до преустройство на целия животински свят, до появата на големи стада тревопасни и до значителното усложняване на хранителната пирамида. Ако нещо бе осуетило в зародиш разпространението ѝ, маймуните вероятно никога нямаше да слязат от дърветата.

323 ПР. ХР.: АЛЕКСАНДЪР СТАВА ВЪЗДЪРЖАТЕЛ

Това е едно от най-повтаряните „ами ако“ в алтернативната история - ако Александър Велики не бе умрял така неочаквано, едва 32-годишен, какъв свят щеше да остави на потомците си? Според Плутарх великият полководец умрял от треска, която хванал по време на двудневен запой с приятеля си Мегий. Според други източници може и да е бил отровен. Ако не бе тази ненавременна кончина, Александър вероятно щеше да довърши завоюването на Индия и отново да насочи вниманието си към Европа, неутрализирайки двете основни заплахи за младата си империя - Картаген и Рим. И тогава днешното европейско общество нямаше да е основано върху римското право и римските пътища, а върху гръцкия мироглед.

476: РИМ ОЦЕЛЯВА

За разлика от класическите историци като Гибън, много съвременни учени далеч не са убедени, че падането на Рим е било ▶

History, the Way It Could Have Happened

Какъв щеше да е светът, ако динозаврите не бяха изчезнали? Ако римляните бяха открили парната машина? Ако Хитлер бе успял да стане художник? Търсенето на алтернативно бъдеще става все по-популярно развлечение

Predicting the future is a difficult thing. If someone tries to convince you of the opposite, do not trust them. All sorts of thinkers, beginning with Karl Marx and ending with fiction writer Isaac Asimov, have flirted with the idea that

a certain direction in history can be predicted via scientific methods. But human history, besides being a result of objective repercussions, is also a series of amazing coincidences that no scientific method could ever predict. If, for

example, on an unfortunate autumn day in 1907 the professors of the Viennese Art Academy had preferred to have lunch and then examine the prospective students on a full stomach, they could have been magnanimous and not rejected the apparently talentless Adolf Schicklgruber – most probably preventing World War II in the process.

If, in September 1983, a fortunate coincidence had not destined the only engineer among a staff full of military fanatics to be on duty at the Serpukhov-15 missile base, the fake message of an American nuclear assault upon the USSR would have likely caused World War III. Alternative history, a strange mixture of science and science fiction, is becoming increasingly popular. The foundations were laid by writers such as Philip K. Dick (*The Man in the High Castle* describes a world in which Germany and Japan won the war) and Vladimir Nabokov (*Invitation of a Beheading*). Kingsley Amis, in *The Alteration*, plays with the idea of what would have happened if the Reformation had been nipped in the bud and Luther had gone on to become pope; Philip Roth, in *The Plot against America*, depicts a sincerely fascist society born after Roosevelt's loss to the aviator Charles Lindbergh in the presidential elections of 1940. In 2006 the famous fiction writer Stephen Baxter went even further in an article for *The Independent* by depicting all of human history and highlighting the most important turning points.

4.5 BILLION YEARS AGO: NO EARTH COLLISION

According to modern science the moon emerged after the earth collided with a similarly sized planet, called Tea. From this great bang a significant mass of melted matter separated in space and gradually became a natural satellite of the planet. If this had not happened, days on earth would only last eight hours, the atmosphere would be saturated with carbon dioxide, and the surface of the planet would be swept by fierce winds. Without the moon, the earth's axis would have been unstable and the planet would have constantly swayed from one climatic cataclysm to another – ice ages, severe droughts and floods.

65 MILLION YEARS AGO: THE DINOSAURS DID NOT DISAPPEAR

The main reason for humankind dominating the earth is a single cosmic chance incident 65 million years ago, when a big asteroid hit the planet (according to scientists, the impact occurred on the Yucatan Peninsula in present-day Mexico, where one can see the gigantic 180 km Chicxulub crater even today). The collision caused a huge explosion, one billion times more powerful than modern thermonuclear bombs. Earth's atmosphere was filled with dust, ash and other solid particles. A nuclear winter set in, during which more than three-fourths of all

Черната чума - причина за Възраждането?
Was Black Plague the cause for the Renaissance?

living organisms on the planet perished. Among the first to die were the dinosaurs, which were dominant at the time. This opened the way for smaller mammals, who could bury themselves in the ground and go into deep lethargic sleep.

60 MILLION YEARS AGO: GRASS DOES NOT APPEAR

According to famous astronomer Fred Hoyle the emergence of grass was a crucial prerequisite for the emergence of intelligent life. More resistant to climate change, more widespread and more available than leaves on trees, grass led to the restructuring of the whole animal world, to the appearance of big herds of herbivores and to the complexity of the food pyramid. If something had stopped its distribution from the very beginning, monkeys most probably would have never come down from the trees.

323 B.C.: ALEXANDER ABSTAINS FROM ALCOHOL

This is one of the most oft repeated „what if's" in alternative history. What if Alexander the Great had not died suddenly at the age of just 32? What would the world that he would have left to his descendants have been like? According to Plutarch, the great commander-in-chief, Alexander died of a fever that he caught during a two-day drinking binge with his friend Medius. According to other sources he may have been poisoned. If it was not for his untimely death, Alexander would have most probably completed the conquest of India and turned his focus back again to Europe, neutralizing the two main threats to his young empire – Carthage and Rome. Thus, today's European society would not have been built upon Roman legislation and Roman roads, but upon a Grecian worldview.

476: ROME SURVIVES

Unlike classical historians such as Gibbon, many modern scholars are not so convinced that the fall of Rome was inevitable. If several consecutive emperors had not decided to discontinue the expansion and close the empire behind „natural barriers" such as the Rhine and Hadrian's Wall, its military and economic development would not have ceased so suddenly. During the fifth century Rome was very advanced, with even the first prototypes of the steam engine appearing. If the empire had survived, the Industrial Revolution might have happened as early as the seventh century, leaping over the darkness of the Middle Ages. Of course, the Bulgarians led by Asparukh would not have had a place to settle then. The nation-states would never have emerged, and colonialism would not have been based on genocide, but on Rome's preferred method of assimilation.

875: THE ARABS DISCOVER THE AIRPLANE

According to Stephen Baxter the highly de-

The world is lucky
that I was on duty
that night

veloped Saracen society in Spain was on the verge of discovering flying machines in the ninth century. The famous scholar Abbas Qasim Ibn Firnas designed such a device and managed to successfully fly it over a kilometer before the amazed gaze of his fellow citizens in Cordoba. Unfortunately, it did not occur to Ibn Firnas to put a stabilizing tail on his glider, which is why his landing did not turn out smoothly and the old scientist was left paralyzed with severe back injuries. If he had completed his invention, Islam would most probably have conquered northern Europe and this would have prevented the Reconquista from happening at all.

1348: THE BLACK DEATH IS CONTAINED

In 1348 the bubonic plague was carried to Europe by sailors traveling from Asia; over a period of just a couple months it wiped out one-third of the continent's population. The main reasons for the high levels of mortality were the Europeans' unhealthy diet and very poor hygiene habits. In the Arab world where hygiene was something valued more highly, the devastation was much less. Paradoxically, it was the Black Death that laid the foundation for modern Western society. Europe was left with a decreased population and a lack of sufficient manpower; the bad feudal lords could no longer maintain the peasants. Prices dropped, and there was no more hunger because there was more than enough food for the reduced population. Relationships between master and servant changed completely. The plague put an end to feudalism

and opened the road to the Renaissance.

1441: THE CHINESE DISCOVER AMERICA

At the dawn of the Ming dynasty the Chinese began to conquer the world. The brightest figure from this epoch was Zheng He, a Muslim eunuch. On the emperor's order, he built a huge expedition fleet and, in 1405, he reached India – 15 years before the appearance of the first major Portuguese seamen. The biggest Chinese ships were over 120 meters long and weighed 1,500 tons – real monsters compared to the tiny shells that Columbus would sail with later. After seven sailing expeditions westward, Zheng He decided to head east – towards America. But his growing influence worried the Confucians in the court and they managed to obtain an imperial ban on any further expeditions outside of China. The empire entered into a long period of self-isolation and, when it was forced to come out of that isolation, it had inevitably fallen behind the West.

1945: GERMANY INAUGURATES THE SPACE AGE

Recently declassified documents reveal that Nazi Germany was very close to taking control of the universe. At Peenemünde village near the Baltic Sea, Wernher von Braun and his team were working hard to create a carrier rocket powerful enough to take objects into orbit (the American „Atlas", which would take John Glenn into outer space, appeared as a legacy of this project). Von Braun had even planned the creation of a base on the moon for rocket assaults against the US. If the war had lasted a year or two longer, or if Hitler had delayed his invasion of the unprepared USSR, von Braun could have given him an invincible technological dominance over the allies.

1983: WORLD WAR III STARTS

Only very few people know that the world was on the brink of nuclear war not once (the Cuban missile crisis in 1962), but twice. In the top secret Serpukhov 15 base on September 25, 1983, the early warning system reported a US nuclear missile being launched against the USSR. The duty officer was engineer Stanislav Petrov. „The world is lucky that I was on duty that night and not some crotchety military officer," Petrov later said. The protocol clearly states that in response to an attack threat a counterattack should be triggered immediately – 400 CC 20 missiles, pointed at targets in Western Europe and the US. But Petrov doubted that the alarm was correct because he found it illogical for the Americans to have launched just a single missile, and he managed to convince his superiors not to counterattack. Later, it turned out that the alarm was indeed false – the spy satellite had been misguided by sun reflections in the clouds. But, despite this, Colonel Petrov was severely punished for breaking the regulations. ■

► неизбежно. Ако няколко поредни императори не бяха решили да спрат експанзията и да затворят империята зад "естествени граници" като Рейн или Агриановата стена, военното и икономическото ѝ развитие нямаше да спрат така внезапно.

През V век Рим е вече много напреднал технически, появяват се дори първите прототипи на парната машина. Ако империята бе оцеляла, индустриалната революция можеше да се състои още през VII век, прескачайки мрака на Средновековието. Разбира се, тогава Аспаруховите българи вероятно нямаше да има къде да се заселят. Националните държави никога нямаше да се появят, а колониализмът щеше да е основан не върху геноцида, а върху любовната на римляните асимилация.

875: АРАБИТЕ ОТКРИВАТ САМОЛЕТА

Според Стивън Бакстър силно развитото общество на сарацините в Испания е било на ръба да открие летящите машини през IX век. Прочутият учен Абас Касим ибн Фирнас създаде подобен апарат и прелетял благополучно повече от километър пред смяяните погледи на съгражданите си от Кордоба. За беда ибн Фирнас не се сетил да сложи на планера си стабилизатора, затова кацането не минало гладко и възрастният учен останал парализиран, с тежки гръбначни увреждания. Ако той бе довършил делото си, ислямът вероятно щеше да завладее и северна Европа, а до Реконкиста изобщо нямаше да се стигне.

1348: ЧЕРНАТА ЧУМА Е ОВЛАДЯНА

През 1348 бубонната чума, пренесена в Европа от пътували до Азия моряци, за броени месеци отнася една трета от населението на континента. Основна причина за високата смъртност са нездравословната диета и жалките хигиенни навици на европейците. В арабския свят, където хигиената е била на почит, пораженията са несравнимо по-малки.

Колкото и да е парадоксално обаче, тъкмо Черната смърт положила основите на модерното западно общество. В рязко обезлюдилата се Европа работната ръка взела да недостига; лошите феодали не могли да задържат селяните си. Цените паднали и гладът изчезнал, защото храната била предостатъчна за оредялото население. Самите отношения между господари и слуги се променили из основи. Епидемията очертила края на феодализма и открила пътя за Възраждането.

1441: КИТАЙЦИТЕ ОТКРИВАТ АМЕРИКА

В зората на династията Мин китайците започват да завладяват света. Най-ярката фигура от тази епоха е един евнух мюсюлманин на име Чжен Хе. По заповед на

Индустриалната революция можеше да се състои още през VII век

Вернер фон Браун с президента Кенеди
Werner von Braun with J. F. Kennedy

императора той построява огромна изследователска флота и през 1405 достига Индия - 15 години преди появата на първите големи португалски мореплаватели. Най-големите китайски кораби били дълги над 120 метра и тежали 1500 тона - истински чудовища в сравнение с крехките черупки, с които плавал по-късно Колумб. След седем плавания на запад Чжен Хе искал да тръгне и на изток, към Америка. Нарастващото му влияние обаче разтревожило конфуцианците в двора и те издействали императорска забрана върху всякакви експедиции извън Китай. Поднебесната империя навлязла в дълъг период на доброволна изолация и когато се наложило да излезе от нея, била вече безвъзвратно изостанала от Запада.

1945: ГЕРМАНИЯ СТАРТИРА КОСМИЧЕСКАТА ЕРА

Разсекретени сравнително скоро документи показват, че нацистка Германия е била съвсем близо до овладяването на Космоса. В селцето Пеенемюнде край Балтийско море Вернер фон Браун и екипът му работели усилено върху създаването на ракета-носител, достатъчно мощна да извежда обекти в орбита (тъкмо от тези проекти после се появи американската „Атлас“, извела в космоса Джон Глен). Фон Браун планирал дори създаването на база на Луната за ракетни нападения срещу Америка. Ако войната се бе проточила още година-две, или ако Хитлер бе изчакал с нахлуването в неподготвения за война СССР, Фон Браун можеше да му даде непобедимо технологично надмощие срещу съюзниците.

1983: ЗАПОЧВА ТРЕТАТА СВЕТОВНА ВОЙНА

Малцина знаят, че светът е бил на ръба на ядрена война не веднъж (Кубинската ракетна криза през 1962), а два пъти. На 25 септември 1983 в свръхсекретната база „Серпухов 15“ системата за ранно предупреждение бие тревога: американска ядрена ракета е изстреляна срещу СССР. Дежурен офицер е дипломираният инженер Станислав Петров. „Светът има късмет, че онази вечер на смяна бях аз, а не някой мухлясал военен“, казва по-късно Петров. Разпоредбите гласят при съобщение за атака незабавно да се задейства контраатаката - 400 ракети SS 20, насочени към цели в Западна Европа и САЩ. Но Петров се усъмнява, че тревогата е фалшива, защото му се струва нелогично американците да изстрелят само една ракета, и успява да убеди началниците си да не действат. По-късно се оказва, че предупреждението наистина е било фалшиво - шпионският сателит е подведен от слънчеви отражения в облаците. Но полковник Петров въпреки това е наказан строго, защото е нарушил разпоредбите. ■

Рецептата за българското чудо

Отдавна вече знаем, че софтуерната индустрия може да е гръбнакът за мечтания икономически бум. Може би е време и да използваме това знание на практика

Текст АЛЕКСАНДЪР БОЙЧЕВ

Да отгатваш бъдещето несъмнено е най-доходната способност. И това далеч не се отнася само до играта на чисти вероятности, каквато е налучкването на числата от тотото (шанс 1 към 13.98 милиона). В икономиката умението да предусетиш печелившите тенденции след две, пет или десет години е в основата на почти всички големи забогатявания – не само на частно, но и на национално ниво. Тъкмо това умение е в основата на онова, което с лека завист наричаме "икономическо чудо".

В изчистен вид рецептата за такова "чудо" е една и съща – независимо дали говорим за България от края на XIX век, за Япония от 50-те години, за Чили през 70-те или за съвременна Естония. Тя се състои от две стъпки. Първо, да очертаеш област, която има добри перспективи и в която все пак имаш някаква основа. И второ, да започнеш да я развиваш на практика.

БЪЛГАРИЯ ОТДАВНА Е ОТМЕТНАЛА ПЪРВАТА ЧАСТ. Каквито и принципни различия да са имали българските правителства в последните двадесетина години, те са били трогателно единодушни в едно: обещаващ сектор с потенциал за сериозно развитие у нас е софтуерната индустрия. По някаква причина обаче втората стъпка до момента ни убягва.

На този етап значението на софтуерната индустрия за българската икономика е ограничено. Но примерът на държава от същия демографския и социален калибър потвърждава колко добри възможности има в този бизнес. Индикатор за започваща благоприятна тенденция могат да бъдат данните на „Барометъра на българската ИТ индустрия“, изготвен от Българската асоциация на софтуерните компании (БАСКОМ). Според доклада на неправителствената организация, който включва данни за около 40% от софтуерните компании в България, през 2010 приходите от дейността им са надхвърлили 160 милиона лева – 5.3% ръст на годишна база. Над половината от бизнеса на тези фирми е свързан с партньори извън България, като очакванията на БАСКОМ са през 2011 растежът да се запази.

На пръв поглед това изследване може да не изглежда достатъчно представително, тъй като отчита по-малко от половината ИТ бизнес в страната. Факт е обаче, че сред компаниите-членки на сдружения като БАСКОМ или Българската Уеб Асоциация са основно фирми, чиято дейност е свързана с производството на продукт с висока добавена стойност. Точно тези фирми са стратегическата основа за евентуалното бъдещо позициониране на България на световния пазар – в случай, че държавата най-сетне припознае стимулирането на информационните технологии като свой приоритет не само на гumi.

ПОД "ДЪРЖАВНА НАМЕСА" компаниите в сектора не разбират пряка финансова стимула-

ция. Става въпрос например за станалата вече нарицателна образователна реформа. Най-големият проблем пред младата българска софтуерна индустрия е липсата на подготвени кадри. И макар че съществуват различни стажантски програми и проектно ориентирани специализирани курсове във висшите училища, дефицитите на средното образование все по-често ще се оказват бариера пред създаването на перспективни работници. Вярно, националните отбори по информатика и математика са подкрепяни щедро от няколко частни компании. Но това е само начин за поощряване на най-добрите и способните, а не стратегия за изграждане на гръбнак от работна сила, способна да отговори на предизвикателствата на бизнеса на бъдещето. Само с такъв гръбнак може да бъде променен негодатам завидният принос на информационните технологии към Брутният вътрешен продукт – едва 1.17% (по данни от доклад на Pierre Audoin Consultants). За сравнение в държава като Дания, където информационните технологии са стратегически приоритет, дялът на ИТ индустрията е 3.25% (и то от един отчетливо по-висок БВП).

На българския пазар оперират и много компании, които се занимават с аутсорсинг. Те юридически са разположени на българска територия, но на практика цялата им дейност е насочена към поръчки и клиенти извън страната, както и към дейност, чиито плодове (данъчни и икономически) са за бюджетите на други държави. Тяхното присъствие не е лошо, дори напротив – това е само потвърждение за потенциала на бизнеса с информационни технологии в България. Най-красноречивото доказателство за това е огромният контактен център на Hewlett-Packard в България, който извършва поддръжката за клиенти на компанията в редица държави от региона EMEA (Европа, Близък Изток и Африка). В него работят над 3200 души, като плановете на американската компания са за разширяване на присъствието ѝ в страната и създаването на още стотици работни места.

ПРЕДИ ГОДИНИ БЪЛГАРСКАТА ИТ ИНДУСТРИЯ се гордеше със своите заводи за микропроцесори, запаметяващи устройства и други производства в сферата на електрониката. Някои с носталгия гледат към дните, когато тези фабрики бълваха продукция, макар и за гарантираните пазари на СИВ. Днес, когато България е част от отворената световна икономика, хардуерът е индустрия без перспектива тук – особено на фона на технологичния напредък и капацитетите на азиатските държави. Това обаче не е причина за отчаяние. Дори напротив – защото ако направим правилната равностметка и се създаде вярната национална стратегия, българските софтуерни компании могат да бъдат далеч по-конкурентни за бъдещето. ■

Александър Бойчев
Alexander Boychev

The Recipe for the Bulgarian Miracle

We have known for a long time that the software industry could be the backbone of the economic boom that is so longed for. Perhaps it is the right time to put this knowledge into practice

By ALEXANDER BOYCHEV

Making good guesses regarding the future is undeniably a profitable skill. And this not only concerns games of pure chance, like guessing the right numbers in the lottery (a probability of 1 in 13.98 million). In the economy, the ability to forecast winning trends two, five, or ten years down the road forms the basis of nearly all instances of making big money – not only on a personal level, but on a national level as well. It is precisely this skill that forms the foundation of what we call, although with a bit of envy, an „economic miracle.”

In its pure form the recipe for this „wonder” is one and the same – regardless of whether we are talking about Bulgaria at the end of the 1800s, Japan since the 1950s, Chile during the 1970s or present-day Estonia. This recipe consists of two steps: first, defining an area with good prospects where you have some experience and, second, starting to actually develop it.

BULGARIA HAS ALREADY SUCCEEDED WITH THE FIRST STEP. Regardless of the differences between them during the last 20 years, the governments of Bulgaria had remarkable agreement about one thing: the software industry in Bulgaria is a promising sector with potential for serious development. The second part of the recipe, however, has somehow escaped us so far.

At this stage, the software industry has only limited significance for the Bulgarian economy. Yet the example of countries with the same demographic and social parameters proves the great potential of this sector. The data of the Bulgarian IT Industry Barometer, collected by the Bulgarian Association of Software Companies (BASCOM), might serve as an indicator that a favorable change has begun. According to the non-governmental organization's report, which includes data from approximately 40% of the software companies in Bulgaria, in 2010 the revenues from their operations exceeded 160 million BGN leva, which represents 5.3% growth on an annual basis. More than half of the business of those companies is conducted with partners outside of Bulgaria, and BASCOM's expectation is that this growth will continue in 2011.

On the face of it, this research might not look representative enough, since it accounts for less than half of the IT businesses in Bulgaria. However, the truth is that the companies that are members of associations like BASCOM or the Bulgarian Web Association are mainly firms whose operations are related to the production of services with very high added value. It is exactly these companies that are the strategic foundation for an eventual positioning of Bulgaria on the world market – if, in fact, the country actually accomplishes the stimulation of information technologies, not only with lip service, but in actuality, as is its stated priority.

WHEN SPEAKING OF „GOVERNMENTAL INVOLVEMENT,” the companies in this sector do not mean direct financial investment. What they have in mind is the already infamous educational reform. The greatest problem that faces the young Bulgarian software industry is the lack of trained specialists. Despite the existence of various apprenticeship programs and project-oriented, specialized courses in the institutions of higher education, the deficiency of Bulgaria's secondary education will increasingly prove to be a barrier that thwarts the training of perspective employees. It is true that the national mathematics and informatics teams are generously sponsored by several private companies. But this policy encourages only the best and most skilled; it is not a strategy for building the backbone of a work force that is capable of meeting the challenges of the business of future. Having such a backbone is the only way to change the meager contribution of the IT industry to the gross domestic product, which is just 1.17% (according to data from Pierre Audoin Consultants). In comparison, in a country like Denmark, where information technologies are a strategic priority, the share of the IT industry is 3.25% (and Denmark's GDP is significantly larger).

There are many companies on the Bulgarian market that are working outsourced projects. They are situated de jure within the territory of Bulgaria, but their entire operations are essentially oriented toward orders and customers outside of the country, as well as toward business activities whose contributions (in taxes and economic impact) are made for the budgets of other countries. Their presence on the market is not something negative; on the contrary, this is only proof of the potential of the information technology business in Bulgaria. The most telling evidence of this is Hewlett-Packard's huge customer contact center in Bulgaria, which carries out the customers support in a whole series of countries in the EMEA region (Europe, Middle East, and Africa). More than 3,200 people work there, and the US company plans to expand its presence in our country and create hundreds of new jobs.

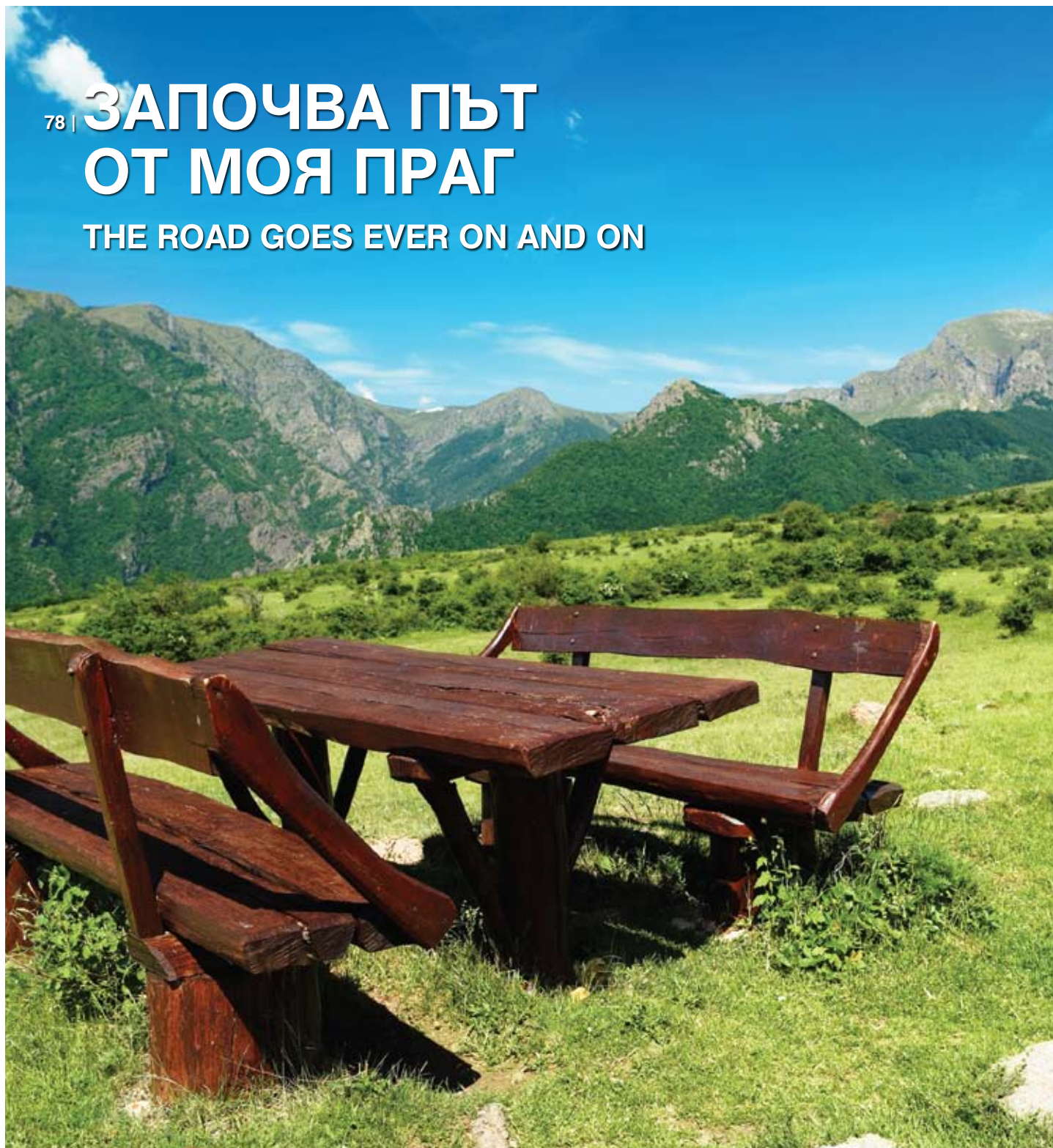
YEARS AGO THE BULGARIAN IT INDUSTRY was proud of its factories for microprocessors, memory devices and other electronic products. Some people look back with nostalgia toward the days when

these two factories flooded the guaranteed COMECON markets with their production. Today, when Bulgaria is part of the open world economy, hardware is an industry that has no more potential here – especially when compared with the technological advancement and capacity of the Asian countries. However, this is not a reason for despair. Quite to the contrary – if we draw the right conclusions and establish the correct national strategy, the Bulgarian software companies could be much more competitive in the future. ■

78 | **ЗАПОЧВА ПЪТ
ОТ МОЯ ПРАГ**

THE ROAD GOES EVER ON AND ON

68 | **ЕЛАТЕ С НАС**
COME WITH US

70 | **ЛЕНЪН, ДИЛЪН, ДЖАГЪР И АЗ**
LENNON, DYLAN, JAGGER, AND ME

Елате с нас

Най-интересното по дестинациите на **България Ер** през октомври

2

3

Come with Us

The most interesting events in **Bulgaria Air** destinations during October

1 ПАРИЖ

Първите дни на октомври са пикът в най-чаканото събитие в модния свят – Парижката седмица на модата. В Carrousel du Louvre се събират всички легендарни имена, включително Карл Лагерфелд, Жан-Пол Готие и Вивън Уестууд. Ревиюта са само с покани, но в баровете спокойно можете да се срещнете очи в очи с най-прочутите моделиери – и модели. От 10 до 16 октомври пък е много симпатичният фестивал Food Culture Europe Festival.

до 5 октомври

България Ер лети до Париж всеки ден.

2 ВИЕНА

Всяка година през октомври реномираният виенски музей "Албертина" приювява колекциите на 40 от най-влиятелните търговци на картини в света – от барокови шедеври до съвременни творби. А ако след храната за душата ви се прииска да поглестите и тялото, в Haus der Industrie е знаменитото шоколадово експо – най-доброто, което австрийската сладкарска индустрия може да предложи, при това наистина в индустриални количества.

през целия октомври

България Ер лети до Виена всеки ден.

3 ФРАНКФУРТ

Почти 30 години на сцената, 7 награди "Грами" и 65 милиона продадени албума – едва ли някой ще оспори, че Red Hot Chili Peppers е едно от най-ярките явления в съвременната рок музика. През октомври калифорнийците обикалят Европа, за да представят новия си албум „I'm With You“, и франкфуртската Фестхале е една от спирките им. MTV вече ги номинира за най-добра група и най-добър изпълнител на живо, така че няма защо да се колебаем.

21 октомври

България Ер лети до Франкфурт всеки ден.

EN

1 PARIS

The first days of October are the peak of the most anticipated event in the fashion world – the Parisian Fashion Week. Carrousel du Louvre gathers all the legendary names, including Karl Lagerfeld, Jean Paul Gaultier and Vivienne Westwood.

The fashion shows are invitation-only, but you can easily meet all the famous fashion designers and models face to face in the bars. The very pleasant Food Culture Europe festival also takes place from October 10th through 16th.

Shows run until October 5th

Bulgaria Air flies to Paris every day.

2 VIENNA

Each year in October the reputable Albertina museum in Vienna hosts the collections of 40 of the most influential art dealers in the world – from baroque masterpieces to modern art. If you would like to also pamper your body after this balm for the soul, there is the famous chocolate expo at Haus der Industrie – the best the Austrian confectionery industry has to offer, and in truly industrial quantities.

Throughout October

Bulgaria Air flies to Vienna every day.

3 FRANKFURT

After almost 30 years on stage, 7 Grammy Awards and 65 million albums sold, no one can question the fact that Red Hot Chili Peppers is one of the greatest phenomena in modern day rock music. In October the Californians will tour Europe to present their new album „I'm with You,” and Frankfurt's Festhalle will be one of their stops. MTV has already ranked them best band and best live performance, so there is no reason to hesitate.

October 21st

Bulgaria Air flies to Frankfurt every day.

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

Madrid

Двупосочен билет до Мадрид от
Round Trip to Madrid from

143.50 €

Wish a destination

Пожелайте си дестинация

Офертата не е промоционална, а е част от новите цени и по-добри условия на България Ер. Местата са ограничени. Цената е крайна с включени летищни такси. Към цената може да се включи такса за издаване на билет в зависимост от издателя.

This offer is not part of a promotion campaign. These are permanent prices subject to availability. Airport taxes are included. The air ticket issuing charge may also be applied, according to the issuer's policy.

Може да платите своя самолетен билет и в клоновете на Централна Кооперативна Банка в цялата страна.

www.facebook.com/bgair

Ленън, Дилън, Джагър и аз

Искате да се снимате като The Beatles, да седнете в стола на Боб Дилън, да обягвате го Джими Хендрикс? Няма проблем – за почитателите на музиката Лондон е мястото за поклонения

Лондон има сериозен проблем. Британската столица притежава всичко, за да е световна туристическа атракция: хилядолетна история, запазени паметници, свръх-богати музеи, прекрасни паркове, атракции, които се простират от лунапарковете до футболната Шампионска лига, и като капак – изумителна колекция от най-добрите представители на всички световни кухни.

Какъв е тогава проблемът ли? Просто Лондон притежава прекалено много от всичко това. Ако сте турист и не разполагате с, да речем, шест свободни месеца, има сериозна заплахата да си тръгнете от тук неудовлетворени и с чувството, че сте изпуснали всичко интересно.

Затова разумният и горещо препоръчителен вариант е да изберете специализирания подход. Ако искате изкуство, зачеркнете футболните стадиони. Ако искате културата, не потъвайте в Британския музей. А ако искате да се потопите в самите корени на съвременната попкултура – и същевременно чудесно да се позабавлявате – изберете музикалната страна на това удивително място.

Микс от всевъзможни култури и вкусове, Лондон е буквално съкровище за ценителите на музиката. От грандиозните концертни зали до малките кафенета с музика на живо и уличните музиканти, градът ще ви очарова със своята непринуденост.

Колоси като The Rolling Stones, Pink Floyd, Деювиг Боуи, Queen, The Who, The Sex Pistols и The Police са започнали кариерите си тук, за да завладеят по-късно света. През 90-те години в центъра на музикалната сцена са групи като Suede и

Blur, допълвани от фънк и соул звученето на изпълнители като Jamiroquai и Faithless, както и гънс формации Basement Jaxx и Groove Armada. Днес музикалният експорт на британската столица включва Babyshambles, Lily Allen, Razorlight, Dizzee Rascal, Dido и Coldplay.

Енергичен, космополитен и мултикултурен, Лондон е бил извор на вдъхновение още от времената на Хенри Пърсел, а сега, благодарение на уникалния етнически микс в града, е възможно най-добрата среда за създаване на нови стилове.

Ако искате да прекарате няколко дни, изпълнени с музика, да откриете местата, вдъхновили заснемането на някои от най-легендарните албуми в историята, да тръгнете по стъпките на The Beatles или просто да откриете за себе си някой нов изпълнител, който след месеци или година ще е световноизвестен, Лондон е идеалното място за вас.

ПО СЪПКИТЕ НА...

1. The Beatles

Въпреки че The Beatles са от Ливърпул, голяма част от музикалната си кариера прекарват именно в Лондон, работейки в студиото Abbey Road.

Abbey Road и "зебрата". Емблематичното звукозаписно студио и близката пешеходна пътека са може би най-известната забележителност в Лондон, свързана с рок музиката. През 1969 година тук Джон, Пол, Джордж и Ринго записват едноименния албум Abbey Road, на чиято обложка са заснети как пресичат в такт пешеходната пътека. Хиляди туристи идват, за да се снимат на това място, а монтираните камери запечатват наплива от хора, пресичащи по няколко пъти Abbey Road в стремежа си за хубава снимка. ►

Проблемът е, че Лондон притежава прекалено много от всичко

Бас китарата на Адам Клейтън (U2) е сред експонатите в лондонското Hard Rock Cafe
Adam Clayton's (U2) bass guitar at Hard Rock Cafe

► Beatles Coffee Shop се намира на спирката на метрото St. John's Wood и предлага автентична атмосфера и многобройни сувенири, свързани с миналото на групата.

2. David Bowie

Heddon Street. Никой не е предполагал, че малката уличка в сърцето на Лондон един ден ще привлече тълпи от хора. Обложката на албума на Дейвид Боуи The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars обаче променя всичко, когато е заснета на номер 23 на същата малка уличка през 1972 година. Ако щете вярвайте, но днес това е една от най-популярните туристически дестинации в Лондон.

3. Oasis

Berwick Street. Улицата, която Oasis избират за обложката на класическия си брийтпоп албум (What's the Story) Morning Glory, сега е госта различна от това, което е запечатано на снимката през 1995 година. Ако решите да се разходите до нея, можете да посетите също и един от най-старите пазари в Лондон, датиращ още от XVIII век.

4. Bob Dylan

Savoy Hotel. В малката уличка зад хотела Боб Дилън заснема легендарното вече видео към песента Subterranean Homesick Blues през 1965 (сещате се, в което Боб не пее, а показва последователно картончета с текста). Малко известно е, че Дилън снима клип и на още две алтернативни локации в Лондон – покрив и парк, но в крайна сметка се спира именно на улицата зад Savoy

Hotel, в който е отсегнал по това време.

МУЗИКА НА ЖИВО

1. Brixton Academy. През годините на сцената на O2 Brixton Academy са свирили групи като Sex Pistols, Rolling Stones, Foo Fighters, Coldplay, R.E.M. и дори Магона. Сградата отваря врати като театър през 1929 и чак през 1983 се превръща в музикална зала, с капацитет близо пет хиляди души. Това със сигурност е едно от най-емблематичните места в Лондон за провеждането на рок концерти, както и заснемането на видеоклиповете на редица музиканти.

2. Camden. Ако се разхождате из този квартал на северен Лондон, не е изключено на самата улица да се разминете с някой световноизвестен изпълнител. Това е един от най-оживените райони на града и можете да откриете както много барове и клубове с музика на живо, така и закътани улички, пълни с улични музиканти.

Бихте могли да посетите и The Hawley Arms pub, който набира все повече почитатели. Приживе това бе и любимото място на живялата в Кембъри Ейми Уайнхаус. Атмосферата е топла и уютна, а музиката варира от инди до класически рок, което е и причината за причудливия микс от посетители.

3. Ain't Nothing But the Blues. Това е бар с блус музика на живо, който горещо препоръчваме, защото доброто настроение след него ще ви остане с дни. Въпреки че се намира в лъскавия район Сохо, Ain't Nothing But

the Blues е непретенциозен, семпъл и уютен, а посетителите му са предимно познавачи на блус музиката. В случай, че решите да посетите клуба в петък или събота, най-добре отидете рано, около осем и половина вечерта, за да избегнете голямата опашка. Пригответе се за хубава музика, добро настроение и много танци.

ЗА МЕЛОМАНИ...

1. Hard Rock Cafe. Няма значение дали ще е закуска, обяд или вечеря - това е мястото в Лондон, което всеки фен на рока трябва да посети. Hard Rock Cafe отваря врати през далечната 1971 година и се слави с наелектризиращата си атмосфера и многобройните музикални инструменти и снимки като част от интериора. В Hard Rock Cafe на "Олд Парк лейн" например можете да видите очилата на Джон Ленън и китарата на Джими Хендрикс. Само имайте предвид, че трябва да се въоръжите с търпение – може да мине четвърт час, преди да успеят да ви настанят.

2. Rough Trade East. Това е място за поклонение за всички истински меломани. Музикалният магазин Rough Trade East е разположен на около 1500 квадратни метра на очарователната уличка "Брик лейн". Заслужава си да се потопите в неповторимата му атмосфера, където можете да слушате музика и четете книги на воля, да чуете мнението на специалисти или просто да срещнете интересни хора. Магазинът разполага със завидна колекция от дискове и плочи във всевъзможни музикални стилове. ■

Помощ при пътуване в чужбина и Отмяна на пътуване

Комбинираното застрахователно покритие
Помощ при пътуване и Отмяна на пътуване от
ЗАД "Армеец" осигурява помощ и съдействие в случай на:

- здравословен проблем, спешно зъболечение;
- потребност от правна защита;
- изгубен багаж;
- отмяна, съкращаване или прекъсване на пътуване;
- закъснение на самолетен полет.

ЗАСТРАХОВАТЕЛНО
АКЦИОНЕРНО ДРУЖЕСТВО
Армеец
www.armeec.bg

By YANA STANKOVA / Photography SHUTTERSTOCK

Lennon, Dylan, Jagger, and Me

You want to be photographed like The Beatles, sit Bob Dylan's chair, have lunch next to Jimi Hendrix? No problem, London is a place of pilgrimage for music fans

London has a serious problem.

The British capital has everything it takes to be a world tourist attraction: a thousand-year-long history, preserved monuments, super-rich museums, wonderful parks, attractions that range from fairgrounds to the football Champions League, and, on top of all that, the breathtaking collection of the best representatives of all the world's cuisines.

Well, then, what is the problem? It is that London has too much of everything. If you are a tourist and do not have, for the sake of argument, six months free, then you run the serious risk of leaving London frustrated and with the feeling of having missed everything that was interesting.

Therefore, we find it reasonable – and strongly recommend – for you to take a specialized approach. If you want art, then you should cross off the football stadiums. If you want culinary experiences, do not delve into the British Museum. If you want to dig into the very roots of the modern pop culture, and have great fun at

the same time, then you will want to choose the musical aspect of this fascinating place.

Being a mix of all kinds of cultures and tastes, London is literally a treasure for fans of music. From the grand concert halls to the small pubs with live music to the street musicians, the city is going to captivate you with its spontaneity.

Giants like The Rolling Stones, Pink Floyd, David Bowie, Queen, The Who, The Sex Pistols and The Police have started their careers here and have conquered the world. During the 1990s bands such as Suede and Blur, complemented by the funk and soul sound of performers like Jamiroquai and Faithless, as well as the dance formations Basement Jaxx and Groove Armada, were under the spotlights and on the stage. Today the musical exports of the British capital include Babyshambles, Lily Allen, Razorlight, Dizzee Rascal, Dido and Coldplay.

Full of energy, cosmopolitan and multicultural, London was a well of inspiration as early as the times of Henry Purcell and, now, thanks to the unique ethnic mix in the city, it is the best

possible setting for the creation of new styles.

If you want to spend several days filled with music, to discover the places that have inspired the recording of some of the most famous albums in history, to walk in the steps of the Beatles or just discover for yourselves some new performer who will be world-famous in a few months or a year, then London is the perfect place for you.

IN THE STEPS OF...

1. The Beatles

Despite being from Liverpool, they spent the greater part of their music career in London, working in the Abbey Road studio.

Abbey Road and „The Zebra.“ The emblematic recording studio and the nearby crosswalk are probably among the most famous landmarks in London that are related to music. In 1969, John, Paul, George and Ringo recorded their album of the same name here; the cover features them as they cross „the zebra“ in time with the music. From then on thousands of tourists have come to be photographed at this place, and the installed street cameras catch the influx of people as they cross Abbey Road several times trying to take a better shot.

Beatles Coffee Shop is situated at the St. John's Wood tube station, and offers authentic atmosphere and many souvenirs that are related to the history of the band.

2. David Bowie

Heddon Street. Nobody had ever supposed that this small street in the heart of London would one day attract throngs of people. However, the cover of David Bowie's album *The Rise and Fall of Ziggy Stardust and the Spiders from Mars* changed everything; shot in 1972, it portrayed No. 23 on small Heddon Street. Believe it or not, this spot is one of the most popular tourist destinations in London today.

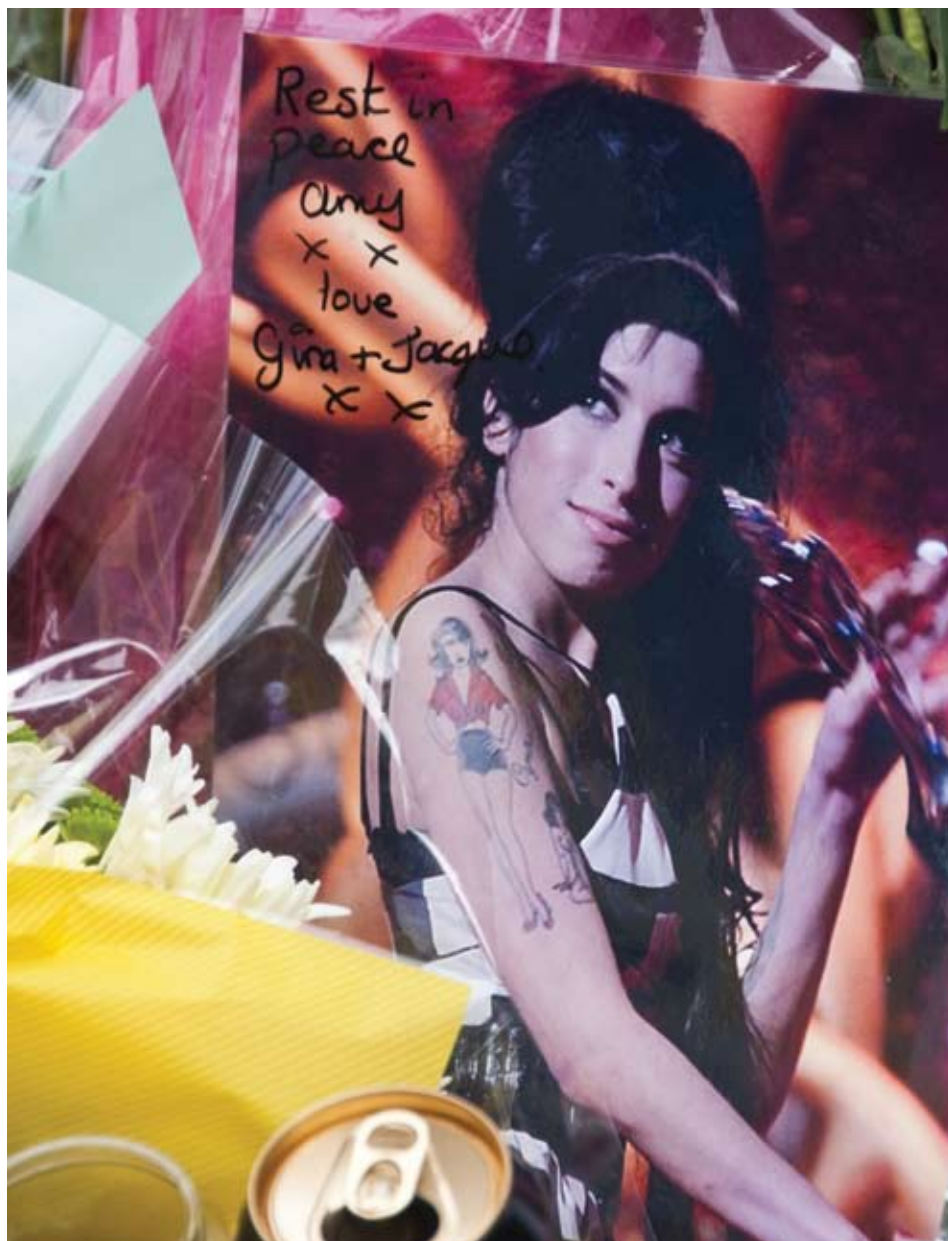
3. Oasis

Berwick Street. The street, which was chosen by Oasis for the cover of their classic Brit-pop album *(What's the Story) Morning Glory*, is now quite different than it was back in 1995, when it was caught on camera. If you choose to walk along the street, you may visit one of the oldest markets in London, dating back as early as the 18th century.

4. Bob Dylan

Savoy Hotel. In 1965 in the small street behind the hotel, Bob Dylan filmed the legendary video for *Subterranean Homesick Blues* (the one in which Bob does not sing, but shows consecutive cue cards with the lyrics, as you may remember). The fact that Dylan filmed a video at two other alternative locations in London – a roof and a park, before eventually choosing the street behind the Savoy Hotel, where he was staying at the time – is little known. ►

Почит към Ейми Уайнхаус в родния ѝ Кемдън
A tribute to Amy Winehouse in her native Camden

Смяна на караула в Бъкингамския дворец
Changing of the guard in Buckingham Palace

Ройъл Албърт Хол
Royal Albert Hall

► LIVE MUSIC

1. **Brixton Academy.** Over the years the stage of O2 Brixton Academy has welcomed bands such as the Sex Pistols, Rolling Stones, Foo Fighters, Coldplay, R.E.M. and even Madonna. The building opened its doors as a theater in 1929, and became a music hall in 1983, with the capacity to accommodate about five thousand people. This is definitely one of the most emblematic places in London for staging rock concerts, as well as for filming videos of a whole series of musicians.

2. **Camden.** If you take a walk around this quarter in North London, it may well be that you will walk past some world renowned performer. This is one of the most frequented parts of the city and you will find many pubs and clubs with live music, as well as small, tucked-away streets filled with street musicians.

You might want to visit The Hawley Arms pub, which is attracting more and more visitors. The atmosphere is warm and cozy and the music varies from Hindi to classic rock, which is the reason behind the bizarre mix of visitors.

3. **Ain't Nothing But the Blues.** This is a pub with live blues music, which we very strongly recommend to you, because you will leave it in a good mood that will last for a few days. Despite its location in the expensive Coxo quarter, Ain't Nothing But the Blues is modest, simple and cozy, and its visitors are mainly connoisseurs of blues music. In case you choose to visit the club on Friday or Saturday, you will do best to go there early, at about half past eight in the evening, in order to avoid the big queue. Be ready to expect good music, good times and a lot of dancing.

FOR MUSIC FANS

1. **Hard Rock Cafe.** This is the place in London that every fan of rock music must visit, regardless of whether it is for breakfast, lunch or dinner. Hard Rock Cafe opened its doors way back in 1971, and it is famous for its emotionally charged atmosphere and the great number of musical instruments and photos that are part of its interior. At the Hard Rock Cafe on Old Park Lane you may see, for example, John Lennon's glasses and Jimi Hendrix's guitar. Just keep in mind that you need to arm yourself with patience, since it might take a quarter of an hour before you are able to take a seat.

2. **Rough Trade East.** This is a place of pilgrimage for all real music fans. The Rough Trade East music store occupies about 1,500 square meters on the charming Brick Lane. You will not be sorry if you delve into its unique atmosphere, where you can listen to music and read as much as you want, hear the opinion of experts or simply meet interesting people. The store has a remarkable collection of discs and records covering all kinds of musical styles. ■

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

London

Двупосочен билет до Лондон от
Round Trip to London from

192 €

Wish a destination

Пожелайте си дестинация

Офертата не е промоционална, а е част от новите цени и по-добри условия на България Ер. Местата са ограничени.
Цената е крайна с включени летищни такси. Към цената може да се включи такса за издаване на билет в зависимост от издателя.

This offer is not part of a promotion campaign. These are permanent prices subject to availability.
Airport taxes are included. The air ticket issuing charge may also be applied, according to the issuer's policy.

Може да платите своя самолетен билет и в клоновете на Централна Кооперативна Банка в цялата страна.

www.facebook.com/bgair

ЗАПОЧВА ПЪТ ОТ МОЯ ПРАГ

Ако никога досега не сте поемали по
планинските пътеки с раница на гръб, значи
не познавате най-красивото лице на България

The Road Goes Ever On and On

If you have never walked the mountain paths
with a knapsack on your back, then you don't
know Bulgaria's most beautiful side

Забелязали ли сте, че покрай опитите на хотелиерите да осигуряват "всички удобства" местата, към които се устремяваме през уикенда, все по-често заприличват на местата, от които се мъчим да избягаме? След пет дни в бетонната джунгла последното, което ви се иска, е да попаднете някъде, където е асфалтирано, електрифицирано и се ловят 80 сателитни канала.

Затова не е чудно, че все повече хора се насочват към друг вид туризъм: чувствително по-евтин, подчертано лишен от удобства, на моменти изтощителен до сълзи, но далеч по-разтоварващ от всичко друго. Разбира се, става дума за планинарството. България е може би страната с най-красивите планини в Европа и ако още не сте ги опознали отблизо, просто не знаете какво губите. Малко усещания могат да се мерят с това да изпием чаша прясно и собственоръчно направено кафе, докато люлееете крака от някой скален ръб, а пред вас като на глан се простира половин България. *Bulgaria On Air* подбра пет изпитани маршрута, с които да наваксаме пропуснатото. ►

Have you noticed that, parallel to the efforts of hoteliers to provide „every convenience,” the places to which we crowd during the weekend – more often than not – have begun to resemble the places we are striving to escape? After five days in the concrete jungle, the last thing you want is to go somewhere that is paved, electrified and offers you 80 satellite channels.

Therefore, it is not a surprise that more and more people are choosing another type of tourism that is significantly cheaper, definitely lacking some conveniences, sometimes exhausting to tears, but far more satisfying than any other. We are talking about mountain trekking, of course. Bulgaria is the country that has what is probably the most beautiful mountains in all of Europe and, if you have not yet become familiar with them, you have no idea of what you are losing out on. Few sensations can compare to having a cup of fresh, self-made coffee while sitting on a rocky ledge and dangling your feet in the air – with half of Bulgaria stretching out before your eyes, as if in the palm of your hand. *Bulgaria On Air* selected five proven routes to help you make up for lost time. ►

КОНЧЕТО

Истинските планинари смятат Пирин за най-сериозното предизвикателство у нас. Тук маршрутите са безброй, но съвсем малко от тях са леки и подходящи за дами на токчета.

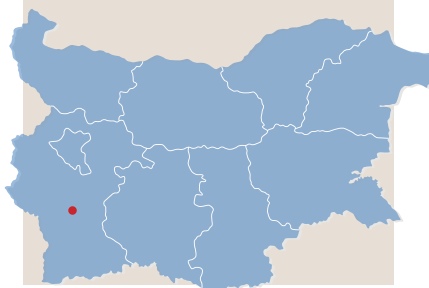
Прословутата седловина Кончето, на 2800 метра надморска височина, не е за неделни туристи. Ще ви трябва известна подготовка – и физическа, и психическа – за да минете по този 400-метров скален ръб. В най-тясната си част Кончето е широко по-малко от половин метър, а от двете ви страни зее половинкилометрова пропаст. Реална опасност няма – пътят е подсигуран с опънато метално въже – но гледката ще покачи адреналина ви до рекордни степени. Малко отвъд ръба има изграден заслон – всъщност обикновена метална кутийка, в която могат да нощуват не повече от петима. Ток и вода, разбира се, няма, така че си пригответе примусче и достатъчно провизии.

КАК ДА СТИГНЕМ

С кола: по асфалтирания път от Банско до хижа Вихрен. Пътят е доста тесен на места – внимавайте в завоите. От хижата (1950 метра надморска височина), хванете пътеката с червена маркировка и след около 4 часа ще стигнете до Кончето.

HOW TO GET THERE

By car: There's a tarmac road from Bansko to the Vihren rest-house. The road is narrow – be careful with the corners. From the rest-house (1,950 m above sea level) take the red-marked path and in about four hours you'll reach Koncheto.

KONCHETO (THE HORSIE)

Real mountaineers think that Pirin represents the most serious challenge for them in Bulgaria. The trails are innumerable here, but very few of them are easy and fit for ladies in high-heels.

The famous Koncheto ridge, which rises 2,800 meters above sea level, is not for Sunday tourists. You will need some preparation – physical, as well as mental – if you want to hike this 400-meter-long rocky ridge. At its narrowest point Koncheto is less than half a meter wide, with gaping precipices on both sides that reached down half a kilometer. However, there is no real danger – the route is secured by a tight metal rope – but the view will make your adrenaline level jump to record highs. Just beyond the ridge is a shelter – it is actually just a metal box that can accommodate a maximum of 5 people. There is no electricity or water, of course, so you will have to carry a primus stove and enough provisions.

ХИЖА ТРЪСТЕНАЯ

Ако висенето по въжета и пълзенето по скали не е по ваш вкус, близките околности на София предлагат доста варианти. Около Бов и Лакатник в Искърското дефиле има много пътеки, но една от тях ще ви отведе до изненадващо откритие. След по-малко от два часа пеша по приятен и сенчест коларски път ще се озовете сред огромна малинова плантация. Там се намира хижа Тръстеная, чийто гостоприемнен хижар прави невероятно малиново вино – за нищо на света не го пропускайте. За по-самоотвержените пиячи има и малинова ракия. Добра идея е и да си вземете въдица, защото близките езерца са пълни с щуки, шарани и костури. На връщане може да се насладите на фантастичните гледки към дефилето и да надникнете във вилата, в която някога обичал да отсяга Иван Вазов.

CHALET TRUSTENAYA

If hanging on ropes and crawling on rocks is not to your taste, Sofia's nearby surroundings offer many other opportunities. There are many trails around Bov and Lakatnik in the Iskar Gorge, and one of them will even lead you to a surprising discovery. After walking less than two hours along a pleasant and shady dirt road, you will find yourself at a huge raspberry plantation. This is the location of chalet Trastenaya, whose hospitable host makes an incredible raspberry wine; you will not want to miss it for anything in the world. For the more dedicated drinkers there is raspberry rakiya. It is also a good idea to carry a fishing pole, because the nearby lakes are full of pike, carp and perch. On your way back you may feast your eyes on the fascinating views toward the gorge and have a look at the villa that was once frequented by Ivan Vazov.

КАК ДА СТИГНЕМ

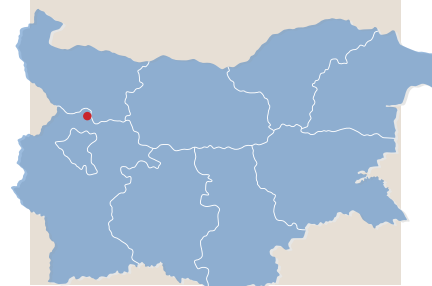
С кола: От София по път E80 в посока Свoge, отбивка за Лакатник вдясно (67 км). От село Лакатник до хижата има 7 км път (чакъл) - час и половина пеш.

С влак: от София до гара Лакатник (14 км до хижата) или гара Бов (12 км).

HOW TO GET THERE

By car: Take the E80 road from Sofia to Svoge and then turn right to Lakatnik. Then you have about 7 km of gravel road to the rest-house itself – about half an hour walk.

By train: From Sofia to Lakatnik station (14 km to the rest-house) or to Bov station (12 km).

РАЙ - БОТЕВ - ДОБРИЛА

Заради някои климатични особености Стара Планина е най-коварната за туристи – времето може да се промени напълно буквално за пет минути. Затова, дори и да е 40-градусова жегата, не забравяйте да си вземете връхна греха.

В подножието на връх Ботев се спуска най-високият водопад на Балканите – Райско пръскало. До него се стига след около 5 часа ходене по горска пътека, която започва от село Паниците (на 8 км от Карлово). Имайте предвид, че хижа Рай, която е точно под водопада, често е пълна и е добре да си запазите места предварително.

До самия връх Ботев е по-лесно да се стигне от северната страна, откъм Априлци. Пригответе се за 7-8 часа ходене по доста стръмна пътека. Гледката на Северния джандем обаче си струва усилията, накрая за награда можете да пиинете ледена вода направо от Видимското пръскало. Ако група ухилени бабки ви изпреварят с богра стъпка, не се учудвайте – мястото е любимо на старите планинари.

Малко под върха е заслон Ботев, вероятно най-удобният у нас. Вкусните гозби на еля Мария ще ви компенсират за дългото ходене, а когато е в настроение, чичо Вальо ще ви посвири на акордеона си. На другия ден, ако имате сили, можете да прекосите цялото „алпийско“, било на Стара планина до хижа Добрила. Преходът е 10 часа, като ще минете покрай атрактивния връх Голям Купен. От Добрила можете да слезете в цивилизацията със седалковия лифт.

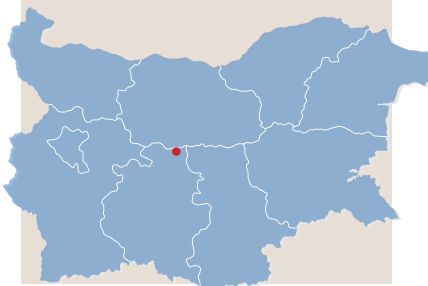
В Стара Планина Времето може да се промени буквално за пет минути

КАК ДА СТИГНЕМ

С кола: от София до Калофер по подбалканския път (Е871) – разстоянието е около 150 км. Асфалтовият път стига до местността Паниците, оттам тръгвате по пътеката за хижа Рай – 4 часа и половина. От хижа Рай до връх Ботев са още два часа.

HOW TO GET THERE

By car: Take the E871 road from Sofia to Kalofer – about 150 km. The pavement will get you to the Pevtzie site, where the path to the Rai rest-house starts. It will take you about four and a half hours to get to the rest-house and another two hours to the summit.

RAY – BOTEV – DOBRILA

Because of some climactic peculiarities, the Balkan Mountain range is the most treacherous for tourists – the weather can change completely in as little as five minutes. Therefore, even if it is 100 degrees Fahrenheit, do not forget to take a topcoat with you.

At the foot of Botev Peak is the highest waterfall in the Balkans – Raysko Praskalo (Heavenly Spray). You can reach it by walking for about 5 hours along a wooded trail that begins at the village of Panitsite (8 km from Karlovo). Keep in mind that Chalet Ray, which is just under the waterfall, is often full and that it is good to book your stay beforehand.

Botev Peak itself is more easily accessible from the north, from the direction of Apriltsi. Prepare yourself for a 7-8 hour hike along a very steep path. The view of the Severen Jendem (Northern Hell) is worth the effort and you can reward yourself with a sip of ice-cold water direct from the Vidimsko Praskalo waterfall. Do not be astonished if you are outpaced by a group of briskly walking – and grinning – grannies; this is one of the favorite places for veteran mountaineers.

A little bit below the peak is the Botev shelter, which is perhaps the most comfortable in all of Bulgaria. The delicious dishes that Aunt Maria will whip up for the long walk, and Uncle Valyo's accordion playing – if he is in a good mood – are not to be missed. The next day, if you have any remaining strength, you can cross the entire „Alpine“ ridge of the Balkan range and reach Chalet Dobrila. During the 10-hour-long passage you will walk past the most attractive peak, Golyam Kупен. From Dobrila, you can descend back to civilization by chairlift.

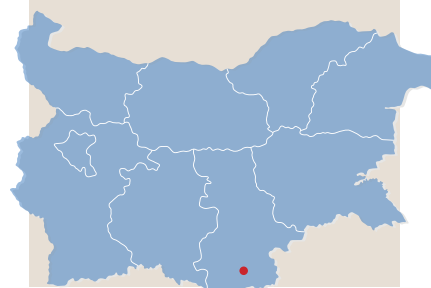

КАК ДА СТИГНЕМ

С кола: от Кърджали в посока Енчец и хижа Боровица. Пътят е асфалтиран и в прилично състояние. На 2 км след Боровица има табела за началото на пътеката към пещерата. Изкачването отнема около час при спокойно темпо.

HOW TO GET THERE

By car: From Kurdjali take the road to the village of Enchetz and the Borovitza rest-house. The pavement is relatively good. Two kilometers after the rest-house you will see the sign marking the path to the cave. It will take you about an hour of walking to reach it.

"УТРОБАТА" - КАМЕННИТЕ ГЪБИ - БЕЛИНТАШ

За любителите на не толкова екстремните преходи чудесен избор са Източните Родопи. Край прелестния язовир Кърджали има много интересни маршрути. Можете да тръгнете по следите на древните тракийски светилища и да посетите пещера „Утробата,“ (само на час път от язовира). Естествено образуваната пещера е разширена от хора, живели по тези земи преди повече от 5-6 хиляди години. В дъното има специален олтар, до който през най-късия ден в годината прониква един-единствен слънчев лъч – символ на оплождането и плодородието. Край входа девойки от близките села ще ви предложат домашен айрян.

Съвсем близо са и прословутите скални гъби до които може да стигнете по горските пътеки или с кола. Може да се разходите и до прословутия Белинташ, или "Белия камък" – също древно тракийско светилище. Имайте поредвид обаче, че там маркировка няма, пътеките не са добре утъпкани и човек лесно може да се загуби. За щастие местните жители са пословично гостоприемни и с удоволствие ще ви помогнат, ако имате нужда.

През най-късия ден в годината до олтара прониква един-единствен слънчев лъч

UTROBATA (THE WOMB) – KAMENNITE GABI (THE STONE MUCHROOMS) – BELINTASH

For those who prefer trails that are not so extreme, the Eastern Rhodopes are a perfect choice. There are many interesting sites around the fascinating Kardjali Reservoir. You can follow the routes toward the ancient Thracian sanctuaries and visit the Utrobata (The Womb) cave, which is just an hour's walking distance from the lake. The naturally formed cave was widened by people who lived there more than 5-6 millennia ago. There is a special altar at the bottom, which is reached by a single sunbeam during the shortest day of the year – a symbol of fertility and fruitfulness. Girls from the nearby villages will offer you home-made airyan (mixed yogurt and water) by the entrance.

The famous stone mushrooms or Kamennite Gabi, which can be reached either by car or by walking along the forest trails, are very close by. You can also walk to the widely acclaimed Belintash, or White Stone, which is another Thracian sanctuary. Keep in mind, however, that there are no trail markers here; the trails are not well tread and one can easily lose his way. Fortunately, the local people are well known for their hospitality and will gladly offer their help if you need it.

СТРАШНОТО ЕЗЕРО И МАЛЪОВИЦА

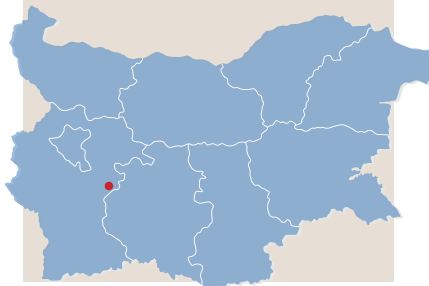
Заради асфалтовия път и построяния лифт Седемте рилски езера често заприличват на оживена софийска улица. Но ако все пак копнеете за спокойствието на планината, добра алтернатива е Страшното езеро - не по-малко красиво, макар и по-непопулярно. До него се стига за около 3-4 часа, но не и през зимата – тогава има опасност от лавини. Пътеката минава покрай хижа Малъовица, която не препоръчваме особено, и след едно доста стръмно изкачване ще ви отведе до езерото, на 2575 метра надморска височина. Водата е непрогледно тъмна дори при хубаво време, а в нея се оглеждат най-страшните рилски зъбери. На брега има каменен заслон, оборудван с печка, нарове и маса. Планинарите винаги оставят по нещо, когато си тръгват – лекарства, бисквити, свещи, бутилка ракия... От същия изходен пункт (спортната база над Говедарци) може да се опитате да покорите връх Малъовица или да се качите до Елениното езеро, откъдето при хубаво време се виждат Мусала и върховете на Пирин.

КАК ДА СТИГНЕМ

С кола или автобус: по асфалтовия път от Самоков до хотел „Малъовица“, (30 км). Оттам пеша се качете до хижа „Малъовица“, и потърсете пътеката с червена маркировка (Е4) за Страшното езеро. Качването и слизането ще ви отнеме общо около шест часа.

HOW TO GET THERE

By car or bus: Take the paved road from Samokov to Hotel Maliovitza (about 30 km). Then walk to the Maliovitza rest-house and look for the red-marked path to Scary lake.

STRASHNOTO EZERO (THE FEARSOME LAKE) AND MALYOVITSA

Because of the asphalt road and the lift, the Seven Rila Lakes often look like a busy street in Sofia. Yet, if you long for the tranquility of the mountain, a good alternative is Strashnoto Ezero, which is equally beautiful but less popular. You can reach it in 3-4 hours, but not in the winter; at that time there is a danger of avalanches. The trail goes past the Chalet Malyovitsa, which we do not recommend, then, after a very steep climb, the path will bring you to the lake, which is 2,575 meters above sea level. The water is impenetrably dark even during fair weather, and the only things you can see are the reflections of the most fearsome pinnacles of Rila. There is a stone shelter on the shore, furnished with a stove, wood-slat beds and a table. Mountaineers always leave something behind upon their departure – medicines, biscuits, candles or a bottle of rakiya... From the same point of departure (the Sport Center above Govedartsy) you can try to conquer the peak of Malyovitsa or climb to Elenino Ezero (Elena's Lake), from where you can see Musala and the Pirin peaks if the weather is fair.

94 | **НАЙ-ДОБРИЯТ
ПРИЯТЕЛ НА
ЧОВЕКА**

MAN'S BEST FRIEND

88 | **АФИШ**
POSTER

90 | **ВРЕМЕ Е ЗА НОРМАЛНА ЖУРНАЛИСТИКА**
THE TIME FOR NORMAL JOURNALISM HAS COME

АФИШ

Събитията
и нещата, за
които ще се
говори през
октомври

СПЕКТАКЪЛ

ЖАН-МИШЕЛ ЖАР // По-добре късно, отколкото никога: българската публика ще види един от бащите на електронната музика точно 34 години, след като той превзе световната сцена с легендарния албум Oxygen. За щастие талантят на Жан-Мишел Жар съвсем не е пресъхнал, а концертите му са по-зрелищни отвсякога. Дори да не харесвате този тип музика, самото преживяване остава спомен за цял живот.

9 октомври, „Арена Армеец“

КНИГИ

МАНДАРИНИТЕ // Първи български превод на нашумелия роман на Симон дьо Бовоар. Действието се развива в бурните години след Втората световна война във Франция. "Мандарините" са представителите на най-елитната интелигенция, които задават дневния ред на обществото. Предполага се, че прототипи на героите са Жан-Пол Сартр, Албер Камю, самата Симон дьо Бовоар и писателят Нелсън Олгрен, с когото тя изживява страстна връзка.

Издателство „Колибри“

КОНЦЕРТ

ШАДЕ // И София ще стане част от едно от най-дългоочакваните завръщания в музикалния свят. След 10-годишна пауза легендарната соул певица Шаде издаде нов албум - Soldier of Love, който веднага стана мултиплатинен, а в съпътстващото го турне спирка ще е и столичната "Арена Армеец". За 27 години на сцената певицата с нигерийски корени има четири награди „Грами“ над 55 милиона продадени албума по цял свят.

29 октомври, „Арена Армеец“

EN

SHOW

JEAN MICHEL JARRE // Better late than never: a Bulgarian audience will witness one of the fathers of electronic music exactly 34 years after he conquered the world stage with his legendary album, Oxygen. Fortunately, the talent of Jean Michel Jarre has not dried up and his concerts are even more spectacular than ever. Even if you are not a fan of this kind of music, the experience itself is unforgettable.

October 9, Armeec Arena

BOOKS

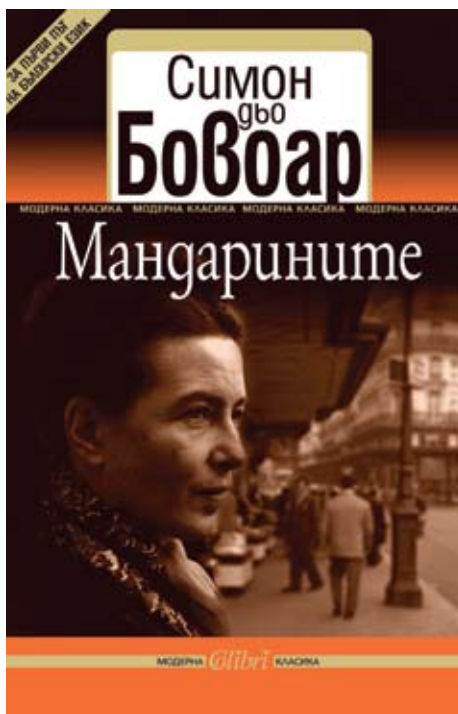
THE MANDARINS // The first Bulgarian translation of Simone de Beauvoir's book with all the buzz. The action takes place in France the stormy years after World War II. „The Mandarins“ are representatives from the high class intellectuals who set the tone of society's daily life. Presumably the prototypes of the protagonists are Jean Paul Sartre, Albert Camus, Simone de Beauvoir herself and the writer Nelson Algren, with whom she experiences a passionate relationship.

Kolibri Publishing House

CONCERT

SADE // Sofia, too, will become part of her long awaited return to the musical world. After a 10 year break, the legendary soul singer, Sade, has released a new album, Soldier of Love, which immediately went platinum many times over. The album's tour will stop at the capital's Armeec Arena. During her 27 year career on stage, the singer of Nigerian origin has been awarded four Grammy Awards and has sold more than 55 million albums all over the world.

October 29, Armeec Arena

Events and
things that
will be
discussed in
October

POSTER

ШОУ

REBELS OF RHYTHM // На пръв поглед съчетанието от акробатика, фокуси, танци, мимика и игра на сенки звучи странно, но всъщност изпълнението на групата Percossa е хармонично и завладяващо зрелище. Създадена още през 80-те години, групата използва всички възможни удари инструменти, за които се сещате, плюс още няколко, като японски одайко барабани, пандейро и калimba. Програмата From Holland им донесе завиден успех по цял свят.

5 октомври, НДК

ИЗЛОЖБА

СЪР ПИТЪР БЛЕЙК И НОВАТА БРИТАНСКА ВЪЛНА // Петима от най-влиятелните творци на лондонската сцена - сър Питър Блейк, Аниш Капур, Марк Куин, Гевин Търк и Деймън Хърст - ще гостуват със свои произведения в София през октомври. Блейк, признат за баща на британския поп арт, ще пристигне лично за откриването на изложбата и ще покаже серията си Paris Suite, както и портрети на Елвис, Мерилин Монро, The Beatles и дори Кейт Мос.

Октомври,
Музейна галерия за модерно изкуство

КИНО

АЙРЪНКЛАД // Годината е 1215. Група рицари-темплиери се опитват да защитят замък Рочестър от тираничния крал Джон Безземни - бунт, от който водят корените си Великата харта на свободите и английската демокрация като цяло. Преобладаващо британският актьорски състав (Джейсън Флеминг, Боб Хоскинс, Робърт Карлайл, Брайън Кокс) и британският сценарий гарантират класически епос без холивудско подслаждане. какво съмнение, мача на годината у нас.

В кината през октомври

PERFORMANCE

REBELS OF RHYTHM // At first glance the mixture of acrobatics, tricks, dances, gestures and a shadow play sounds strange, but, in fact, the performance by Percossa is a harmonic and fascinating show. Established in the 1980s, the group uses almost every kind of percussion instruments you can think of, plus others such as pandeiro, kalimba and Japanese odaiko drums. From Holland, their program has brought them great success throughout the world.

October 5, National Palace of Culture

EXHIBITION

SIR PETER BLAKE AND THE NEW BRITISH WAVE // Five of the most influential artists on the London scene - Sir Peter Blake, Anish Kapoor, Mark Quinn, Gavin Turk and Damien Hirst - will visit Sofia with their unique pieces of art in October. Blake, acknowledged as the father of British pop art, will personally attend the exhibition's opening and will display his Paris Suite series, as well as portraits of Elvis, Marilyn Monroe, The Beatles and even Kate Moss.

October, the Gallery of Modern Art Museum

CINEMA

IRONCLAD // The year is 1215; a small group of Knights Templar fight to defend Rochester Castle against the tyrannical King John - a rebellion that laid the foundation for the Magna Carta of Liberties and English democracy in general. The predominantly British cast (Jason Fleming, Bob Hoskins, Robert Carlyle and Brian Cox) and the British script guarantee a classic epic without any Hollywood flavoring.

In cinemas in October

Текст АСЯ ДИМИТРОВА / By ASSIA DIMITROVA

Дойде Времето за нормална журналистика

Водещият на "Денят On Air" Веселин Дремджиев за прехода, новите технологии и колко е важно новините да имат "добавена стойност"

Веселин Дремджиев, едно от най-популярните лица на съвременната българска телевизия, отново е на екран в двойното си качество на шеф на новините на Bulgaria On Air и водещ на централната емисия Денят On Air. Работил е във вестниците "Народна младеж" и "Капитал", бил е кореспондент на Radio Grance Internacional, водещ на "По света и у нас" и "Всяка неделя". Разговаряме с него за амбициите на проекта Bulgaria On Air, позитивните новини и бъдещето на журналистиката.

Завръщаш се на екран след година отсъствие, с какво усещане? Липсваше ли ти живият ефир?

Да, защото новинарството е наркотик. И не, защото всекидневно водене е страшна мелница. Но в Bulgaria On Air извличам удоволствие от два факта. Първо, че мога да участвам в правенето на един нов проект – което не се случва чак толкова често в професионалния живот на един журналист. И второ, че мога да бъда, както казвам, "изграещ треньор". Това е много важно, защото кара хората от екипа да се чувстват по-сигурни и мотивирани. Никога не бих бил класически началник на бюро. Аз съм журналист.

Какви ще бъдат новините на Bulgaria On Air? С какво ще се отличават от толкова много други новинарски проекти?

Винаги, когато тръгва нова телевизия, слушаме заклинания: ще бъдем такива или онакива. Но с течение на времето, ако няма много силна вътрешна убежденост какви трябва да бъдат новините, сищата вода ги завлича. Това, което искаме в Bulgaria On Air, е новините ни да са умни и да имат прибавена стойност.

Хората се измориха от страшния не-

гативизъм, който излъчват масовите телевизии в България. Тази битка за рейтинг на всяка цена повлече новините дори не толкова в жълтото, колкото в непрекъснато облъчване с негативни послания. Това е нещо, за което обществото плаща много тежка цена. А хората имат нужда от новини, които все пак казват, че в живота се случват и хубави неща. Ние искаме да използваме този вакуум. И вече го правим, ако се съди по първите реакции на зрителите. Те казват обикновено две неща: при вас виждаме интересни документални филми и едни почти западни новини.

Този повсеместен акцент върху негативните новини не се ли дължи и на това, че така е по-лесно? Негативната новина се разпространява сама; за позитивната трябва да се поработи...

Разбира се. По начало в журналистиката новина е вла-

кът, който закъснява, а не влакът, който пристига навреме. Но проблемът е, че при нас беше нарушен балансът. Да, винаги можеш да измериш от криминалната хроника три трупа и четири самоубийства. Но това ли е целият живот? Помислете за гърците например. Държавата им е пред фалит, намаляват им заплатите, и въпреки това гърците намират и повод да се усмихнат. Защото животът продължава.

Навялязохме и в следващия ми въпрос: как се промени телевизията в България за тези двайсет години? Ти си свидетел на процесите от самото начало.

Промени се точно така – към негативизъм, към липса на аналитичност, което може би се дължи и на факта, че тези години бяха свързани с прехода и смяната на собствеността в България, а това не предполагаше нормална и спокойна журналистика. Фактът, че ние се появяваме в момента, в който този преход е свършил, ни дава шанс да бъдем различни.

За толкова години кои са най-паметните неща, които си правил в телевизията?

Преди всичко поредицата "Съпругите" по "Всяка неделя" – интервюирах съпругите на Франсоа Митеран, Ануар Сагат, Милошевич, Вацлав Хавел, Ицхак Рабин... Това беше първа възможност да се погледне зад фасадата на управлението.

Другото голямо изживяване беше пътят срещу Горбачов. Поради някакви смени в БНТ Vogueх пет седмици поред "По света и у нас". Тогава съм имал възможно най-големия рейтинг, постиган в България – защото телевизията беше само една и заради граматизма на събитията.

Ако се абстрахираме от ограниченията на малката страна и малкия пазар, кого би искал да видиш в студиото на "Денят On Air"?

Това е непрекъснат процес. Ако утре имам на пряката линия Барак Обама, в другиден това ще е минало и трябва да направим нещо друго. През

By KONSTANTIN TOMOV

The Time Has Come for Normal Journalism

The host of The Day On Air, Veselin Dremdjiev, on the transition, new technologies and how important it is for the news to have „added value”

Veselin Dremdjiev, one of the most popular faces on Bulgarian television today, is on screen again in his twin functions of executive of Bulgaria On Air news and host of the channel's The Day On Air broadcast. He has worked for the Narodna Mladezh and Capital newspapers, been a correspondent for Radio France Internationale, and hosted Around the World and at Home (Po Sveta I U Nas) and Every Sunday (Vsiaka Nedelia). We spoke with him about the ambitions of the Bulgaria On Air project, positive news and the future of journalism.

You are returning to the TV screen after a year of absence. How does it feel? Did you miss live broadcasts?

Yes, because news gathering is like a narcotic, and no, because daily broadcasts are like a windmill. But at *Bulgaria On Air* I receive pleasure from two things. First, I can participate in the creation of a new project – which does not happen very often in the professional career of a journalist – and, second, I can be what I call a „player-coach.” This is very important as it makes people on the team feel more secure and motivated. I could never be a classic boss behind a desk. I am a journalist.

What will the news at Bulgaria On Air be like? What will make it different from so many other news programs?

We always hear promises whenever a new television channel begins to broadcast: we will be like this or like that. But, as time passes, if there is no inner certainty regarding what the news should be, the current of dirty water just washes them away. What we wish for at *Bulgaria On Air* is for our news to be clever and to have „added value.”

People are tired of all the negativism that is broadcast by all the major television channels in Bulgaria. The struggle for higher-ratings-at-any-cost drags the news programs, not so much down into the gutter, but more toward a constant overflow of negative messages. This is something that makes society pay a very high price. People need news programs that tell them that

good things happen in life, too. We want to fill this vacuum. And we are succeeding, if we consider our audience's first reactions. They usually mention two things, „With you we see interesting documentaries and news that is almost up to Western standards.”

Isn't the general focus on negative news due to the fact that it is easy? Negative news spreads by itself; one has to work to spread positive news...

Of course. In journalism the train that is late is a piece of news – not the train that arrives on time. The problem is that the balance in Bulgaria has been disturbed. Yes, you can always dig up news about three dead bodies and four suicides from the criminal chronicles. But does this sum up our whole life? Think about the Greeks, for example. Their country is on the edge of bankruptcy, their salaries have been decreased, and, despite of all this, they still find reasons to smile. Because life goes on.

Which leads us to my next question. How has television in Bulgaria changed over the last twenty years? You have witnessed the process from the very beginning.

This is the way it has changed – toward more negativism and a lack of analysis, which perhaps is due to the fact that these were years of transition and change of ownership in Bulgaria, which did not allow for normal and stable journalism. The fact that we are stepping in at this very moment, when the transition is over, gives us the chance to be different.

From all these years, which are the most memorable things you have done on television?

First of all, the „Wives” series on Every Sunday (*Vsiaka Nedelia*). I interviewed the wives of Francois Mitterand, Yasser Arafat, Milosevic, Vaclav Havel, Yitzhak Shamir... This was the first opportunity to take a look behind the curtains of government.

Another major experience was the coup d'etat against Gorbachev. Due to some changes

► септември ние изпреварихме всички останали, когато говорителката на външно министерство Весела Чернева беше в студиото ни 10 минути, след като Холандия оповести за шенгенското вето. При нас бе направен първият коментар на новината. Но след това дойде новият ден.

Иначе гържа да имаме на пряката линия хората от средния, от реалния бизнес, онези, които успяват въпреки всичко. Те са скритите герои, и са много интересни. Това са хората, които правят тъканта не само на икономиката, но и на демокрацията. Средната класа прави демокрацията – това е изтъркано, но е факт.

Споменахме, че професията на телевизионния новинар не е сред най-благосъгласните. Говорим си с теб в 9 сутринта, геният ти вероятно ще свърши след 9 вечерта. Каква е компенсацията за това?

Ефирът е наркотик. Но има и друго: схемата на Денят On Air е такава, че между водещата в новинарското студио и мен в коментарното има разпределение на ролите, аз се фокусирам именно върху "добавената стойност" на новините. Имам възможност да се включа, да направя експресен коментар – може би не най-умният и задълбоченият, но на момента. Никъде не съм имал такава връзка със зрителите – нито в "По света и у нас", нито във "Всяка неделя". Възможността да допълня новината на секундата е нещо, което ме допингират. И ме компенсират за многото часове.

Съжалявал ли си някога за избраната професия? Баща ти е корабен капитан, дядо ти е бил морски офицер?

Никога. Впрочем и баща ми е човек, който пише, има си блог, има връзка със словото. Но мен винаги ме е привличало точно това, което върша – възможността да предложиш своя поглед, да обясниш света, да знаеш, че между теб и зрителя няма никой.

Повечето хора те познават от екрана и може би не знаят, че си бил и вестникар, и радиожурналист. Как ще се развие според теб печатната журналистика, пък и журналистиката като цяло, през XXI век? Според някои интернет и новите технологии ще я убият, и то до няколко години. Според други само ще ѝ дадат повече тежест и повече възможности..

Радиото не уби вестника, телевизията не уби радиото. Мисля, че технологиите просто дават едно друго измерение на качеството. От самото начало, от времето на морза и глъбите в журналистиката, хората се интересуват от едно и също – качеството. Каналите нямат значение. Те ще се променят, ще се допълват, може да се унищожават. Публиката търси качеството. И всяка медия, която гържи на качеството, е обречена на успех. ■

► at BNT (The Bulgarian National Television) I hosted Around the World and at Home (Po Sveta I U Nas) for five consecutive weeks. Back then I had the highest rating ever achieved in Bulgaria, because it was the only television channel and because of the dramatic events.

If we disregard the limitations of the small country and the small market, who would you like to see in the studio of „The Day On Air“?

This is an ongoing process. If I have Barack Obama on the direct line tomorrow, the next day it will all be in the past and we will have to come up with something else. In September we were ahead of everyone when we had the speaker of the Foreign Ministry, Vesela Cherneva, in our studio for 10 minutes after Holland declared the Schengen veto. The first commentary on this news was made in our studio. But then the next day began.

Apart from that I insist on having average people from realistic businesses – those who have succeeded despite everything – on our direct lines. They are the hidden characters and they are very interesting. These are the people weaving the threads not only of the economy, but also of our democracy. The middle class makes democracy what it is; although it sounds like a cliché, it is the truth.

We mentioned that the occupation of a television newsmen is not among the most grateful. We are talking with you and it is 9 in the morning and, most probably, your day will be over after 9 in the evening. What is the compensation for this?

Being on air is like a narcotic, but there is also something else; the way things are arranged on The Day On Air is that there is a distribution of roles between the presenter in the news studio and me in the commentator studio. I specifically

focus on the „added value“ of the news. I have the opportunity to take part in that by making instant commentary – maybe not the cleverest or deepest, but it is in real-time. I have never had such great contact with the audience anywhere else – neither on Around the World and at Home (Po Sveta I U Nas), nor on Every Sunday (Vsiaka Nedelia). The opportunity to complete the news right away is something that energizes me and compensates me for the long hours of work.

Have you ever regretted the profession you chose? Your father is a ship captain and your grandfather was a naval officer.

Never. Actually my father is a person who writes, too; he has a blog. He is connected with writing. But I have always been attracted exactly to the things I am doing; the opportunity to share your point of view, to explain the world, to know that there is no one between you and the viewers.

Most people know you from the television screen and maybe don't know that you have also been a newspaper journalist and a radio journalist. How do you think press journalism and journalism in general will develop in the 21st century? According to some, the internet and the new technologies will ruin journalism, and that it will come to pass in just a few years. According to others they will only heighten its significance and give it more opportunities.

Radio did not kill newspapers; television did not kill radio. I think technologies just add another dimension of quality. From the very beginning, from the times of the Morse code and doves in journalism, people have only been interested in one thing – quality. The means do not matter. They will change or complement each other or even be destroyed. All media that hold firmly to quality are destined to succeed. ■

ON AIR

Новата телевизия на България

Твоят бизнес свят

www.bgonair.bg

Най-добрият приятел на човека

Алкохолът е по-стар от спомена за него. И ако теглим чертата, ще видим, че ни е донесъл повече ползи, отколкото вреди

Уинстън Чърчил, за когото е известно, че никога не е бил въздържател, твърди, че алкохолът му е дал много повече, отколкото му е отнел. Изглежда това разбиране има универсално звучене за европейската цивилизация и култура. Видимите и невидими ползи от алкохола са определено повече от вредите, които той е нанесъл.

КАК ТОЧНО СЕ Е ПОЯВИЛ и кога човекът за пръв път го е вкусил, не е ясно, но е сигурно, че това е станало в най-дълбока древност, тъй като алкохолната ферментация е естествен (и понякога неизбежен) природен процес. Всеки плод или зърнена култура при подходяща температура и във влажна среда произвежда алкохол. Иначе казано, алкохолът е по-стар от спомена за него, по-стар е от писмеността, металите, земеделието, а вероятно и от културната употреба на огъня. Няма културна общност по света от неолитните времена до днес, която да не го познава и употребява в някаква форма. Не е категорично доказано дали виното или бирата е първият съзнателно произведен алкохолен продукт, но е сигурно, че древните цивилизации в Месопотамия и Египет са познавали и двете напитки. Те са били неотменна част не само от храната, но и от религиозните ритуали. С времето ще се окажат натопварени с много повече социални роли – не само продоволствени, но културни и естетически, хигиенни и медицински, стопански и политически. Освен това алкохолът прави хората по-общителни, той е, според едно твърде сполучливо определение, социален лубрикант.

ЗА АНТИЧНИЯ ГРЪКО-РИМСКИ СВЯТ виното е основен цивилизационен маркер. Начинът на пиене отделя културния полис от варварската периферия. Цивилизованият елин го пие разрежено с вода (в различни пропорции според случая) и само некултурният човек го пие чисто. Нарича се „скитско пиене“ и понятието включва не само пи-

Уилям Хогарт, Gin Lane
William Hogarth, Gin Lane

енето на неразредено вино, а и пиянското поведение, което отива отвъд мярката за приличие.

Според Платон („Законо“), при умереното и пристойно отпускане на душата по време на пиене тя възстановява и възобновява силите си, за да може по-лесно да поеме задълженията на трезвеността. Той препоръчва чрез благоразумна употреба да сгреем и стоплим душата си, да премахнем от нея хлада на тъгата и вцепенението на свениливостта.

Сред най-значимите социални постижения на античната култура е пирът като форма не просто на сътрапезничество, но и на съмишленичество. Той се състои от две части – първо се яде, а след това се пие вино. Втората част се нарича symposion и освен консумация на вино предполага изпълняване на песни и стихове, както и дискусии на всякакви

теми - от най-злободневни до абстрактни и мистични. Така е била зачената една от демократичните ценности на античния свят – общото дискутиране и решаване на обществени проблеми. Чрез симпозиона виното ражда политиката и помага за развитието на поезията, доколкото много от нейните образци са създадени тъкмо заради нуждите на симпозиона.

ЗАБЕЛЕЖИТЕЛНО Е, ЧЕ ЕВРОПЕЙСКАТА КУЛТУРА проявява значителна толерантност към пиещия човек. Мотото *Nis bibitur* (тук се пие), с което Рабле въвежда читателите към историята на Гаргантюа и Пантагрюел, има универсално значение за Античността, Средновековието и Новото време. В отделни периоди и страни търпимостта е дори прекалена, но в общи линии винаги е насърчавана разумната умереност. В Гърция и Рим пиянството се е смятало за по-скоро непристойно, но то е все пак социално поносим порок. За Александър Македонски се знае, че е бил пияница, без това да е помрачило неговата слава. Сенека споменава двама префекти на Рим - Луций Пизон и Тиберий Кос, които често били изнасяни мъртво пияни от Сената, но това не пречело да бъдат уважавани като добри граждани и мъдри управници.

Християнството не е променило съществено отношението към алкохола. Виното е част от светото причастие и да се гнушиш от него било смятано за ерес, но и пиянството е било смятано за грях. Вино весели сърдце човека, казва цар Давид. Но който яде и пие недостойно, той яде и пие своето осъждане, понеже не различава тялото Господне, предупреждава св. апостол Павел (1. Кор. 11:29). Средновековните манастири са първите создатели на определени стандарти в производството на вино и бира. Най-известните днес производители на бургундски вина много дължат на спомена за бенедиктинските и цистерциански братства, които през XIII и XIV век са започнали да развиват този бизнес. Сигурно е излишно дори да се споменава, че най-популярната марка шампанско днес носи името на бенедиктински монах от XVII век.

През епохата на Ренесанса литературата и изобразителното изкуство създават един типичен европейски образ - това е ренесансовият леко пийнал типаж. Той е човек със собствена свободна воля, готов да поеме лична отговорност за разместения образ на света, който алкохолът предизвиква, и способен после отново да върне нещата по местата им. Типични в това отношение са някои герои на Рабле, Чосър, Бокачо и особено шекспировият Фалстаф с неговия паметен монолог за хереса. Образът на човека, който, наслаждавайки се на виното, се радва и се помирява с живота,

Дневната гажба на матрос през 1716 е била 16 чашки водка и 7 ведра бира

цията в много други европейски градове, където доставянето на прясна вода за пие е един от важните градски занаяти.

Бирата и виното, в които алкохолът и киселините убиват патогенните бактерии, се оказват заместител и дори спасител от проклятието на водата. Санитарната норма би трябвало да обяснява и обичайно високите алкохолни дажби в разкладката на войниците и моряците в Европа.

Традиционно високата толерантност към алкохола в Европа отчасти обяснява също лесното и бързо налагане на спирта в многобройните му форми – бренди, ром, водка, джин, уиски, ракия, шнапс, калвадос, настис и т.н. Технологията на алкохолната дестилация е създадена от арабите и според повечето източници това е станало около VIII век. Думата „алкохол“, също както „алгебра“ и „алхимия“, е арабска, но точно в Европа, а не в Ориента, спиртоварството се превръща в могъща индустрия.

Най-ранните сведения за алкохолна дестилация в Европа са от медицинското училище в Салерно (около 1100 г.), но истински популярен спиртът става няколко века по-късно. Прави впечатление, че той влиза в Европа с подчертано духовна аура, както личи от неговите имена: *Asqua vitae* (лат.), *eau de vie* (фр.), *akvavit* (сканд.). Всички значат едно и също – вода на живота. Днешната гума *whisky* се ражда от келтския вариант - *uisge bata*. През XVII век изразът е съкратен до *uiskie*, а през XVIII век става *whiskie*. Някои старинни наименования на алкохола са свързани със способността на дестилатите да горят - *asqua ardens* (лат.), *eau ardente* (фр.).

ПО ВРЕМЕТО НА ЧЕРНАТА СМЪРТ - голямата чума, която в средата на XIV век ликвидирала почти половината от населението на Западна Европа - популярността на спирта нараснала, защото много хора вярвали, че предпазва от болестта или в по-лошия случай предлага поне анестезия *ante mortem*. Все пак до края на XV век силният алкохол остава в сянката на виното и бирата, предлага се предимно от апте-

карите като медицинско средство. Според Фернан Бродел XVI век създава спирта, XVII век го усъвършенства, а XVIII век го превръща в масова напитка.

В отделни страни производството достига застрашителни мащаби. Типичен пример е Англия, където консумацията на джин между 1685 и 1743 година се е увеличила 40 пъти – от половин милиона галона годишно до близо 20 милиона галона (при население около 6.5 милиона души). Това количество е било изпивано предимно в 500-хилядния тогава Лондон и още няколко по-големи града. Печалните резултати от тази страст са художествено документирани в известната картина на Уилям Хогарт „*Gin lane*” (1751). Според оценки на съвременници четката на художника никак не е хиперболизираща реалността.

КОЛКО СА ПИЕЛИ ХОРАТА В МИНАЛОТО, е въпрос, който трайно вълнува изследователите. Макар данните да са откъслечни, няма съмнение, че се е пиело повече, отколкото днес. Според Катон Стари робите в Рим изпивали по около 260 литра годишно. Към средата на XVI век потреблението на вино в Испания е около 100 литра на човек. В навечерието на Френската революция парижани изпиват по 120 литра на година. В Бавария литрите са 300, но напитката – бира. Обичайната дневна консумация на датски работник или моряк е около един галон (4.5 литра), а полският селянин изпива около три литра. В някои случаи количеството изглежда стряскащо. Според руски военен устав от 1716 година дневната дажба на матрос е била 16 чашки водка и 7 ведра бира. Каквито и да са били чашките и ведрата, това е много. За сравнение днес в традиционни винарски страни като Франция, Италия и Испания средната годишна консумация на вино е между 40 и 50 литра на човек, а баварците изпиват по 150 литра бира. Но трябва да се има предвид, че в миналото и бирата и виното са били с по-ниско алкохолно съдържание.

Освен калории, веселие, хигиена и здраве, боен дух в армията и вкус към приключенията във флота спиртът е създавал и беда – алкохолизъм, разбити семейства, лични драми, автомобилни катастрофи. Но ползите са били винаги повече. Както писателите и художниците преподрежда светата в своите творби, така и алкохолът размества стойностите и подрежда светата по друг – независимо разумен или не - начин. А тъкмо умението да видиш нещата по различен начин прави живота по-поносим. Ако една чашка може да ни примири с болезненото усещане, че светът не е съвършен, тогава нека бъде чашката. ■

при- съства
в карти- ни на Веласкес, Караваджо, Веронезе, Рубенс, Рембранд, Йорданс... Виното през тази епоха (и не само тогава) носи не само опиянение, но то е предмет на естетическа наслада и на естетически очаквания.

СЪС СИГУРНОСТ АЛКОХОЛЪТ ИМА ЕДИН БАНАЛЕН и в същото време неизмерим по значение принос за европейската цивилизация. Днес малко хора се замислят какъв проблем е била питейната вода в миналото. В градовете тя често е била замърсена и дори опасна поради близост с всякакви други човешки дейности. Сена и Темза през Средновековието едновременно предлагат питейна вода и служат за градска канализация. Подобна е ситуа-

By YASSEN BORISLAVOV / Photography SHUTTERSTOCK

Man's Best Friend

Spirits are older than any memory of them and, if we look at the bottom line, we will see they have brought us more benefit than harm

Winston Churchill, who is known as never having been a teetotaler, holds that he took more from alcohol than alcohol took from him. This notion seems to have universal relevance for European civilization and culture. The visible – and invisible – benefits of alcohol are definitely more than the harm it has inflicted.

EXACTLY WHEN ALCOHOL APPEARED

and when man tasted it for the first time is not clear, but it is certain that it happened in remote antiquity, since alcohol fermentation is a natural (and sometimes unavoidable) process. Every fruit or grain crop produces alcohol if the temperature is right and there is enough humidity. In other words, alcohol is older than any recorded memory of it, older than literacy, metallurgy, agriculture, and probably older than the cultural usage of fire. There is no culture in the history of the world, from the Neolithic Age until this very day, that is not familiar with it and uses it in some form. Whether wine or beer was the first man-made alcoholic product has not been unequivocally proven, but it is certain that ancient civilizations in Mesopotamia and Egypt were familiar with both drinks. They were an in-

dispensable part not only of the diet, but also of religious rituals as well. In time, they proved to have more of a social role – being related not only to the consumption of food, but also with culture, aesthetics, hygiene, medicine, economics and politics. Besides, alcohol made people more sociable and, according to a very apt definition, it is a „social lubricant.“

WINE WAS THE MAJOR CIVILIZATION

MARKER for the ancient Greco-Roman world. The method of drinking separated the cultured polis from the barbarian periphery. The civilized Hellene drank it mixed with water (in different proportions according to the occasion), while only the uncultured man drank it undiluted. This way of drinking was called „Scythian drinking“ and the term included not only the drinking of unmixed wine, but the drunkard's behavior that went outside the norms of propriety.

According to Plato (in his *Laws*), the soul regains and renews its strength through the temperate and decent relaxation experienced while drinking, so that it can resume the duties of sobriety more easily. He recommended the moderate use of wine as a way to warm our

soul, to cast aside the cold of sadness and the inhibitions of diffidence.

Among the most significant social achievements of ancient cultures was the banquet, which was not merely a form of co-feasting, but of fellowship as well. It consisted of two parts – first, eating, and then the drinking of wine. The second part was called symposium and involved not only the consumption of wine, but also singing and reciting of verses, as well as discussions on all manner of topics – from the most pressing to the more abstract and mystical. That practice gave birth to one of the democratic values of the ancient world – the community discussion and solving of public issues. Through these symposiums, wine gave birth to politics and furthered the development of poetry – because much of its masterpieces were created precisely for the symposium.

IT IS REMARKABLE THAT EUROPEAN

CULTURE displays a significant tolerance toward the drinking person. The maxim *Hic bibitur* (here they drink), by which Rabelais introduced his readers to the story of Gargantua and Pantagruel, was universally understandable in Antiquity, the Middle Ages and modern times. This tolerance was even excessive during some periods and in some countries, but generally it has always encouraged the prudent temperance. Greece and Rome considered intoxication to be rather indecent behavior, yet it was a socially tolerable vice. Alexander the Great was well-known as a drunkard, but that did not darken his fame. Seneca mentioned two prefects of Rome, Lucius Piso and Tiberius Cosus, who were often dead drunk and had to be carried home from the Senate, but this fact did not interfere with them being esteemed as good citizens and wise rulers.

Christianity did not bring a significant change to the attitude towards spirits. Wine was a part of the Holy Communion and abstaining from it was considered heresy, yet drunkenness was deemed a sin. Wine makes glad the heart of man, said King David. Yet, the Apostle Paul warned, he that eats and drinks unworthily, eats and drinks damnation unto himself, not discerning the Lord's body (1 Cor. 11:29). Medieval monasteries were the first to create some standards for the production of wine and beer. The most famous producers of Burgundian wine still cherish the memory of the Benedictine and Cistercian brotherhoods, which began to develop that business during the 13th and 14th centuries. Certainly, it is unnecessary even to mention that the most popular brand of champagne today is named after a Benedictine monk from the 18th century.

During the Renaissance, literature and the fine arts created a prototypical European image – the slightly tipsy Renaissance man. He was a man with a free will, ready to take personal responsibility for the distorted image of the world created by spirits and able to later return everything to where it belonged. In this respect, some of the characters of Rabelais, Chaucer, ►

► Boccaccio and Shakespeare are typical – especially Falstaff and his memorable monologue about „sack” (sherry). The image of man, who, by taking pleasure in wine, rejoices and finds reconciliation with life, is present in the paintings of Velasquez, Caravaggio, Veronese, Rubens, Rembrandt and Jordaens, among others. In that age (and not only then) wine was not only a source of intoxication, but also an object of esthetic pleasure and anticipation.

ALCOHOL HAS DEFINITELY MADE A BARNAL contribution to European civilization; its significance, however, is beyond measure. Few people today realize how problematic the drinking water was in the past. In the cities it was often contaminated and even dangerous due to its proximity to all kinds of other human activity. The Seine and the Thames served as a source of drinking water, as well as the city's sewage canal. The situation in many other European towns was the same, and supplying fresh water was one of the major trades in towns. Beer and wine, in which the pathogenic bacteria have been killed by the spirits and acids, proved to be a substitute for – and even a savior from – the curse of the water. The unusually high alcohol rations for the soldiers and marines in Europe can be rationalized as a sanitary standard.

The traditionally high tolerance toward alcohol in Europe also partially explains the easy and fast establishment of spirits in their various forms – brandy, rum, vodka, gin, whiskey, rakıya, schnapps, calvados, pastis, etc. The technology for fermenting alcohol was created by the Arabs and the majority of historians think that happened at some time during the 8th century. The term „alcohol” (as well as „algebra” and „alchemy”) is also Arabic, but distilling became a mighty industry in Europe rather than in the Orient.

The earliest evidences of the distillation of alcohol in Europe are from the medical school in Salerno (around 1100 AD), but spirits be-

Wine makes glad the heart of man, said King David

came really popular several centuries later. It is noteworthy that they entered Europe with a definitely spiritual aura, as we can ascertain from its names: Aqua vitae (Lat.), eau de vie (Fr.), akvavit (Scand.). They all mean one and the same – the water of life. The modern word whiskey originates from the Celtic version of the same phrase – uisqe bata. In the 1600s the phrase was shortened to uiskie and, in the 1800s, it became whisky. Some of the old names for alcohol are related to the capacity of the distillers to burn – aqua ardens (Lat.), eau ardente (Fr.).

DURING THE TIME OF THE BLACK DEATH – the great plague that wiped out almost half of the population of Western Europe in the middle of the 1300s – the popularity of spirits grew, since many people believed they could preserve them from the sickness or, in the worst case, it offered at least an ante mortem anesthesia. However, by the end of the 15th century strong spirits were still overshadowed by wine and beer, and they were primarily sold in pharmacies as medicine. According to Fernand Braudel, the 1500s created spirits, the 1600s refined them and the 1700s turned them into a drink for the masses.

In some countries the production of spirits reached alarming dimensions. A typical example is England, where the consumption of gin between 1685 and 1743 rose 40 times – from half a million gallons annually to almost 20 million gallons (for a population of some 6.5 million people). That quantity was consumed predominantly in London – a city whose population was 500,000 at the time – as well as in other big cities. We find an artistic record of the lamentable results of that passion in the famous painting by

William Hogarth, *Gin Lane* (1751). According to estimates made by people from that time, the artist's brush did not exaggerate reality whatsoever.

HOW MUCH PEOPLE DRANK IN THE PAST is a question that constantly occupies researchers. Although data is fragmentary, there is no doubt that they drank more than we do today. According to Cato the Old, slaves in Rome consumed approximately 260 liters annually. By the middle of the 16th century the consumption of wine in Spain was about 100 liters per capita. On the eve of the French Revolution, Parisians typically consumed 120 liters per person annually. In Bavaria the amount totaled 300 liters, but the drink was beer. The usual daily intake of a Danish worker or sailor was about one gallon (4.5 liters), and the Polish peasant drank about three liters. In some cases, the quantity appears to be startling. According to one Russian military statute from 1716, the daily ration for a seaman was 16 small glasses of vodka and 7 pails of beer. Whatever size the glasses and pails might have been, this is clearly a lot. For comparison, in the traditional wine producing countries like France, Italy and Spain, the average annual consumption of wine today is between 40 and 50 liters per capita, and Bavarians on average drink 150 liters of beer per capita; however, we have to keep in mind that beer and wine contained less alcohol in the past than they do today.

Beside calories, merriment, hygiene and health, a fighting spirit in the army and a taste for adventure in the navy, spirits also created troubles – alcoholism, broken families, personal dramas and car accidents. But its benefits have always outweighed its harms. As writers and artists re-order the world in their works, so alcohol displaced the old values and ordered the world in another way – be it reasonable or not. Precisely the ability to see things differently makes life more bearable. If a glass of spirits can reconcile us with the painful feeling that this world is not perfect, than let them live forever. ■

ЕДИН ЗА ВСИЧКИ

Новата Серия 1 на BMW е малко по-голяма, малко по-технологична и много, много по-възбуждаща

В сегмента на компактните лимузини BMW серия 1 има доста особен статут. В добре оборудван вариант най-малкият баварец може спокойно да ви струва колкото две и половина френски коли с аналогични размери. А задното му задвижване е причина мястото в него да е ограничено до степен, която незаразените с вируса на бяло-синия пропелер биха определили като тревожна и дори скандална. Но "единицата" на BMW се развива напук на всички прогнози на критиците си: над един милион произведени автомобили, над един милион спечелени спорове, а кулминация на всичко поставя пътното му поведение, което напомня това на модел от по-горен клас.

НО КОЛКОТО И ДА ГО ХАРЕСВАМЕ, не можем да отречем - досега вътре в него беше тясно. С новата генерация на компактния баварец шумът на критиците ще бъде потиснат с мерки по разрастване на габаритите. Увеличената обща дължина и

ширина, по-големите фарове и трите сантиметра повече междуосие не превръщат автоматично BMW 1 във ван, разбира се, но все пак успяват да отпуснат напрежението там, където то беше най-силно - на задния ред вече може да се седи по-спокойно. Багажникът е нараснал с 30 литра (до общо 360), което от маркетингова гледна точка е феноменално постижение - защото вече е по-голям от този на еталона VW Golf.

Така или иначе Серия 1 винаги е била непрактичният избор на онзи особен сегмент от състоятелни млади и не толкова млади хора, които или все още нямат деца, или потомците им вече са поели по собствения си житейски път. В този смисъл багажният обем никога не е бил ключово качество за този автомобил. Вместо това си струва да се спрем на двигателите - BMW най-накрая взеха мерки и смениха относително мугните четирицилиндрови бензинови двигатели с ново поколение с турбо. Моделът 118i например се задвижва от 1,6-литров тур-

бобензин с мощност от 170 конски сили, с който се ускорява до 100 км/ч за 7.4 секунди. Това е същият онзи чудесен мотор, разработен от BMW, произвеждан от Peugeot и прилаган досега с голям успех в MINI. По своята природа тази машина е създадена за наслада и експерименти с оборотомера. Благодарение на двойната турбина, която „захваща“ още при ниските обороти, този мотор никога не е уморен или муген. Той просто копнее да бъде предизвикан. Досега истинското BMW изживяване в Серия 1 беше приоритет на дизеловите модификации или на тези с шестцилиндровите мотори. Сега най-накрая удоволствието от шофирането ще е достъпно още с най-базовия 116i (с турбо и 143 конски сили).

С НОВАТА "ЕДИНИЦА" BMW ВГРАЖДА серийно и специален шалтер за регулиране на динамиката на автомобила (подобно на DNA-бутон в Alfa Romeo) - с настройките Sport, Comfort и Sport+ сами определяте по-

One for All

The new BMW 1 Series is a little bit bigger, more high tech and much more exciting

In the compact limousine segment, BMW 1 Series has a very specific status. A well equipped version of the smallest Bavarian can easily cost you as much as two-and-a-half French cars with similar dimensions. The rear drive is the reason for the limited space inside, so limited in fact that those not infected by the blue-white propeller would define it as disturbing or even scandalous. But BMW's „one“ is gaining despite the critics' forecasts; over one million cars manufactured, over a million competitions won, and the culmination of it all is its behavior on the road, which makes one think of an upper class model.

BUT NO MATTER HOW MUCH WE LIKE IT, we cannot deny that, until now, the interior space was tight. With the new generation of this compact Bavarian, steps towards addressing the critics' complaints are being handled with increased dimensions. The overall increase in length and width, the bigger headlights and the additional three centimeters in wheel base do not automatically turn the BMW 1 into a van, of course, but they still manage to alleviate the tension where it was greatest – one can now more easily sit in the back seats. The baggage compartment has been increased by 30 liters (now totaling 360), which,

in marketing terms, is a phenomenal achievement, because it is now larger than the standard VW Golf. One way or another the 1 Series has always been the non-practical choice of a particularly wealthy segment of young – and not so young – people, who either have no children yet, or their offspring have gone their own way in life. In this respect the baggage compartment volume has never been a key quality for this car. Instead, it is worth taking a look at the engines: BMW finally replaced the relatively slow four-cylinder gasoline engines with a new generation with turbo. The 118i model, for example, is powered by a 1.6 liter turbo engine with 170 horsepower, allowing the car to accelerate to 100 km/h in 7.4 seconds. This is that same wonderful engine, developed by BMW, manufactured by Peugeot and successfully applied by MINI until now. This machine was created for satisfaction; experiments with the tachometer are in its nature. Thanks to the double turbine, which combusts at the very low revolutions, this engine is never tired or tardy. It just longs to be challenged. Until now the true BMW 1 Series experience was the domain of diesel modifications or of those with the six cylinder engines. Now, at last, the satisfaction of driving the car will be available (with turbo and 143 horsepower) with the base 116i model. ►

ведението на колата. С четвъртата опция Есо Pro влизате в режим на особено икономично придвижване. Климатикът дупа по-слабо, отоплението на седалките (ако имате такова) се намалява, а педалът на газта е като потънал в тесто за козунак. Допълнително меню обаче ви окуражава, като изчислява колко километра пробег сте спечелили с пестеливото си шофиране. В случай че поръчате вашето BMW с активно окачване, с този шалтер се регулира и твърдостта на амортизаторите.

Комфортът е нова глава в историята на този автомобил. За разлика от предшественика този път настройките на окачването не предизвикват вертикални измествания на пътниците при преминаване през дупка. Потенциалните купувачи ще оценят и възможността за избор между две различни линии на външна естетика. Освен базовия модел, можете да поръчате новата си лимузина в изпълнение Urban или Sport. Няма как да ги съберете - ►

► когато Sport е с черни капаци на огледалата, черни джанти, спортни седалки и червена щипка за ключа, то Urban е с искрящо бели джанти, бял винил като облицовка на арматурното табло и седалки с тапицерия от кожа и плат. Усещането е много различно - в Urban изживяването е по-интерактивно, а бялото в интериора ви убеждава, че този автомобил подхожда идеално на вашия бял iPhone (и с черния сега добре). В Sport всеки детайл ви изкушава да развъртите още малко мотора и да се насладите на гърления му звук.

ВАЖНА НОВОСТ Е И ФУНКЦИЯТА BMW Connected Drive. В случай че поръчате автомобила с контролния интерфейс iDrive и свалите съответното iPhone приложение, можете да свържете през Bluetooth устройството си и да получите достъп до Facebook, Twitter и набор от различни уеб радиостанции. Освен това автомобилът може да бъде оборудван и с въградена SIM-карта на борда за постоянен достъп до световната мрежа (и най-вече ъпдейти през Google Maps на информацията за задръствания по пътя). Технологичното новаторство и високата степен на интерактивност са новите приоритети на Серия 1 - която продължава да бъде много динамична, секси и създадена за хора с ясни индивидуални потребности. А също и възможности - цените ще започват от около 24 хиляди евро за базовия 116i. ■

► **WITH THE NEW „ONE“ BMW HAS IMPLEMENTED** a special switch to control the dynamics of the automobile (similar to Alfa Romeo's DNS button) in this series; you personally determine the behavior of the car with the Sport, Comfort and Sport+ settings. With the fourth option, Eco Pro, you enter into a very economic drive mode. The air-conditioner's function is adapted intelligently; the warming of the seats (if you have such) is reduced and the accelerator pedal reacts as if stuck in panetone batter. Meanwhile, you are encouraged by an additional menu that measures how many kilometers you have gained by driving in economy mode. In case you order your BMW with an active suspension, this switch also helps you regulate the stiffness of the dampers.

Comfort is a new chapter in the history of this automobile. Unlike its predecessor, the suspension settings will not cause passengers to be „vertically displaced“ when driving through holes. Potential buyers will appreciate the possibility to choose between two different sets of external aesthetics. In addition to the basic model, you can order the new limousine in an Urban or Sport variation. You cannot mistake them; while the Sport version has black tinted windows, black wheel rims, sport seats and a red key clip, the Urban version has spar-

ling white wheel rims, white vinyl covering the dashboard, and seats with leather and textile upholstery. The feeling is very different; the Urban experience is much more interactive and the white interior convinces you that this car goes perfectly well with your white iPhone (as well as with the black one). The Sport model's every detail tempts you to rev the engine and to enjoy its deep sounds.

AN IMPORTANT INNOVATION IS THE BMW'S CONNECTED DRIVE FUNCTION. If you order the car with the iDrive control interface and you download the respective iPhone application, you can plug in your device via Bluetooth and have access to Facebook, Twitter and a number of different web radio stations. In addition, this car can be equipped with a built-in SIM card on board for permanent access to the World Wide Web (and especially updates from Google Maps with information regarding traffic jams on the road ahead). Technological innovations and a high degree of interactivity are the new priorities of the 1 Series, which continues to be very dynamic, sexy and created for people with clear individual needs – as well as financial means. Prices will start from about 24 thousand euros for the base 116i model. ■

DENTAL CLINIC

EO Dent

Създаваме красота!

Операционен блок с анестезиологичен сектор за деца и възрастни, в който може да заспите и да се събудите с преобразена усмивка

- ❖ Лечение с лазер
- ❖ Детска стоматология
- ❖ Ортодонтия
- ❖ Ортопедия
- ❖ Хирургия
- ❖ Имплантология
- ❖ Пародонтология
- ❖ Естетична стоматология
- ❖ Избелване на зъби
- ❖ Зъбни инкрустации
- ❖ 3D диагностика
- ❖ Физиотерапия
- ❖ Алергология
- ❖ Консултации с водещи специалисти
- ❖ Денонощен прием
- ❖ Най-съвременна апаратура
- ❖ Комплексна диагностика и лечение
- ❖ Клиниката работи със Здравната каса

София, кв.Изгрев, ул.“Св. П. Зографски” 16, 02 483 70 72, 088 445 4577
 кв. Лозенец, бул.“Арсеналски” 11, 02 963 03 09, 0885 003 706
 кв. Люлин, бул.“З. Стоянов” бл. 417, 02 927 0818, 0886 097 405
Перник, ул.“Черешово топче” 2, 076 60 18 00, 60 19 00, 0886 097 401
 бул.“Ю. Гагарин”, бл.35/37, 076 67 21 00, 0886 097 403

We create beauty!

An operating room with anaesthetical premises for adult and children alike, where you can fall asleep and wake up with a brand new smile

- ❖ Laser treatment
- ❖ Paediatric dentistry
- ❖ Orthodontics
- ❖ Orthopaedics
- ❖ Surgery
- ❖ Implantology
- ❖ Parodontology
- ❖ Cosmetic dentistry
- ❖ Teeth whitening
- ❖ Teeth incrustations
- ❖ 3D diagnostics
- ❖ Physiotherapy
- ❖ Allergology
- ❖ Leading specialists counselling
- ❖ Open 24 hours
- ❖ Most advanced equipment
- ❖ Complex diagnostics and treatment
- ❖ The clinic works with the National Health Insurance Fund

Sofia, Izgrev, 16 Sv. Pimen Zografski Str., +359 2 483 70 72, +359 88 445 4577
 Lozenets, 11 Arsenalski Blvd., +359 2 963 03 09, +359 885 003 706
 Lyulin, 417 Zahari Stoyanov Blvd., +359 2 927 0818, +359 886 097 405
Pernik, 2, Chereshevo topche Str., +359 766 01800, 601 900, +359 886 097 401
 Y. Gagarin Blvd, blocks 35/37, +359 76 672 100, +359 886 097 403

В куфара на Драган Радивоевич

Драган Радивоевич е генерален директор на „Каменица“ АД, една от най-големите пивоварни компании на Балканите и част от базираната в Прага StarBev Group. Пътуването е неразделна част от ежедневието му. Нещата, без които не може:

Удобство. Като цяло няма нещо, което да се чувствам длъжен да нося със себе си и чиято липса би осуетила деня ми. Това, на което гържа, е удобството. Пътуването е единственото време, когато мога на спокойствие да подрежда мислите си, да обмисля стратегия за предстоящата среща например. Или просто да си почина за няколко часа. Затова гържа на спокойствие и комфорт.

Лаптон. По обясними причини винаги е с мен – един „мобилен“ офис, който ми дава независимост и позволява да върша неотложните задачи, където и да се намирам. Не съм пристрастен към определени марки, гържа на разумните и оправдани разходи. В момента използвам HP Compaq 6910p и се чувствам съвсем удобно с него.

Blackberry. Друго съвременно средство за комуникация, което, за добро или лошо, е неразделна част от ежедневието ми. Моделът, който използвам, е Blackberry 9700. Честно казано, аз като всеки човек имам моменти, в които искам да съм някъде, където мобилният ми телефон няма обхват. Иначе го ползвам не само за работа. В него са и mp3-файловете на любимата ми група Linkin Park.

Чети. Другата причина да ценя пътуванията е, че тогава мога да чета – нещо, за което иначе трудно намирам време. Винаги нося някоя от любимите ми книги – „100 години самота“ на Маркес, „Малкият принц“ на Екзюпери или „Миграции“ на Милош Църнянски. Обичам да ги препрочитам. За съжаление не ми остава много време да следя новите заглавия.

Ризи. Винаги нося по няколко, в зависимост от целите и продължителността на пътуването. Любимата ми марка е Marlboro Classics. Стилът ѝ съответства в най-голяма степен на вкуса ми и на неформалния греског в „Каменица“ АД. В такава среда всички се чувстваме по-комфортно, а резултатите ни доказват, че не е необходима непременно формална обстановка, за да имаш успех. ■

In the Suitcase of Dragan Radivojevic

Dragan Radivojevic is the CEO of Kamenitza AD, which is one of the biggest breweries on the Balkan Peninsula and part of the Prague-based StarBev Group. Traveling is an integral part of his daily life. Here are the things that are indispensable for him:

Comfort. In general, there is nothing I feel obligated to carry with me and the absence of which might ruin my day. What is really important to me is comfort. Traveling is the only time when I have the peace of mind to arrange my thoughts, to develop a strategy for the forthcoming meeting, for example, or to just rest for a few hours. Therefore, I strive to have peace and comfort.

A laptop. As one might expect, my laptop is always with me; it is a „mobile“ office that allows me to be independent and enables me to do my urgent tasks, regardless of where I find myself at the moment. I am not partial to any particular brand; I look for a reasonable and justifiable price. Right now I am using an HP Compaq 6910p and I feel very comfortable with it.

A Blackberry. This is another modern tool for communication that, for better or worse, is an inseparable part of my day. The model I use is Blackberry 9700. Honestly speaking, like most people, sometimes I would prefer to be somewhere where my cell phone is out of range. Otherwise, I don't use it only for work. It has the mp3 files of my favorite band, Linkin Park.

Something to read. Another reason I value my travels so much is because I can read while traveling, which is something for which I otherwise hardly find any free time. I always carry some of my favorite books – Markes' 100 Years Loneliness, Exupery's Little Prince, or Migrations by Milos Tsernianski. I like to read them over and over again. I am sorry to say that I do not have much free time left to keep up with the new titles that are being published.

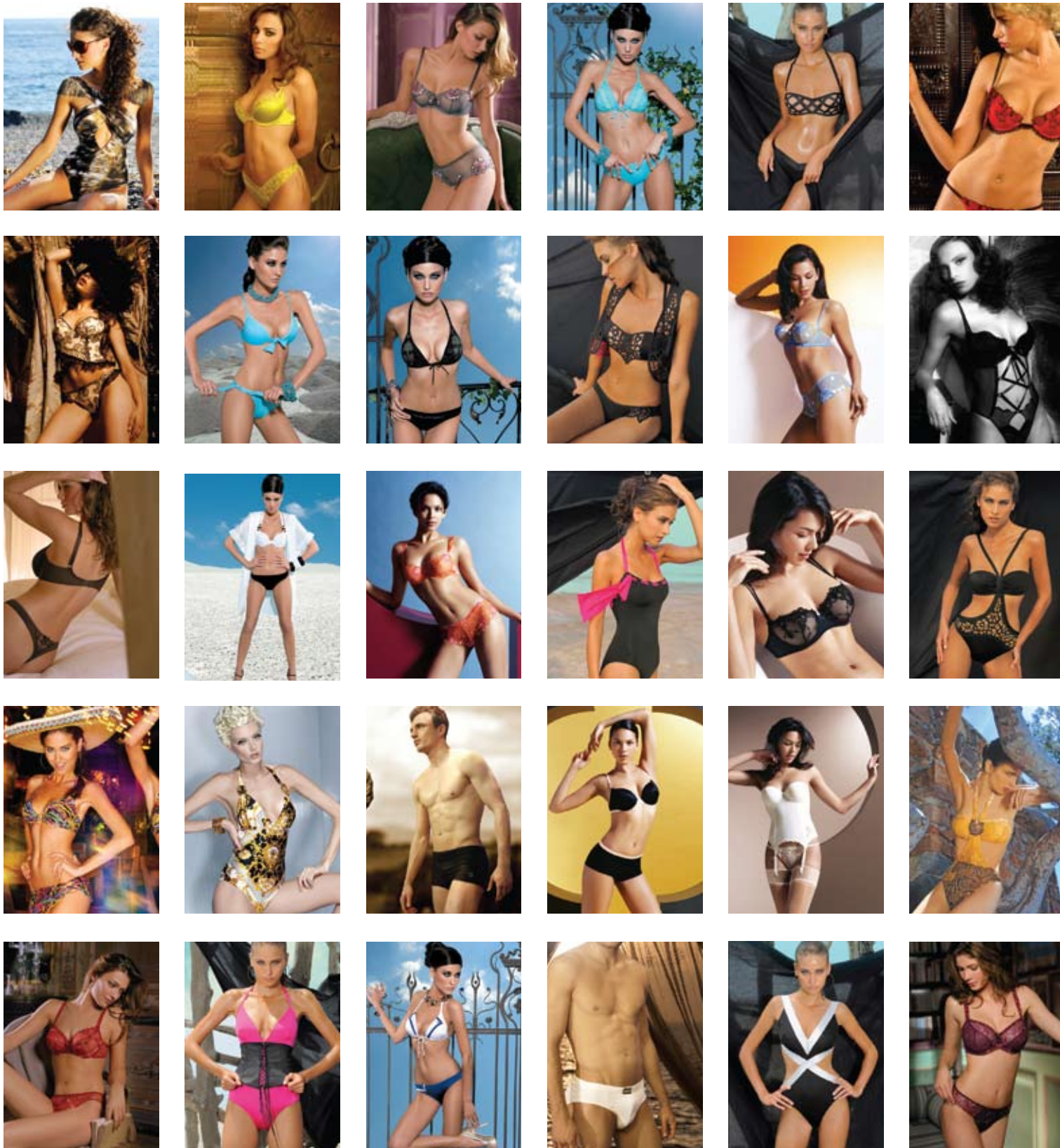
Shirts. I always carry several of them, depending on the goals and the length of my travel. My favorite brand is Marlboro Classics. Their style corresponds best to my taste and to the informal dress code at Kamenitza AD. We all feel more comfortable in such an environment and our results prove that one does not necessarily need a formal atmosphere in order to succeed. ■

Samsnite

life's a journey

roberto cavalli GUESS John Galiano NICOLE OLIVER **FORMA** ANDRES SARDA *Leitvive* REBECCA BIKKEMBERGS **SARDA** **SOLEI** VOILA **SCUBA** **oxyva**

SENTIMENT

Wholesale and Retail Underwear, Swimsuits and Accessories

Showroom Sentiment: 53, Todor Kableskov Blvd., 62-63 Shopping Center "Friends", fl. 2, 1618 Sofia, Bulgaria

Sentiment Stores: 186, Vl. Varnenchik Blvd., Mall Varna, Ground fl., 9009 Varna, Bulgaria

www.sentiment.bg

50%
отстъпка
за бански

Red Canapé

Red Canapé is different.
Just like you.

 Red Canapé Restaurant
Graffiti Gallery Hotel
Varna, Bulgaria, 65 Knyaz Boris I blvd.
Reservations: +359 882 005 005
www.redcanape.com

Brasserie

София, ул. Райко Даскалов 3,
в градината на ул. Ангел Кънчев и Солунска
тел. 02/ 980 03 98

Brasserie напомня за елегантните ресторанти на Горен Манхатън и е перфектно място за бизнес обяд, вечеря с приятели, следобедно кафе и (или) късни коктейли. Забързаният вътрешен двор приканва към студено мохито, а стилният салон – към кулинарна екстраваганца. Заведението е носител на наградата на специализираното списание Бакхус в категорията Bar&Dinner за 2006 и 2007 година. Изборът от ястия е впечатляващ, а кухнята – интернационална. Можете да ги поleetе с първокласни вина и напитки от цял свят.

establishment won the Bacchus magazine Bar&Dinner Award in 2006 and 2007. The cuisine is international and the choice of gourmet dishes is staggering. Wash them all down with first-class wines and spirits from around the world.

Brasserie

3 Raiko Daskalov Str.
(in the public gardens adjoining Angel
Kanchev and Solunska St), Sofia, Phone: +359
2/ 980 03 98

Brasserie is reminiscent of trendy upper Manhattan eateries and is the perfect place for a business lunch, dinner with friends, afternoon coffee and/or late night drinks. A cosy patio at the back tempts you into having an ice-cold Mojito cocktail, while the elegant salon invites you to partake in a culinary extravaganza. The

Motto

София, ул. Аксаков 18
тел. 02/ 987 27 23

Ако все още не сте намерили мястото, в което да разпуснете след работа в офиса, да разлабите вратовръзката и да се потопите в ритъма на чил аут и джаз, ние ви предлагаме столичния клуб-ресторант МОТТО.

Там ще ви изненадат с нетрадиционно меню и изискана обстановка.

МОТТО е от типа модерни и отличаващи се с качество заведения. В интериора е постигнат добър съвременен дизайн в ретро-шик стил. Освен тематичната селекция на музиката, за която се грижи DJ, приятен спомен остава и лятната градина на заведението, която от тази година ще може да видите в нов облик. Собствениците са се постарали да пренесат част от атмосферата в нюйоркския Soho, без да се напраща излишен лукс. Затоа и посетителите тук не са случайни.

Оригинално е и менюто - вечер се предлага богат асортимент от коктейли и добра кухня. Разнообразието не е в количеството, а в нетрадиционните рецепти. Елитното заведение всеки месец е вдъхновено от актуална тема или екзотична точка на света.

В МОТТО без колебание можете да организирате бизнес закуска или частно парти. А в неделя заедно със семейството си можете да се насладите на вкусния BIO BRUNCH.

Обобщението в едно изречение би звучало като: Cool drinks, delicious food, fancy music! Ако сте решили още тази вечер да сте в МОТТО, съветът ни е - направете предварителна резервация.

Motto

18 Aksakov St, Sofia
Phone: +359 2/ 9 872723

If you have still not found the perfect place to relax after work, to loosen your tie and immerse yourself in a chill-out, lounging and jazzy atmosphere, we suggest that you come to the MOTTO club restaurant in Sofia.

The unique menu and stylish decor will leave you feeling pleasantly surprised.

MOTTO is a modern establishment that stands for quality. The interior is a contemporary retro-chic design. In addition to the thematic music chosen by the DJ, the restaurant's summer garden, which has a new look this year, will also leave you with a pleasant memory. The owners have done their best to import some of New York's Soho atmosphere, but without any pretense. That is why not just anybody is a guest here.

The menu is also unique, including the evening's variety of cocktails and fine cuisine. The variety is not about quantity, but it rather comes from the use of special, nontraditional recipes. The classy restaurant is inspired each month by a contemporary theme or an exotic world destination.

You can also unhesitatingly organize a business breakfast or private party at MOTTO. And, on Sundays, you can enjoy the delicious BIO BRUNCH together with your family.

To put it all together: Cool drinks, delicious food and fancy music! If you have decided you want to visit MOTTO tonight, our advice is to make a reservation.

Spaghetti Company

СЕРДИКА ЦЕНТЪР, бул. Ситняково 48
тел. 02/ 841 28 18
ЦУМ – етаж 1, тел: 02/ 926 0427
MALL OF SOFIA - бул. Ал. Стамболийски 101
Работно време:
понеделник - неделя от 10:00 до 00:00 ч.
spaghetticompany@mail.bg

Трите ключови думички на вече веригата заведения Spaghetti Company са: Pizza, Pasta, Modernista.

Акцентът е върху италианска кухня, но се долавят и нотки от средиземноморската и френската класическа кулинария, а Modernista описва ярък атмосфера и дизайн. Изчистения модерен стил и леката музика създават уют и спокойствие!

В Spaghetti Company

можете да се насладите на вкусна италианска кухня, специално подбрани вина, перфектно обслужване и приятна музика. Ресторантът е идеалното място за вашите делови и лични срещи.

Spaghetti Company

SERDIKA CENTER, 48 Sitnyakovo Blvd
Phone: +359 2/ 841 2818
TZUM – floor 1, Phone: +359 2/ 926 0427
MALL OF SOFIA - 101 Al. Stamboliiski Blvd.
Working time:
Monday-Sunday 10:00 am – 12:00 pm
spaghetticompany@mail.bg

It is not possible to pass 6th of September Street and to remain indifferent to the appearance of this unusual restaurant. You will understand what makes it so

unusual the minute you cross its threshold. Only one step and you forget about the busy turmoil of the city, and move into another reality that has a magic atmosphere and countless culinary propositions. Here you will find a pleasant combination of contemporary interior design, exquisite international cuisine and relaxing music. The restaurant also impresses with its delicate personal attitude towards the customer and the feeling of home comfort. All this makes Spaghetti Kitchen the most modern and desired place in Sofia.

Graffiti Gallery

65 Knyaz Boris Blvd, Varna www.graffitgallery.com

Изложба на Варненски художници в подкрепа на кандидатурата на Варна за културна столица на Европа 2019

Exhibition of local artists in support of the candidacy of Varna for European Capital of Culture 2019

ГЕНЕРАЛЕН СПОНСОР

КОМФОРТ

ООД

Рибен ресторант Модера

г-рад София,
кв. Изток, ул. Фр. Ж. Кюри 18
тел.: 02/ 971 32 78
моб. тел.: 0884 255 558

На няколко минути от шумния център, ресторант „Модера“ е точно това, което ви трябва, за да се откъснете за малко от забързаното ежедневие – приятна обстановка, добро обслужване и качествена храна. Тази комбинация прави ресторанта добра идея едновременно за бизнес обяд, семейна вечеря или пък частно парти с отбрани гости и добри приятели.

Кухнята е с акцент върху морските дарове и пресните риби, но не са пренебрежени и останалите видове месни деликатеси. Главният готвач Красимир Киров и неговият екип са се постарали да открият баланса от различни вкусове и съставки, така че менюто да е компактно, но всеки да открие своето ястие.

В началото на есента, екипът на ресторанта ви кани в градината си, за да опитате и новото меню с рибни предложения. А освен това, мениджърът Тихомир Първанов обещава поредица от тематични кулинарни и винени вечери, включващи презентации на винарски къщи от цял свят.

Seafood Restaurant Modera

18 Frederic Joliot-Curie Str.
Iztok Quarter, Sofia, Bulgaria
phone: +359 02/ 971 32 78
cell phone: +359 884 255 558

Located just a few minutes from the noisy center, Restaurant Modera is exactly what you need if you want to take a break from your busy daily routine for a while – a pleasant atmosphere, good service and quality food. This combination makes the restaurant a good place to have a business lunch, a family dinner or a private party with selected guests and goods friends.

The cuisine accentuates sea food and fresh fish, but delicacies from other kinds of meat are not neglected either. The chef, Krasimir Kirov, and his team have taken care to find a balance between different tastes and ingredients in order to develop a concise menu in which everyone can find his or her dish.

In the beginning of the autumn, the restaurant's team invites you to enjoy their garden and try the new menu of fish specialties. Additionally, manager Tihomir Parvanov promises a series of thematic culinary and wine evenings, which will include presentations of wineries from all over the world.

Restaurante Te Quiero

ИЗКУШЕНИЕТО НА ИБЕРИЙСКАТА КУХНЯ

София, бул. България 56А
тел. 02/ 850 44 35
моб. тел.: 0888 04 04 04
www.tequiero.bg

RESTAURANTE
TE QUIERO
AUTÉNTICO

През последните години в световните класации водещите ресторанти са испанските. В класацията на „San Pelegrino - топ 5“ за 2011 три от ресторантите са испански, печелейки призове със завидна техника и философия за храната.

Тази кухня се е прочула с традиционни и неустоими ястия като паеля, фидеуа и неповторимият вкус на хамон иберико бейота, завладял континенти.

Сега и в София можете да опитате всичко това - в испанския ресторант „Te Quiero“.

Екипът от готвачи на „Te Quiero“ творят пред очите на гостите в откритата кухня.

Всички храни са автентични, продуктите са внесени директно от Испания – рибата, подправките, оризът, хамоните, вината. „Te Quiero“ е едно от малкото места в България, където можете да се насладите на уникалните вкусове на антрекот и бон филе от „Black Angus“ и Wagyu Kobe style Beef.

Менюто, придружено от богата винена листа, ще задоволи напълно вашия изискан вкус.

Ресторантът разполага със 70 седящи места и от май месец е отворена уникалната лятна градина със 120 места.

„Te Quiero“ е предпочитано място за романтична среща, бизнес обяд или вечеря с приятели. В „Te Quiero“ вие сте на гости при приятели.

Restaurante Te Quiero THE TEMPTATION OF IBERIAN CUISINE

56A Bulgaria Blvd, Sofia, Bulgaria
phone: +359 2/ 850 44 35
mobile: +359 888 04 04 04
www.tequiero.bg

For the last years Spanish restaurants have been on top of international rankings. There are 3 Spanish restaurants in the 2011 edition of „San Pelegrino Top 5“ winning the awards thanks to their exclusive technique and philosophy for food.

This cuisine is world-known for its traditional and irresistible dishes such as the paella, fideua and the unique flavor of the jamon iberico bellota, which made a conquest of continents.

Now you have the chance to taste all those masterpieces in Sofia in the Spanish restaurant „Te Quiero“.

The team of chefs of „Te Quiero“ create their dishes in an open air kitchen, just in front of the eyes of their gusts.

All dishes are fully genuine and prepared of authentic ingredients imported directly from Spain – the fish, the spices, the rice, the jamons, the wines. „Te Quiero“ is one of the few places that will let you enjoy the unique flavours of the entrecote and bon fillet of „Black Angus“ and Wagyu Kobe style Beef.

The menu accompanied by a rich wine list will fully satisfy your exquisite taste.

The restaurant disposes of 70 seats and from the month of May is opened the unique summer garden with 120 seats.

„Te Quiero“ is a privileged venue for a romantic rendezvous, business lunch or a dinner with friends. You've come to see friends instead of visiting a restaurant in „Te Quiero“.

Spaghetti kitchen

София, ул. Шести септември 9
Резервации тел.: 0890 5 66666
office@spaghetti-kitchen.com
www.spaghetti-kitchen.com

Няма как да преминете по улица „6-и септември“ и да останете безразлични към вида на този наистина необикновен ресторант. Какво го прави такъв, ще разберете в момента, в който прекратите прага му. С една-единствена крачка забравяте за работната суматоха на големия град и се пренасяте в един друг сюжет с вълшебна атмосфера и безброй кулинарни предложения. Тук ще откриете приятна комбинация от съвременен дизайн в обзавеждането, изискано меню с интернационална кухня и отпускаща музика. Заведението впечатлява и с деликатно лично отношение към клиента и усещане за домашен уют. Всичко това превръща Spaghetti Kitchen в най-модерното и желано място в София.

**SPAGHETTI
KITCHEN** ★
ITALIAN FOOD AMERICAN GRILL

Spaghetti kitchen

6th of September Str., Sofia, Bulgaria
Reservations: +359 890 5 66666
office@spaghetti-kitchen.com
www.spaghetti-kitchen.com

It is not possible to pass 6th of September Street and to remain indifferent to the appearance of this unusual restaurant. You will understand what makes it so unusual the minute you cross its threshold. Only one step and you forget about the busy turmoil of the city, and move into another reality that has a magic atmosphere and countless culinary propositions. Here you will find a pleasant combination of contemporary interior design, exquisite international cuisine and relaxing music. The restaurant also impresses with its delicate personal attitude towards the customer and the feeling of home comfort. All this makes Spaghetti Kitchen the most modern and desired place in Sofia.

Ресторант Пог липите

София, България,
ул. Елин Пелин 1
тел. 02 866 50 53
София, България,
бул. Черни Врх 67
тел.: 0886 208 220

За разлика от многобройните новооткрити заведения, Под липите вече 80 години събира най-известните столични писатели, художници и музиканти, които са допринесли и за мотото на ресторанта – „Духът на старата София“. Храната е класическа, разнообразието в ястията и музиката идва от различните региони на България, което прави ресторанта подходящо място да заведете гостите си от Лондон или Франкфурт, за да оценят най-доброто от българската кухня.

Pod Lipite (Under the Lindens) Restaurant

1 Elin Pelin Str.,
1000 Sofia, Bulgaria
phone: +359 2 866 50 53
67 Cherni vrh Blvd.,
1000 Sofia, Bulgaria
cell phone: +359 886 208 220

Unlike numerous newly-founded establishments in Sofia, Under the Lindens has been the meeting place of the best-known writers, artists, and musicians in the capital for 80 years now. For this reason the restaurant's motto is „The spirit of old Sofia“. The food is classical: the variety of dishes and music comes from different areas of Bulgaria, which makes the restaurant a suitable place to take your guests from London or Frankfurt so that they experience the best of Bulgarian cuisine.

Graffit Gallery Hotel
www.graffithotel.com

бул. Княз Борис I 65, 9000 Варна
телефон 052 989 900, факс 052 989 902
reservations@graffithotel.com

Graffit {Бизнес}

Пространства и зали с капацитет
от 20 до 350 места

Graffit {Престой}

Пет апартамента, 49 стаи
Ексклузив и Де Лукс

Graffit {Кетъринг}

Специална селекция от менюта

Late Summer Holiday Edition

Плати 3 / Ползвай 4
Пакети от 420 евро

Autumn Weekend Special

Плати 1 / Ползвай 2
Пакети от 180 евро

{Вашето събитие в Графит.
Без граници и определения!}

Глория Мар София

Ресторант-тераса

гр. София, ул. Славянска 29
Телефона за резервации:
0890 555 111
www.gloriamar-bg.com

Усещане за лято и море в центъра на София ви очаква в ресторант Глория Мар в столицата. На вече откритата, но скрита от любопитни погледи тераса ще ви посрещнем с традиционна българска и черноморска кухня, както и пресен омар, стриди, вакус и авторски десерти от майстор сладкар. Само при нас може да опитате сладкиш Френска целувка (пухкава какаова белтъчна платка с парченца бадеми, обгърната с цедена сметана и пресни парченца от ягоди).

В новото ни сезонно меню ще откриете всички нови и традиционни ястия за сезона - от пържено филе от сериола, сушени домати и див лук до българското традиционно агнешко печено с дива гъби. За да усетите балканските вкусове още по-силно, ви предлагаме над 150 вина, специално селектирани и подредени във винената ни стая. Морската тема е акцент и в менюто на главния готвач в салона ни в Несебър, който се намира на брега на морето. Очакваме ви!

Gloria Mar Sofia

Restaurant-terrace

29 Slavyanska Str., Sofia,
Bulgaria
Cell phone:
+359 890 555 111
www.gloriamar-bg.com

The feeling of summer and sea is waiting for you in downtown Sofia at the capital's Gloria Mar restaurant. On the newly opened terrace, but hidden from the curious glimpses of passersby, we will introduce you to traditional Bulgarian and Black Sea cuisine, as well as with fresh lobster, oysters, skate fish and desserts of the house prepared by the master pastry cook. Only here you can try the French „kiss pastry” (a puffy white cocoa base with bits of almond, wrapped in drained cream and fresh bits of strawberries). You will find many new, traditional seasonal dishes in our seasonal menu: from fried Seriola filet, dried tomatoes and wild onion to the traditional Bulgarian roasted lamb with wild mushrooms. To sense the Balkan tastes even better we offer over 150 specially selected wines, arranged in our wine room.

The seafood theme is accented in our chef's menu in the salon in Nessebar also, which is situated on the coast. We await you!

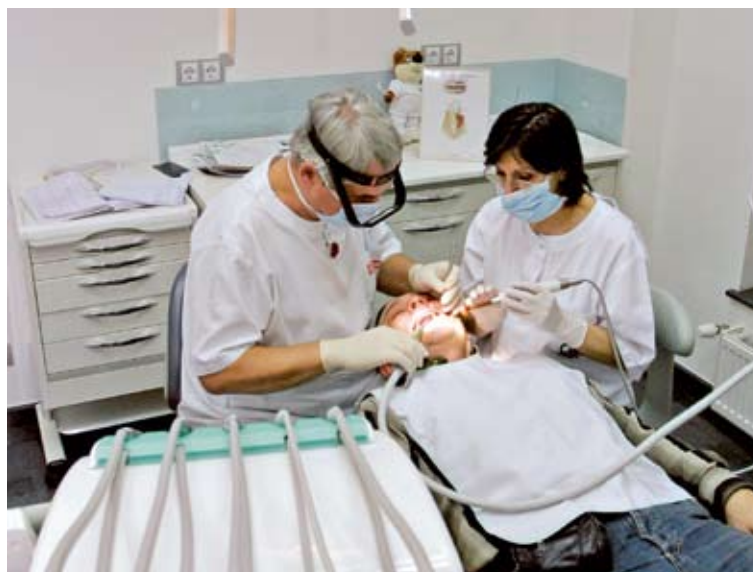
Център по дентална медицина Свети Георги

ул. Константин Иречек 20, София, България
тел. 02/954 47 83, тел./факс 02/952 41 94
моб. тел.: 0886 129 213, 0898 526 082
e-mail: dc_st.george@abv.bg

Ако имате два свободни дни в София, идете на зъболекар дори да смятате, че не ви е необходимо. Повечето българи, които живеят в чужбина, редовно се прибират с единствената цел да си лекуват зъбите в България, където стоматолозите не само се справят доста добре, но и за по-малко пари.

В денталния център на г-р Цалов, специализиран ендодонтия, парадонтология и имплантология в Австрия, Италия, Швейцария и Франция, може да получите и козметични услуги. Една от възможностите е да си избелите зъбите по най-популярните в Европа технологии или просто да си направите профилактичен преглед.

Новост в центъра е лечението с лазерен апарат без болка и без анестезия.

St. George Dental Services Centre

20 Konstantin Irechek Str., 1000 Sofia, Bulgaria
phone: +359 2/ 954 47 83, phone/fax: +359 2/952 41 94
cell phone: +359 886 129 213, +359 898 526 082
e-mail: dc_st.george@abv.bg

If you have a couple of days to spare in Sofia then you should visit a dentist – even if you don't think you need to. The majority of Bulgarians who live abroad regularly return with the single aim of having their teeth taken care of in a country where the dentists not only perform a very decent job, but also charge a lot less.

At Dr. Tsalov's Dental Services Centre you can also have cosmetic treatments. Dr. Tsalov has studied endodontics, paradontology, and implantology in Austria, Italy, Switzerland and France. Therefore, you will have the opportunity to have your teeth whitened with the latest European technology, or simply have a check-up.

Laser treatment, which is performed without anesthesia and is completely painless, is one of the centre's more novel procedures.

LOVICO®

WINERY

ESTABLISHED IN SUHINDOL SINCE 1909

LIN
53

За да създадем това уникално вино, ние - местните винари приемиливо
покрих не зрели грозда от нашите масиви. Настана време и събрахме
35 лина Каберне Совиньон с 11 Мерло, 4 Рубин и 3 Гамза.
Готовия еликсир от 53 лина оставихме да старее в американски
дъбни бърби а след това и в бутилка. Аминтираната ни серия
"LIN 53" наброява 3895 бутилки и всяка една носи собствен номер,
отрапя за нейната уникалност. Мака билетом не можиете тендеруи
на развитие с традицията, забещана от прагедите ни за да се
наследяват на класическото българско качество.

2007

CABERNET SAUVIGNON & MERLOT & RUBIN & GAMZA

VINTED AND BOTTLED BY LOVICO SUHINDOL WINERY, BULGARIA

www.lovico.eu

ВАЖНО!

ПРЕВОЗ НА БЕЗПЛАТЕН БАГАЖ ПО ПОЛЕТИТЕ НА БЪЛГАРИЯ ЕР

НОВА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ ЕР

България Ер въвежда по линиите си нови правила за превоз на багаж за билети, издадени на/след 02 май 2011 г. Новата система, **PIECE CONCEPT**, се базира на броя, теглото и размерите на чекирания багаж.

РЕГИСТРИРАН / ЧЕКИРАН БАГАЖ

Всеки пътник има право да превози в багажниците на самолета безплатен багаж, както следва:

1. Общи правила – Международни и Вътрешни линии:

Класа на обслужване	Норма на безплатен багаж
Бизнес класа	2 броя – макс. до 23 кг и до 158 см всеки един
Икономическа класа	1 брой – макс. до 23 кг и до 158 см

2. Изключения:

Златна карта на бонусната програма	Плюс 1 брой – макс. до 23 кг и до 158 см
За притежатели на ко-брендирана карта България Ер и ЦКБ	Безплатна норма чекиран багаж – 2 броя до 32 кг
За членове на програмата „ЦКБ Клуб“	Безплатна норма чекиран багаж – 2 броя до 32 кг
Моряци	Плюс 1 брой – макс. до 23 кг и до 158 см
Бебета от 0-2 години	1 брой – макс. до 10 кг и до 115 см

Максималният размер е сумата от външните размери на дължината, височината и широчината на багажа - $l+h+w$.

Пътникът може да превозва и повече от безплатната норма багаж срещу допълнително заплащане.

3. Такси за свръхбагаж - Международни линии:

За по-тежък багаж - между 23 кг - 32 кг	EUR 50
За по-обемист багаж - между 158 см – 203 см	EUR 70
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг x 158 см	EUR 50
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг x 158 см	EUR 100

4. Такси за свръхбагаж - Вътрешни линии:

За по-тежък багаж - между 23 кг - 32 кг	EUR 20
За по-обемист багаж - между 158 см – 203 см	EUR 30
Допълнителна бройка - втори багаж до 23 кг x 158 см	EUR 20
Допълнителна бройка – трети багаж до 23 кг x 158 см	EUR 50

Багаж с тегло над 32 кг може да се превозва само като карго.

5. Специални категории багажи:

Спортна екипировка	Включва се в безплатната норма багаж, при условие че е до 23 кг и до 200 см. Счита се като брой багаж. Изключение: - Международни полети: Един чифт ски на пътник – прилага се фиксирана такса от EUR 30. - Вътрешни полети: Един чифт ски на пътник – прилага се фиксирана такса от EUR 20.
Домашни любимци в пътническата кабина /PETC/: Максимално тегло на животното и клетката – до 8 кг. Максимални размери на клетката – 48 x 35 x 22 см. Приемат се само кучета и котки.	Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от EUR 50.
Животни в багажника /AVIH/: Максимално тегло на животното и контейнера – 32 кг. Максимални размери на контейнера – 110 x 80 x 76 см.	Не се включва в безплатната норма багаж. Заплаща се такса от EUR 80.

РЪЧЕН / КАБИНЕН БАГАЖ: 1 брой – до 10 кг.

Размери - до 55 x 40 x 23 см, с максимален сбор от трите измерения до 115 см.

За смесени превози с участието на България Ер и други партньорски авиокомпании в маршрута могат да бъдат прилагани други условия за багаж.

IMPORTANT!

CARRIAGE OF FREE OF CHARGE BAGGAGE ON BULGARIA AIR FLIGHTS

NEW BAGGAGE POLICY OF BULGARIA AIR

Bulgaria Air introduces its new rules for baggage carriage on its destinations for all tickets, issued on / after 02 May 2011. The new policy, PIECE CONCEPT, is based on the quantity, weight and dimensions of the checked-in baggage.

CHECKED-IN BAGGAGE

Each passenger has the right to transport in the aircraft free of charge baggage, as follows:

1. General Terms – International and Domestic Flights:

Booking Class	Terms for free of charge baggage
Business Class	2 PC – up to 23 kg and 158 cm each
Economy Class	1 PC – up to 23 kg and 158 cm each

2. Exceptions:

Gold Bonus Program Card	Plus 1 PC – up to 23 kg and 158 cm
Holders of Co-branded – Bulgaria Air-CCB Bank	Free bag allowance – 2 PC up to 32 kg
Members of CCBank club Programme	Free bag allowance – 2 PC up to 32 kg
Marines	Plus 1 PC – up to 23 kg and 158 cm
Infants from 0-2 years old	1 PC – up to 10 kg and 115 cm

The maximum allowed size is the sum of external length, height and width of the baggage /l+h+w/.

The passenger can transport more than the free of charge terms for an additional charge.

3. Extra Baggage Fees - International Flights:

Overweight /between 23 kg and 32 kg/	EUR 50
Oversize /between 158 cm – 203 cm/	EUR 70
Extra piece - second piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 50
Extra piece - third piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 100

4. Extra Baggage Fees - Domestic Flights:

Overweight /between 23 kg and 32 kg/	EUR 20
Oversize /between 158 cm - 203 cm/	EUR 30
Extra piece - second piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 20
Extra piece - third piece up to 23 kg x 158 cm	EUR 50

Baggage with weight of more than 32 kg is subject to Cargo transportation.

5. Special baggage items

Sports Equipment	It is subject to free of charge carriage in case the baggage is up to 23 kg and to 200 cm. It is considered as a piece of baggage. Exception: - International Flights: Pair of ski for passenger – fixed fee of EUR 30 is applied. - Domestic Flights: Pair of ski for passenger – fixed fee of EUR 20 is applied.
Pets in the aircraft cabin /PETC/: Maximum weight of the pet and cage - up to 8kg. Maximum dimensions of the cage – 48 x 35 x 22 cm. Only dogs and cats are allowed.	Is not included in the free of charge baggage norm. Fee of EUR 50 is applied.
Animal in the baggage compartment /AVIH/: Maximum weight of the animal and the container – 32 kg. Maximum dimensions of the container – 110 x 80 x 76 cm.	Is not included in the free of charge baggage norm. Fee of EUR 80 is applied.

HAND/CABIN BAGGAGE: 1 PC - up to 10 kg.

Dimensions – 55 x 40 x 23 cm, with maximum sum of all dimensions up to 115 cm.

For code-share flights with Bulgaria Air and other partner airlines in the route can be applied other baggage policies.

ГОТОВИ ЗА ПОЛЕТ

FIT TO FLY

Предлагаме ви няколко полезни съвета за това как да се чувствате добре по време на полета и след него. Изпълнявайте упражненията бавно и дишайте равномерно.

These handy exercises enable you to stay in top form – both during and after the flight. Perform each move with steady, even breathing.

Ходила

10 пъти

Поставете петите на пода и повдигнете нагоре пръстите на краката. После опрете пода с пръсти и повдигнете петите.

Глезени

15 пъти

Правете кръгови движения първо с единия крак, а после с другия.

Колене

30 пъти

Повдигнете единия крак, докато не усетите напрежение в бедрото.

Рамене

5 пъти

Поставете ръцете на бедрата и започнете да описвате кръгови движения с раменете.

Крака

10 пъти

Наведете се леко напред. Обгърнете с ръце коленете и ги повдигнете на нивото на гърдите. Задръжте така 15 секунди.

Гръб и ръце

15 пъти

Поставете и двете стъпала на пода и стегнете корема. Наведждайте се напред, докато ръцете ви не опрат пръстите на краката.

EN

Feet

10 times

Placing your heels on the floor, stretch your toes upwards. Then, keeping your toes on the floor, raise your heels upwards.

Ankles

15 times

Rotate your foot – first in one direction and then the other.

Knees

30 times

Raise your legs, tensing the muscles in your thighs.

Shoulders

5 times

With your hands on your thighs, rotate your shoulders in a circular motion.

Legs

10 times

Bend forward slightly. Wrap your hands around one knee and raise it to your chest. Hold for 15 seconds. Repeat with the other knee.

Back and arms

15 times

Place both feet flat to the floor and hold your stomach in. Bend forward, moving your hands down your legs.

Да се лети не е страшно

- Статистиката сочи, че летенето със самолет е далеч по-безопасно от много други дейности
- Екипажът на вашия самолет е висококвалифициран и с богат опит
- Самолетите на България Ер са с безупречна поддръжка и могат да устоят на всякаква турбуленция
- Опитайте да се отпуснете – вдишвайте дълбоко през носа и задръжайте въздуха няколко секунди, преди да го издишате

EN

Relax!

- Statistics show that flying is much safer than many situations in daily lives
- The crew in control of the plane is highly trained and experienced
- Bulgaria Air aircraft are thoroughly maintained and designed to withstand various forms of turbulence
- Try to relax – breathe in deeply through your nose, hold for three seconds before exhaling slowly

По време на полет

- Усещате болка в ушите? Запушете носа, затворете устата и започнете да преглъщате или да се опитвате да изкарате въздуха, без да отваряте уста. Дъвченето на дъвка също помага
- Стимулирайте кръвообращението си, като се разходите по пътеката в самолета
- Избягвайте да седите с кръстосани крака, защото това може да ограничи кръвообращението
- Може да се почувствате по-удобно, ако свалите обувките
- Пийте повече вода и по-малко алкохол, чай или кафе

EN

During the flight

- Ear pain? Pinch your nose shut, close your mouth and swallow or blow out against your closed mouth. Alternatively, chew some gum
- Stimulate your circulation by walking around the cabin and stretching
- Avoid sitting with your legs crossed as this restricts circulation
- Removing your shoes may provide you with more comfort
- Drink plenty of water and not too much alcohol, tea or coffee

Как да се приспособим по-бързо към часовите разлики

- Опитайте се да настроите биологичния си часовник към времевата зона на бъдещата ви дестинация, като вечерта преди по лета си легнете един час по-рано или по-късно
- Не прекалявайте с тежката храна и не пийте твърде много алкохол или кафе вечерта преди полета
- Яжте богати на протеин храни в подходящи за новата часова зона отрязъци от денонощието
- Когато пристигнете на избраната от вас дестинация, направете си кратка разходка
- Прекарайте поне 30 минути на дневна светлина

EN

Reducing jetlag

- Begin adjusting your body clock to the time zone of your destination the night before departure by going to bed earlier or later
- Don't consume too much food the night before you leave, or drink too much coffee or alcohol
- Eat protein-rich meals at times that are normal for your new time zone
- At your destination, take light exercise – such as a walk
- Spend at least 30 minutes in daylight

УДОБСТВО И БЕЗОПАСНОСТ ВЪВ ВЪЗДУХА

YOUR COMFORT AND SAFETY IN THE AIR

Вашето здраве

Ако имате притеснения за здравето си, свързани с пътуването, и особено ако страдате от дихателни или сърдечно-съдови заболявания, посетете лекаря си преди заминаване. Аптеките могат да ви предложат лекарства без рецепта, но нашият съвет е винаги да се консултирате с лекар, който е най-подходящ за вас.

Вашият багаж

Избягвайте тежкия ръчен багаж. Носенето му може да претовари организма ви. Да седнеш в креслото уморен и задъхан, означава да започнеш пътуването си зле. В ръчния багаж носете само основното, което ще ви трябва по време на полета.

Срокът за явяване на летището

Опитайте се да пристигнете на летището рано. Оставете си достатъчно време за формалности, пазаруване и отвеждане към самолета. Времето за регистриране на пътниците е различно на различните летища и може да варира според дестинацията. Добре е да се информирате предварително за часа, в който трябва да сте на летището.

Вашата сигурност

Запознайте се с изискванията за сигурност и ги спазвайте.

Не се съгласявайте да пренасяте чужд багаж.

Не оставайте багажа си без надзор.

Слагайте ножове, ножици и остри предмети в куфара, който предавате за транспортиране в багажника на самолета. Ако са в ръчния ви багаж, летищните служби за сигурност ще ви забранят да ги качите в самолета.

Вашият ръчен багаж

Сложете тежките предмети под седалката пред вас, а леките – в багажните отделения над седалките. Не блокирайте с багаж пътя към аварийните изходи и пътеките между креслата. Отваряйте багажниците над седалките внимателно – ако съдържанието им е разместено по време на полета, при отваряне от тях може да паднат предмети.

Пушенето

Пушенето в самолета е опасно. Забранено е на всички

България Ер ви желае безопасен и удобен полет. Висококвалифицираните ни летци, стюардеси и стюарди са обучени да осигурят безопасността ви. Ето някои основни моменти от безопасността, с които може да се запознаете, докато почивате и се наслаждавате на полета на България Ер.

Bulgaria Air wishes you a safe and comfortable journey. Our highly trained flightdeck and cabin crews are here to take care of your safety. While relaxing and enjoying Bulgaria Air's inflight service, you may consider the basic points that follow.

полети на България Ер. На кабинния екипаж е наредено да следи за изпълнението на забраната. Не пушете в тоалетните, които са оборудвани с датчици за дим.

Упътванията за безопасност

Преди заминаване и пристигане кабинният състав на България Ер ще ви запознае с правилата за безопасност в самолета. Упътването включва сведения за предпазните колани, кислородните маски, изходите, аварийното напускане на самолета, спасителните жилетки. Молим за вашето внимание по време на демонстрацията. Разгледайте инструкцията за безопасност в самолета, която е в джоба на седалката пред вас.

Кабинен екипаж

Кабинният екипаж на България Ер се грижи да ви обслужва отлично и да осигурява безопасността по всяко време. Не се притеснявайте да повикате стюардесите и стюардите, като използвате разположения над креслото ви бутон, да споделяте коментарите си с тях и да ги уведомявате за потребностите си.

При пристигане

Пазете багажите си купони, за да намерите лесно багажа си. Отделете малко време, за да се аклиматизирате след пристигането си.

in, shop and board. Check-in times vary from airport to airport and from destination to destination. Please, inform yourself well in advance to avoid delays/cancellations.

Your security

Do read and follow the security requirements. Do not agree to carry other people's items with you. Never leave your luggage unattended. Store personal knives, scissors and other sharp objects safely inside your suitcase or hold luggage. If you do not, airport security staff will stop you taking them aboard in your cabin luggage.

Your hand luggage

Please store heavy items underneath the seat in front of you. Stow lighter items in the overhead luggage racks. Please ensure you do not block access to the emergency exits, and do not block the aisle. Please open the overhead lockers with caution: items there may have become disturbed and may fall onto the seats below.

Smoking

Smoking onboard is dangerous. All Bulgaria Air flights are non-smoking and cabin crew are under strict instructions to monitor observance. Please do not smoke in the lavatories; they are equipped with smoke sensors.

The safety briefing

Before departure and on approach, Bulgaria Air cabin crew will demonstrate the rules of safety on board our aircraft. The briefing includes information on your seatbelt, how to use your oxygen mask, how to locate exits, how to leave the aircraft in an emergency, and how to use your lifejacket. Please spare a moment to watch their demonstration. Please also consult the illustrated Safety on Board leaflet in the seat pocket in front of you.

Your cabin crew

The Bulgaria Air flight attendants are on board to provide you with top class inflight service and ensure your safety at all times. Please do not hesitate to use the overhead attendant call button and share comments or request service from your flight attendant.

At the destination airport

Have your luggage identification tags ready to help you find your luggage. Give yourself some time for initial acclimatisation with the weather and environment of your destination.

EN

Your health

If you have any medical concerns about making a journey, or if you suffer from a respiratory or heart condition, see your doctor before traveling. There are over-the-counter medicines available, but we recommended always consult a doctor to determine which are suitable for you.

Your luggage

Try to travel light. Carrying heavy bags can cause considerable stress you may not be used to. Arriving at your sit exhausted and perspiring is not a good start to your journey. In your hand luggage, carry only essential items which you will genuinely need during the flight.

Your check in deadline

Arrive early at the airport. Give yourself plenty of time to check

Уважаеми пътници,

В съответствие с директива на Европейската комисия 68/2004 от 15 януари 2004г., в охраняемите зони на летищата и в ръчния багаж не бива да се слагат предмети, с които е възможно или изглежда възможно да се причини нараняване. Сред забранените предмети са:

- всякакви видове огнестрелно оръжие;
- катапулти и харпуни;
- имитации на огнестрелно оръжие, в това число детски играчки;
- оръжейни части, с изключение на уреди за телескопично виждане;
- пожарогасители;
- електрошокови уреди;
- брадви, секири, сатери, томахаки;
- лъкове, къси копая;
- всякакви заострени метални предмети,

- които могат да послужат за нараняване;
- ножове, независимо от предназначението им;
- саби, мечове;
- бръснари, скалпели;
- ножици, с режеща част по-дълга от 6 см;
- бормашини, отвертки, клещи, чукове;
- кънки за лег;
- всички видове спортни стикове, бухалки, щeki и тояги;
- всички видове оборудване за бойни

- спртове;
- амуниции, гранати, мини, военни експлозиви;
- детонатори;
- газ и газови контейнери;
- всякакви пиротехнически средства;
- хлор, парализиращи спрейове, съзотворен газ;
- терпентин, разредител и аерозолна боя;
- напитки с над 70% съдържание на алкохол;

От 6 ноември 2006г. в Европейския съюз са в сила нови мерки за сигурност, които ограничават количеството течности в ръчния багаж. Те трябва да са в самостоятелни опаковки до 100мл всяка и общо до 1л, поставени в самозапечатващ се прозрачен плик, който подлежи на проверка от служителите по сигурността. Ограниченията се отнасят за следните течности: вода, напитки, супи, сиропи, гримове, кремове, лосиони, гелове, парфюми, дезодоранти, спрейове, паста за зъби, пяна за бръснене и не включват медикаменти и бебешки храни за ползване по време на пътуването, но те подлежат на проверка.

Списъкът посочва някои от забранените за пренос предмети, без да бъде изчерпателен. Моля консултирайте се с летищния персонал за по-пълна информация.

From 6 November 2006 the European Union adopted new security rules that restrict the amount of liquids you can take through security checkpoints, in addition to other prohibited articles. These liquids must be in individual containers with a maximum capacity of 100 ml each, packed in one transparent, resealable plastic bag (with a capacity of no more than one litre), the restrictions apply to liquids such as water, drinks, soups, syrups, make-up, creams, lotions, gels, perfumes, deodorants, sprays, tooth paste and shaving foam. Liquid foods for babies and any medication a passenger may need during a flight are exempt from the above restrictions but must be presented at security checkpoints.

This is not an exhaustive list. If in doubt, please, consult the airport staff who will be happy to provide you with more detailed information.

Dear passengers,

In keeping with European Commission Regulation № 68/2004 of 15 January 2004, any object capable, or appearing capable of causing injury should not be carried into the security restricted areas of the airports and into the aircraft's cabins. These include, but are not limited to:

- all types of firearms;
- catapults and harpoons;
- replica or imitation firearms, toy guns;
- component parts of firearms (excluding telescopic sighting devices);
- fire extinguishers;
- stun or shocking devices;
- axes, hatchets, meat cleavers; machetes;
- arrows and darts;
- any type of sharpened metal objects, which could cause injury;

- all types of knives;
- sabers, swords;
- open razors and blades, scalpels;
- scissors with blades more than 6 cm in length;
- drills, screwdrivers, crowbars, hammers;
- ice skates;
- any type of sport bats, clubs, sticks or paddles;
- any martial arts equipment;
- ammunition, grenades, mines, explosives

- and explosive devices;
- detonators;
- gas and gas containers;
- any pyrotechnics;
- chlorine, disabling or incapacitating sprays, tear gas;
- turpentine and paint thinner, aerosol spray paint;
- alcoholic beverages exceeding 70% by volume.

THE NEW FACE OF

Bulgaria Air

National Carrier www.air.bg

Airbus A320-214

FBC, FBD, FBE

Airbus A319-112

FBA, FBB

Airbus A319-111

FBF

Boeing 737-500

LZ-BOR, LZ-BOP, LZ-BOQ, LZ-BOY

Boeing 737-400

Boeing 737-300

LZ-BOT, LZ-HVB, LZ-BOU, LZ-BOV, LZ-BOW, LZ-BOO

BAe 146-300

LZ-HBE, LZ-HBD, LZ-HBF, LZ-HBG

BAe 146-200

LZ-HBB, LZ-HBC, LZ-HBZ

ATR 42-300

LZ-ATS, LZ-ATR

Полет до всяка точка на света

с БЪЛГАРИЯ ЕР и нейните партньори

Fly anywhere across the world with BULGARIA AIR and partners

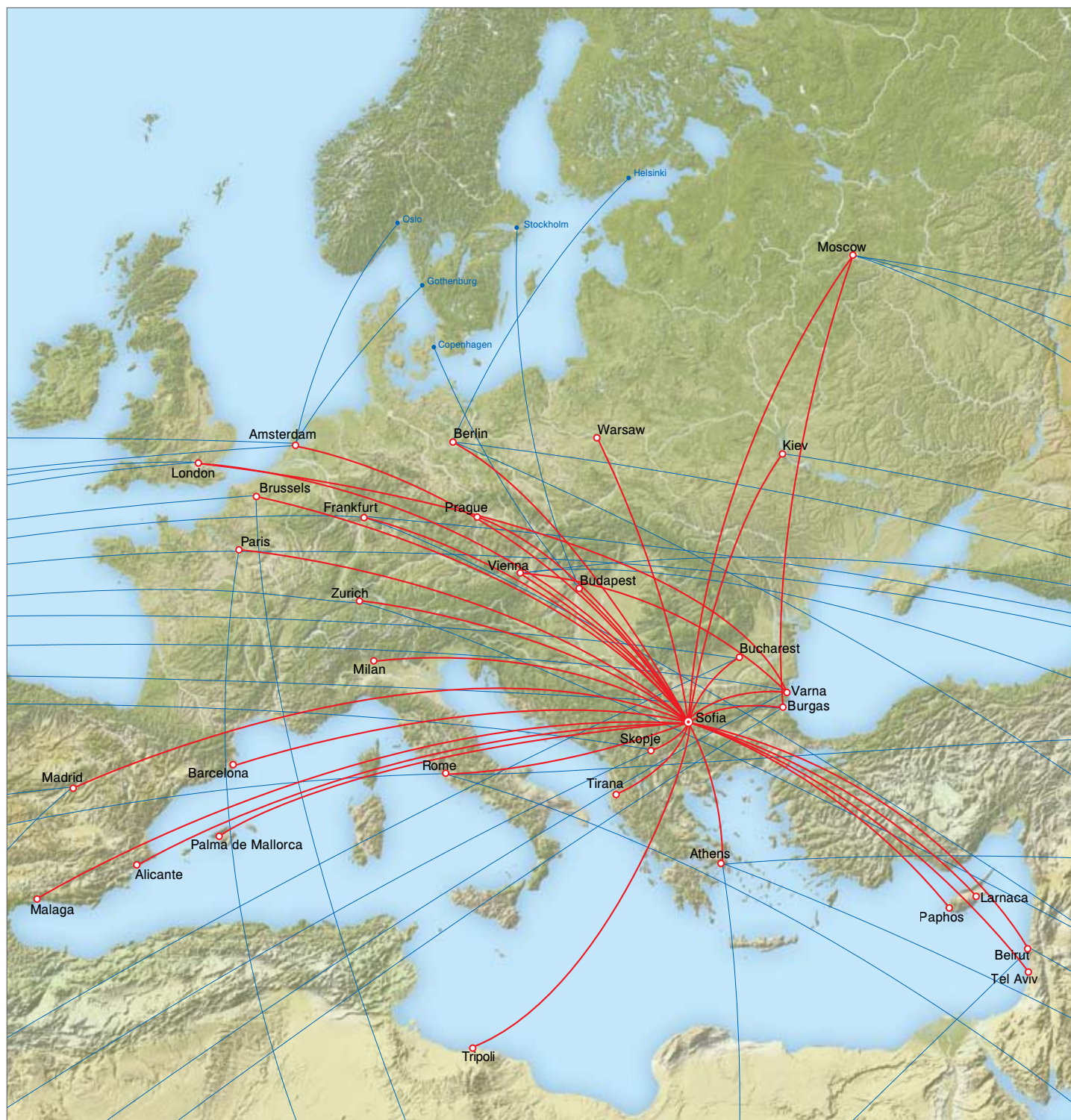
Плати тук
своя самолетен билет.
Удобно и лесно!

Pay your ticket here. Easy and convenient!

 Централна
Кооперативна
Банка
Важният си ти.

Дестинации Destinations

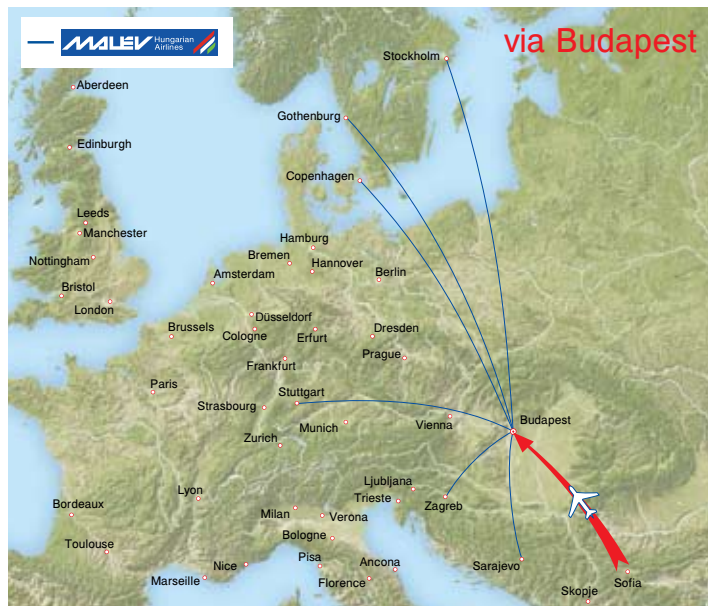
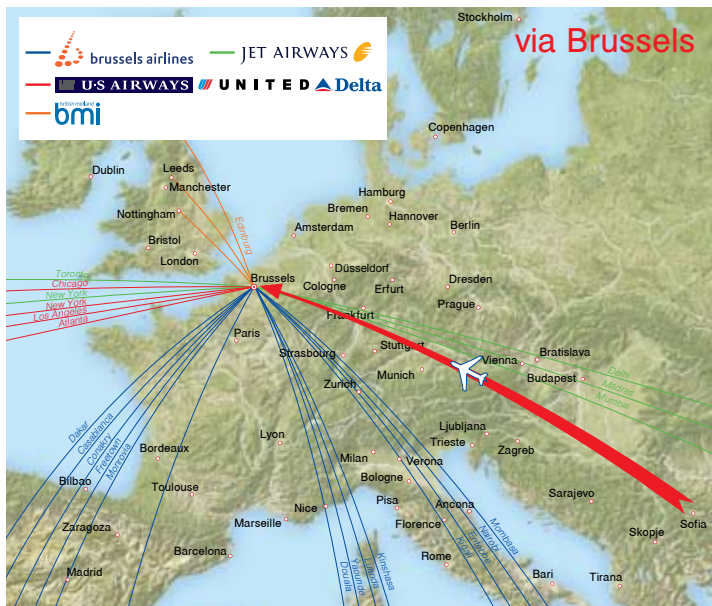

*Fly anywhere across the world with
Летете до всяка точка на света с*

Bulgaria Air
National Carrier www.air.bg

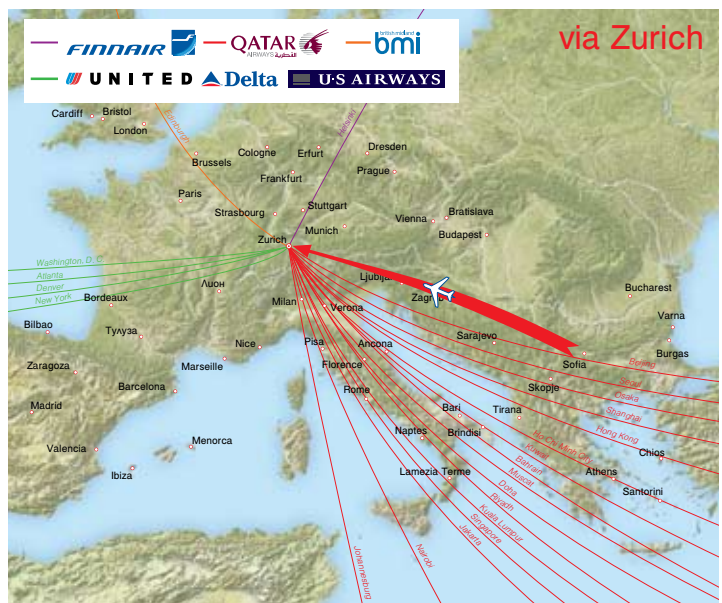
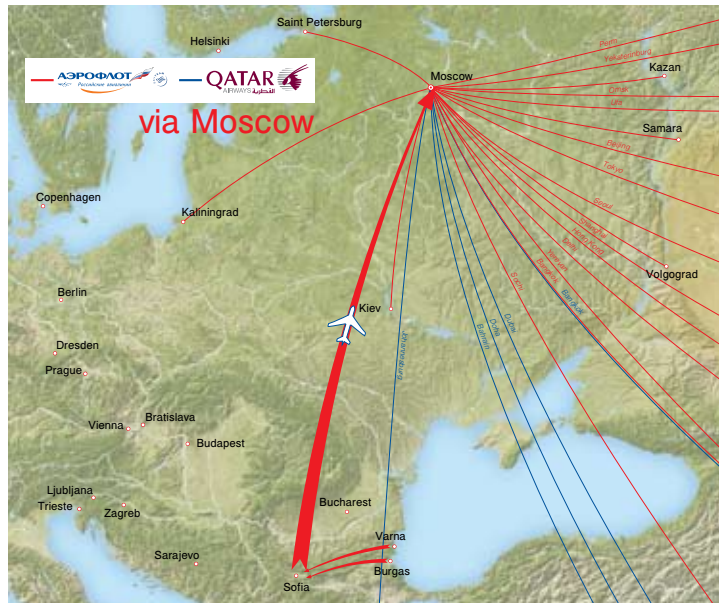
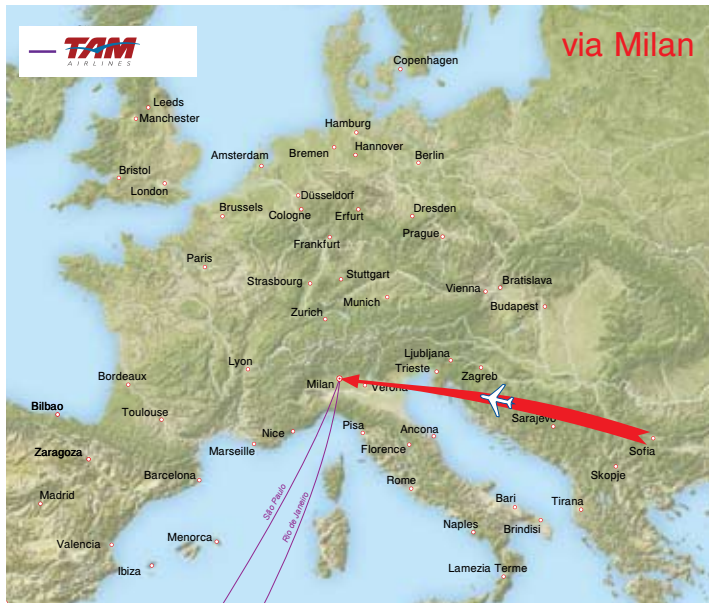
and partners.

и партньори.

Fly anywhere across the world with

БЪЛГАРИЯ ЕР: Къде га ни намерите?

BULGARIA AIR: Where to find us?

SOF BOJ VAR 	Ticket offices Sofia, Bulgaria 77 Skobelev Blvd. (Ruski Pametnik sq.) <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>08:30 – 19:00 local time</i>	phone: +359 2 4020 406 fax: +359 2 952 58 09 e-mail: tickets3@air.bg web: www.air.bg
	2 Ivan Vazov Str. <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>08:30 – 18:30 local time</i>	phone: +359 2 4020 340 fax: +359 2 935 90 49 e-mail: tickets1@air.bg web: www.air.bg
	13 Dondukov Blvd. <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>08:30 – 17:00 local time</i>	phone: +359 2 4020 405 fax: +359 2 926 79 29 e-mail: tickets2@air.bg web: www.air.bg
	Sofia Airport, Terminal 2 <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>05:00 – 20:00 local time</i>	phone: +359 2 937 33 70 web: www.air.bg
	Call Center	phone: +359 2 4020 400 e-mail: callFB@air.bg web: www.air.bg
	Bourgas Bourgas Airport Terminal Departures, fl. 2	phone: +359 56 900 155 fax: +359 56 87 01 32 e-mail: boj@hemusair.bg web: www.air.bg
	Varna Varna Airport	phone/fax: +359 52 50 10 39 e-mail: varna@hemusair.bg web: www.air.bg
AMS 	Varna City office 55 Osmi Primorski Polk Blvd.	phone/fax: +359 52 65 11 01 e-mail: varna_city@hemusair.bg web: www.air.bg
	Shumen 10 Patleina Str. <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>08:30 – 17:00 local time</i>	phone: +359 54 830 198 e-mail: shumen@air.bg web: www.air.bg
ATH 	Greece Syntagma Sq. 3, Nikodimou Street 10557 Athens	Town office: phone: +210 3228 113 fax: +210 3246 723 e-mail: bulgaria@goldstar.gr web: www.air.bg
	Greece Athens Airport Main Terminal Building Office 3H/21	phone: +210 3531 156 fax: +210 3532 332 e-mail: hemusair@athensairport.gr web: www.air.bg
FRA BER 	Germany 50 Guillolettstr. D-60325 Frankfurt (Westend-Sued) Frankfurt am Main	phone: +49 69 284 186 +49 69 283 669 fax: +49 69 291 245 e-mail: frankfurt@air.bg web: www.air.bg
	Germany 114-115 Leipziger Str. 10117 Berlin	phone: +49 302 514 460 +49 302 514 405 +49 302 196 77 77 fax: +49 302 513 330 e-mail: berlin@air.bg web: www.bulgarienfluege.de www.air.bg
BRU 	Belgium 62 rue Ravenstein 1000 Brussels	Town office phone: +322 512 00 71/2 e-mail: bulgaria.air@skynet.be brussels@air.bg web: www.air.bg
BUD 	Hungary Szekely Mihalu u. 46 1065 Budapest	phone: + 36 13 215 081 phone office airport: 00322/753 20 16 e-mail: bultravel@gmail.com web: www.air.bg
KWI 	13086 Kuwait P.O. Box: 22591 – Safat GHD Travel & Tourism	phone: +965 241 64 67 (74, 78) fax: +965 241 64 76 web: www.air.bg
LCA PFO 	Cyprus 54-58 Evagoras Ave 1506 Nicosia POBox 21301	phone: +357 225 88 140 (182, 185) fax: +357 22 37 66 06 e-mail: bulgariaair@louisgroup.com web: www.air.bg

LON 	United Kingdom Room 38, fl. 2 Morley House 320 Regent Street London W1B 3BD	Ticket Pod 1 Terminal 4 London Heathrow Airport Hounslow, Middlesex TW6 3FB phone: +44 208 7459833 e-mail: londonoffice@air.bg SITA: LONTOFB web: www.air.bg
MAD, PMI, BCN, AGP, ALC 	Spain International Airport – Barajas Terminal 4 – International Departures Check-in desk 757-759 Madrid Du Air	phone: +34 902 199 839 Client Center (MAD + BCN) fax: +34 918 517 862 (MAD + BCN) e-mail: madrid@air.bg web: www.bulgariaair.com web: www.air.bg
MOW 	Russia 66 Mosfilmovskaya Str. Airport Sheremetyevo 2 – 6/15 119590 Moscow	phone/fax: +74 951 436 202 +74 959 564 774 phone: +74 955 782 712 A/P e-mail: moscow@air.bg web: www.air.bg
NYC 	300 Lanidex Plaza, Parsippany, NJ 07054 New York Area, USA	Toll Free: +1 888 462 85 42 (GOBULGARIA) fax: +1 973 884 36 41 e-mail: info@gsa-northamerica.com web: www.air.bg
PAR 	France 4 Rue Scribe 75009 Paris	phone: +33 153 162 050 +33 153 163 251 fax: +33 1531 62 062 e-mail: paris@air.bg contact@airbulgarie.com web: www.air.bg
ROM MIL 	Italy Via Barberini 11 00187 Rome <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>09:00-17:00 local time</i>	phone: +39 064 814 341 +39 064 814 288 fax: +39 064 814 464 e-mail: rome@air.bg info@bulgariaair.191.it web: www.air.bg
	Italy 2 Via Paolo da Cannobio, 3rd floor 20134 Milano <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>09:00-13:00, 14:00-17:30 local time</i>	phone: +39 02 802 917 06 fax: +39 02 720 016 70 e-mail: operative.milano@cimair.it web: operative.milano@cimair.it bookingmil@distal.it www.air.bg
POL 	Italia Malpensa Airport	phone: +39 027486 63 98 fax: +39 02 585 871 26 e-mail: biglietteria@itrrhandling.it web: www.air.bg
	Centrum Handlowy ARKADA, Solec Str. 81b P37a, 00-382 Warszawa <i>Working hours:</i> <i>Monday – Friday</i> <i>09:00-17:00 local time</i> Bulgaria Air Tour	phone/fax: + 48 223 213 774 phone: + 48 695 430 360 e-mail: biuro-bulgaria-air@o2.pl biuro@bulgaria-air-tour.pl web: www.air.bg
SKP 	R. Macedonia 43-45 Pirinska Str., lok 8 1000 Skopje Travel Club	phone: + 389 2 322 89 95 (996) fax: +389 2 322 89 96 e-mail: booking@travelclub.com.mk web: www.worldtravelclub.info www.air.bg
TLV 	Israel 23 Ben – Yehuda Str. SUN-THU 09H-17H Tel Aviv	phone: +972 3 795 13 55 fax: +972 3 795 13 54 e-mail: annie@open-sky.co.il web: www.air.bg
TIP 	Libya 114 Baladia Str., POB 2236 Tripoli	phone: +218 21 444 55 60 fax: +218 21 333 68 97 e-mail: tripoli@air.bg web: www.air.bg
VIE 	I.V.R. REISEBURO GmbH. Intervega Reisen Tiefer Graben 9, A-1010 Wien	phone: +43 1 535 25 50 fax: +43 1 535 25 51, 535 25 52 e-mail: intervegareisen@aon.at web: www.intervega.at web: www.air.bg
ZRH 	Switzerland Schaffhauserstr. 5 CH-8006 Zurich	phone: +41 44 361 61 54 +41 44 361 62 84 fax: +41 44 361 61 60 web: bulair@bluewin.ch zurich@air.bg www.air.bg